

REPORTS AND STUDIES IN
**HEALTH
SCIENCES**

**PIRJO HAKKARAINEN, LEENA MOILANEN,
VILMA HÄNNINEN, JARMO HEIKKINEN,
ERJA HUTTUNEN, KIMMO RÄSÄNEN**

***Tyypin 1 diabetesta
sairastava työelämässä***

PUBLICATIONS OF THE UNIVERSITY OF EASTERN FINLAND
Reports and Studies in Health Sciences No 6

UNIVERSITY OF
EASTERN FINLAND

Työsuojelurahasto
Arbetskyddsfronden
The Finnish Work Environment Fund

Tyypin 1 diabetesta sairastava työelämässä

PIRJO HAKKARAINEN¹⁾, LEENA MOILANEN³⁾,
VILMA HÄNNINEN²⁾, JARMO HEIKKINEN¹⁾,
ERJA HUTTUNEN³⁾, KIMMO RÄSÄNEN¹⁾

Tyypin 1 diabetesta sairastava työelämässä

Publications of the University of Eastern Finland
Reports and Studies in Health Sciences
Number 6

1) Kansanterveystieteen ja kliinisen ravitsemustieteen yksikkö/Työterveyshuolto
Lääketieteen laitos
Terveystieteiden tiedekunta

2) Yhteiskuntatieteiden laitos/Sosiaalipsykologia
Yhteiskuntatieteiden ja kauppätieteiden tiedekunta
Itä Suomen yliopisto, Kuopion kampus

3) Sisätautien klinikka
Kuopion yliopistollinen sairaala

Kuopio
2011

Kopijyvä Oy
Joensuu, 2011

Series Editors:

Professor Veli-Matti Kosma, MD, PhD
Institute of Clinical Medicine, Pathology
Faculty of Health Sciences

Professor Hannele Turunen, PhD
Department of Nursing Science
Faculty of Health Sciences

Professor Olli Gröhn, PhD
A.I.Virtanen Institute for Molecular Sciences
Faculty of Health Sciences

Distributor:

University of Eastern Finland
Kuopio Campus Library
P.O.Box 1627
FI-70211 KUOPIO
FINLAND
<http://www.uef.fi/kirjasto>

ISBN (print): 978-952-61-0542-0
ISBN (pdf): 978-952-61-0521-5
ISSN (print): 1798-5722
ISSN (pdf): 1798-5730
ISSNL: 1798-5722

Pirjo Hakkarainen, Leena Moilanen, Vilma Hänninen, Jarmo Heikkinen, Erja Huttunen, Kimmo Räsänen
Publications of the University of Eastern Finland. Reports and Studies in Health Sciences numero sarjassa: 6
ISBN (print): 978-952-61-0542-0
ISBN (pdf): 978-952-61-0521-5
ISSN (print): 1798-5722
ISSN (pdf): 1798-5730
ISSNL: 1798-5722

TIIVISTELMÄ

Työelämässä on mukana noin 20 000 diagnosoitua tyyppin 1 diabetesta sairastavaa henkilöä ja heidän määränsä kasvaa koko ajan. Tutkimuksen tavoitteena oli selvittää tyyppin 1 diabetesta sairastavien koettua terveyttä ja työkykyä, työelämän haasteita ja esteitä, sairauden salaamisen yleisyyttä sekä tunnistaa tekijöitä, joihin vaikuttamalla heidän työkykynsä voitaisiin tukea.

Tutkimuksen ensimmäinen vaihe toteutettiin valtakunnallisena kyselytutkimuksena (n = 2 500). Kohderyhmänä olivat työikäiset, 18–65-vuotiaat, tyyppin 1 diabetesta sairastavat henkilöt, jotka poimittiin satunnaisotannalla Kelan lääkkeiden erityiskorvausoikeusrekisteristä. Kyselyn vastausprosentti oli 51 %. Kyselytutkimuksesta saatua tietoa syvennettiin teema-haastatteluilla, joihin osallistui 20 vapaaehtoista työikäistä tyyppin 1 diabetesta sairastavaa henkilöä KYS:n diabetespoliklinikalta.

Työstään usein innostuneita oli tyyppin 1 diabetesta sairastavista hieman yli puolet, saman verran kuin vertailuväestössäkkin. He kuitenkin arvioivat oman terveydentilansa huomommaksi kuin suomalainen työikäinen väestö keskimäärin. Tyyppin 1 diabetesta sairastavat palkansaajat arvioivat kaikissa ikäryhmissä myös työkykynsä hieman heikommaksi kuin palkansaajat keskimäärin. Ero kasvoi diabetesta sairastavilla nuorimmasta vanhimpaan ikäryhmään enemmän kuin muilla palkansaajilla. Tyyppin 1 diabetesta sairastavilla palkansaajilla työkykyindeksin keskiarvo oli noin 4 pistettä vertailuväestöä alempi ja 45–64-vuotiaat arvelivat jäävänsä eläkkeelle jonkin verran aikaisemmin kuin palkansaajat keskimäärin.

Yhdeksällä kymmenestä tyyppin 1 diabetesta sairastavasta esiintyi työssään ainakin yksi sellainen riskitekijä, jonka yhteydessä on huomioitava diabeteksen hoitotasapaino tai hypoglykemian mahdollisuus. Tavallisimpia riskitekijöitä olivat yksintyöskentely, fyysisesti raskas tai työkuormitukseltaan ennakoimattomasti vaihteleva työ, vuorotyö, ajoneuvon kuljettaminen ja korkealla työskentely. Verensokeriarvoihin vastaajien mielestä haitallisesti vaikuttavien tekijöiden esiintyminen työssä oli myös yleistä. Silti vain 6 % ilmoitti, että työpaikalla oli tehty muutoksia työjärjestelyissä diabeteksen vuoksi.

Reilu neljännes vastaajista ilmoitti salanneensa diabeteksen työtoveriltaan joskus työuransa varrella. Salaaminen oli hieman yleisempää naisten keskuudessa, nuorilla ja korkeamman koulutustason hankkineilla. Lähiesimieheltä sairauden salaaminen oli hieman harvinaisempaa. Sairautensa usein salanneilla tyyppin 1 diabetesta sairastavista on työelämässä mm. useammin tyytymättömyyttä, huolta sairaudesta, syrjityksi tulemisen kokemuksia ja pelkoa erityisasemaan joutumista, kuin sairautensa ei koskaan salanneilla. Työterveyshuollon tietoisuudessa tyyppin 1 diabetesta sairastavien työkyvystä ja työoloista oli vastaajien mukaan usein puutteellisuutta.

Tyyppin 1 diabetesta sairastavien työkyvyn tukemiseen ja edistämiseen tulisi kiinnittää erityistä huomiota, koska sairaus selvästi vaikuttaa työkykyyn. Tämä vaatii yhteistyön lisäämistä ja toimivien mallien kehittämistä työpaikan, työterveyshuollon, muun perusterveydenhuollon ja erikoissairaanhoidon välillä.

Asiasanat: työ, työhyvinvointi, työkyky, tyyppin 1 diabetes, pitkäaikaissairaus, sairauden salaaminen, työterveyshuolto

Pirjo Hakkarainen, Leena Moilanen, Vilma Hänninen, Jarmo Heikkinen, Erja Huttunen, Kimmo Räsänen
Publications of the University of Eastern Finland. Reports and Studies in Health Sciences No: 6
ISBN (print): 978-952-61-0542-0
ISBN (pdf): 978-952-61-0521-5
ISSN (print): 1798-5722
ISSN (pdf): 1798-5730
ISSNL: 1798-5722

ABSTRACT

In Finland, about 20 000 people diagnosed with type 1 diabetes are working, and their number is growing all the time. The purpose of this study was to determine the perceived health and fitness, and the working life challenges and obstacles among workers with type 1 diabetes. We also addressed the prevalence of concealment of the disease, and tried to identify factors which could be influenced to support the ability to work of persons with type 1 diabetes.

In the first phase we conducted a nationwide questionnaire survey of people aged 18 to 65 years with type 1 diabetes selected at random from the register of the Social Insurance Institution (KELA) (n = 2 500). The response rate was 51%. The survey results were deepened by information obtained from thematic interviews with 20 volunteers of working age with type 1 diabetes recruited from the diabetes polyclinic of Kuopio University Hospital.

Slightly more than half of the workers with type 1 diabetes were enthusiastic about their work, the same proportion as in the reference population. However, their self-rated health was lower than that of the Finnish working-age population in general. The average self-rated work ability was also slightly lower among workers with type 1 diabetes than among the reference population. Among workers with type 1 diabetes the work ability index was on average 4 points lower than among the reference population. In the age group 45 to 64 years, workers with type 1 diabetes thought of retiring somewhat earlier than did the reference population.

Nine out of ten workers with type 1 diabetes reported at least one risk factor at work which should be considered in connection with diabetes control or hypoglycemia. The most common risk factors were working alone, a physically heavy workload or unpredictably varied work, shift work and driving. Many also reported that there were factors at work which adversely affect blood sugar levels. However, only six percent reported that changes had been made in their work to take account of diabetes.

Just over a quarter of the respondents said that they had concealed diabetes from a colleague at some time during their careers. Concealment of the disease was higher among women, in young age groups, and among those with a higher level of education. Concealment from immediate superiors was somewhat lower. Those who had concealed their disease often experienced more dissatisfaction, concerns about their illness and feelings of being discriminated against, than those who never concealed their disease. The respondents felt that staff in the occupational health services lacked knowledge of the capacity to work and working conditions of persons with type 1 diabetes.

Support for and promotion of work ability among workers with type 1 diabetes should be given particular attention, since the disease clearly affects the ability to work. This requires more cooperation between the workplace and health services, including occupational health services, primary care and specialized care, and the development of successful models for such interaction.

Keywords: work, wellness at work, work ability, type 1 diabetes, chronic disease, concealment of disease, occupational health services

Esipuhe

Tyypin 1 diabeteksen sosiaalisia ja työyhteisöllisiä merkityksiä on tutkittu vähän. Tutkimuksen tarve on kuitenkin ilmeinen, sillä sairauden fyysiset ja psykososiaaliset ulottuvuudet kietoutuvat työpaikoilla monin tavoin toisiinsa. Tutkimuksemme tavoitteena on tuottaa uutta laaja-alaista tietoa työelämän tarpeisiin ja kehittää uusia hyviä käytäntöjä tyypin 1 diabetesta sairastavien työkyvyn tukemiseen.

Tutkimuksemme tuloksia työpaikoille viemällä voidaan lisätä diabetesta sairastavien työhyvinvointia, työyhteisöjen toimivuutta ja mahdollisesti pidentää diabetesta sairastavien työurien kestoa. Tutkimalla sairauden salaamisen merkityksiä diabeteksen yhteydessä tuotetaan samalla yleisempää tietoa sairauden ja työn yhdistämisen haasteista työelämän toimijoiden käyttöön.

Tutkimuksessamme olemme käyttäneet sekä määrällisiä että laadullisia menetelmiä. Nyt raportoitavan valtakunnallisen kyselytutkimuksen kohderyhmänä olivat työikäiset tyypin 1 diabetesta sairastavat. Kyselyn otos (n = 2500) poimittiin Kansaneläkelaitoksen lääkkeiden erityiskorvausoikeusrekisteristä ja hyväksytysti täytetyn lomakkeen palautti 1064 vastaajaa (51 %). Kyselytutkimuksesta saatua tietoa syvennettiin haastattelututkimuksella. Haastatteluun osallistui 20 KYS:n diabetespoliklinikalla hoidossa ja työelämässä olevaa tyypin 1 diabetesta sairastavaa henkilöä.

Nyt julkaistavan peruseräraportin lisäksi tutkimustuloksia tullaan julkaisemaan kansainvälisissä tieteellisissä julkaisusarjoissa. Tutkimus muodostaa osan TtM Pirjo Hakkaraisen väitöskirjatyöstä. Tutkimusaineistosta tehdään myös muita opinnäytetöitä.

Tavoitteenamme on myös jatkaa aihepiirin tutkimus- ja kehitystyötä työpaikkojen ja terveydenhuollon toimijoiden kanssa. Jatkohankkeessa kehitettävistä hyvistä käytännöistä tiedotetaan työpaikoille, työsuojeluorganisaatioille, työterveyshuolloille ja diabetesta sairastavien kanssa toimiville järjestöille.

Tutkimuksemme on poikkitieteellinen (työterveyshuolto, sosiaalipsykologia, ergonomia ja sisätaudit) ja sen ensimmäinen vaihe toteutettiin poikkileikkaustutkimuksena. Tutkimuksen vastuullisena johtajana ja tutkijaryhmän jäsenenä on toiminut työterveyshuollon ma.professori Kimmo Räsänen. Päättäjänä on toiminut TtM Pirjo Hakkarainen, ja muina tutkijoina professori Vilma Hänninen, dosentti Leena Moilanen, kliininen opettaja Jarmo Heikkinen sekä diabeteshoitaja Erja Huttunen.

Tutkimushankettamme ovat rahoittaneet Työsuojelurahasto, Kansaneläkelaitos sekä Diabetesliitto.

Sisällysluettelo

ESIPUHE	V
1 TUTKIMUKSEN TAUSTA	1
1.1 Tyypin 1 diabetesta sairastava työelämässä.....	1
1.2 Diabeteksen sosiaaliset ja yhteisölliset merkitykset.....	1
1.3 Tutkimuskenttä	2
1.4 Tyypin 1 diabetesta sairastavien työelämän kehittäminen.....	3
2 TUTKIMUSONGELMAT	4
2.1 Tavoite.....	4
2.2 Hypoteesi.....	4
3 TUTKIMUSAINEISTO JA -MENETELMÄT	5
3.1 Esihaastattelu.....	5
3.2 Kyselytutkimus	5
3.3 Teemahaastattelut	6
3.4 Tilastollinen käsittely.....	7
3.5 Eettiset kysymykset.....	7
3.5.1 Kyselytutkimus	7
3.5.2 Haastattelututkimus	7
3.5.3 Eettisen toimikunnan lausunnot.....	8
4 TULOKSET	9
4.1 Kyselyyn vastanneet.....	9
4.2 Tyypin 1 diabetesta sairastavien oma arvio terveydentilastaan, työkyvystään ja ennakoidusta eläkkeellesiirtymisiästään	10
4.3 Mitkä ovat diabetesta sairastavien kokemat työelämän haasteet ja esteet?.....	13
4.4 Millaisia esteitä diabeteksen hyvän hoidon toteuttamisessa on työpaikalla?	18
4.5 Kuinka yleistä sairauden salaaminen on työyhteisössä?	21
4.6 Työterveyshuolto ja diabetes	24
4.7 Onko työsuojeluhenkilöstö tietoinen sairaudesta?	27
4.8 Mitkä ovat sairauden salaamisen syyt ja seuraukset työpaikalla?	28
5 POHDINTA	34
6 JOHTOPÄÄTÖKSET	39
LÄHTEET	41
KYSELYLOMAKE	44
LIITETAULUKOT	57

1 Tutkimuksen tausta

1.1 TYYPIN 1 DIABETESTA SAIRASTAVA TYÖELÄMÄSSÄ

”Tyypin 1 diabeetikoita on Suomessa noin 40.000, tyypin 2 diabeetikoita noin 250.000. Diagnoisoimattomia tyypin 2 diabeetikoita arvellaan olevan noin 200.000 ”(Diabetesliitto, 2011).

Suomalaisessa työelämässä on mukana noin 20 000 diagnosoitua tyypin 1 diabetesta sairastavaa henkilöä (Diabetesliitto, 2010). Tyypin 1 diabeteksen ilmaantuvuus on Suomessa suurempaa kuin missään muualla maailmassa. Ilmaantuvuus oli vuonna 2005 alle 15-vuotiailla 62/100 000 ja se kasvaa edelleen (Käypä hoito -suositus, 2009). Tyypin 1 diabeteksen jatkuva yleistyminen on vakava haaste, sillä se on jo nyt allergioiden ja astman jälkeen lasten ja nuorten yleisin krooninen sairaus (Hyöty ja Virtanen, 2004) eikä se, nykytiedon valossa, ole ehkäistävässä (Käypä hoito -suositus, 2009).

Vuonna 2007 ennenaikaisella eläkkeellä oli yhteensä runsaat 21 000 tyypin 1 ja tyypin 2 diabetesta sairastavaa henkilöä, joiden eläkekustannukset olivat noin 220 miljoonaa euroa. Ennen aikaisten eläkkeiden vuoksi menetetyt tuottavuuskustannukset olivat vuonna 2007 yli 950 miljoonaa euroa. (Jarvala ym., 2010). Lisäksi tuottavuuden laskua aiheuttavat sairauspoissaolot ja ns. presenteismi eli sairauden aiheuttaman toimintakyvyn heikkeneminen, jolloin työntekijä on kyllä työssä, mutta työn tuottavuus on alentunut (Lack, 2011).

Muista kroonisista sairauksista tyypin 1 diabetes eroaa siinä, että se vaatii verensokerin omaseurantaa useita kertoja päivässä sekä pistoksena annosteltavaa insuliinia jokaisen aterian yhteydessä. Liian korkeat ja matalat verensokeritasot vaikuttavat oleellisesti ja akuutisti henkilön toiminta- ja työkykyyn. Diabeteksen eteneminen aiheuttaa aikanaan uusia työkyvyn rajoitteita, mm. sydänperäisiä rintakipuja ja näkökyvyn heikkenemistä. (Diabetesliitto, 2011)

Insuliinihoitoon liittyy väistämättä hypoglykemiariski eli verensokerin lasku liian matalalle tasolle (DCCT, 1993; Ratner ym., 2000). Joskus henkilö ei itse huomaa verensokerin laskua. Tällöin hypoglykemia voi ilmetä käyttäytymisen muutoksena tai jopa tajunnantason laskuna, joka vaatii työtovereiden apua. Tällaisissa tilanteissa on tärkeää, että lähityötoverit ja esimies tietävät sairaudesta ja osaavat toimia tilanteen vaatimalla tavalla.

1.2 DIABETEKSEN SOSIAALISET JA YHTEISÖLLISET MERKITYKSET

Diabeteksen sosiaalisia ja työyhteisöllisiä merkityksiä on tutkittu vähän. Tutkimuksen tarve on kuitenkin ilmeinen, sillä sairauden fyysiset ja psykososiaaliset aspektit kietoutuvat monin tavoin toisiinsa. Erilaisten sairauksien sosiaalisilla seurauksilla on sekä yhteisiä että kullekin sairaudelle erityisiä piirteitä, minkä vuoksi eri sairauksiin kohdistuvat tutkimukset voivat tukea, mutta eivät korvata toisiaan.

Sairauksien ja muiden poikkeamien tuottamaa sosiaalista haittaa on usein kuvattu stigman käsitteellä (Goffman, 1963). Stigmalla tarkoitetaan sitä, että jokin tavanomaisesta poikkeava ominaisuus mielletään ihmisen arvoa alentavaksi. Jos mahdollista, stigmatisoiva poikkeavuus pyritään salaamaan. Tämä ilmiö toistuu erilaisten sairauksien, mielenterveyden ongelmien ja muiden erityispiirteiden yhteydessä (Marks ym., 2005). Salaamisen taustalla on ihmi-

sen pelko siitä, että hän poikkeavuutensa vuoksi joutuu yhteisössä huonompaan asemaan, jopa syrjityksi tai hylätyksi. Sairauden salaamisella työpaikalla on monenlaisia negatiivisia seurauksia sairauden hoidon ja sen huomioon ottamisen kannalta. Mikäli diabetesta sairastava salaa sairautensa hän voi työtehtävissään aiheuttaa vaaraa itselleen ja muille. Salaamisen paljastuessa työsuhteen purkamisen ehdot voivat täyttyä ja johtaa psykososiaalisiin ja taloudellisiin ongelmiin.

Työturvallisuuslaissa (738/2002) on säädetty, että työnantaja on tarpeellisilla toimenpiteillä velvollinen huolehtimaan työntekijöiden turvallisuudesta ja terveydestä työssä. Tässä tarkoituksessa työnantajan on otettava huomioon työhön, työolosuhteisiin ja muuhun työympäristöön samoin kuin työntekijän henkilökohtaisiin edellytyksiin liittyvät seikat. Työterveyshuoltolain (1383/2001) mukaan työnantajan on järjestettävä työterveyshuolto mm. työntekijöiden turvallisuuden, työkyvyn ja terveyden suojelemiseksi. Esimerkkejä diabetesta sairastavalle mahdollisesti sopimattomista ammateista ja työtehtävistä ovat ammattikuljettaja, lentäjä, sukeltaja, korkealla työskentely sekä turvallisuusala kuten poliisi, puolustusvoimat ja vartiointitehtävät. Lisäksi mm. vuorotyön tekemiseen ja yksintyöskentelyyn liittyy huomiota otettavia riskejä.

Salaaminen voi itsessään olla kuormittavaa ja siten hyvinvointia heikentävää, ja on omiaan eristämään henkilöä työyhteisöstä. Lopulta koko työyhteisö voi kärsiä siitä, että sen jäsen vetäytyy vuorovaikutuksesta (Bowen ja Blackmon, 2003). Viime vuosikymmeninä onkin vahvistunut pyrkimys kehittää käytäntöjä (diversity management, inclusive practices), joilla eri tavoin vähemmistöissä olevien henkilöiden integroitumista työyhteisöön voidaan edistää. Fyysiset erityispiirteet ovat uusia tulokkaita niiden seikkojen joukossa, joiden suhteen yhdenvertaisuutta pyritään edistämään (Bell ym., 2006). Tutkimalla salaamisen merkityksiä diabeteksen yhteydessä tuotetaan samalla yleisempää tietoa sairauden ja työn yhdistämisen haasteista.

1.3 TUTKIMUSKENTTÄ

Diabetestutkimusta on tehty paljon mm. endokrinologian (Luotola ym., 2009) ja epidemiologian alalla (Grant ym., 2004) sekä diabeteksen diagnostiikan (Kramer ym., 2010) ja lääketutkimuksen (Hasslacher ym., 2010) parissa. Lisäksi on kehitetty mm. elintapamuutoksiin ohjaavia käytäntöjä (Amundson ym., 2009) ja tutkittu diabetesta sairastavan ravitsemukseen (Schwab ym., 2006) sekä riskitekijöihin liittyviä asioita (Heraclides ym., 2009). Itsehoitoa ja sairaudesta kertomista työpaikalla (Munir ym., 2005) sekä työpaikan ongelmien ratkaisua (Varekamp ja van Dijk, 2010) on tutkittu pitkäaikais-sairaiden työntekijöiden parissa. Finnairilla kehitettiin ilmailualan työterveyshuollon käyttöön terveystarkastusmallia, jossa selvitettiin henkilöstön riskiä sairastua tyypin 2 diabetekseen (Viitasalo ym., 2010). Tällä hetkellä tutkitaan myös työikäisten diabetesta sairastavien kylmäoireita (Hassi, 2011). Tiedossamme ei ole tyypin 1 diabetesta sairastavien työelämässä selviytymiseen liittyviä tutkimuksia. Myös sairauden salaaminen työpaikoilla on vähän tutkittu aihe.

Tämän tutkimuksen teoriapohjana on työhyvinvointitutkimus terveyden ja turvallisuuden näkökulmasta. Sen mukaan työhyvinvoinnilla tarkoitetaan henkilön selviytymistä työtehtävistä, mihin vaikuttavat fyysinen, psyykinen ja sosiaalinen kunto sekä työyhteisön toimivuus ja työympäristössä esiintyvät tekijät. (STM, 2005). Tämän teoreettisen mallin pohjalta laadittiin diabetesta, työtä, työyhteisöä, sairauden salaamista, työterveyshuoltoa ja työsuojelua käsittelevä kyselylomake (108 kysymystä, liite 1) ja toteutettiin valtakunnallinen kyselytutkimus (n = 2 500).

1.4 TYYPIN 1 DIABETESTA SAIRASTAVIEN TYÖELÄMÄN KEHITTÄMINEN

”Tyypin 1 diabetesta sairastava työelämässä” -tutkimus- ja kehittämishankekokonaisuuden ensimmäisessä vaiheessa hankittua tutkimustietoa käytetään hankkeen myöhemmin toteutettavan toisen vaiheen suunnittelun pohjana. Hankkeen toisessa vaiheessa kehitetään hyviä käytäntöjä työpaikoille, työterveyshuollolle, työsuojelulle ja diabetesta sairastavien kanssa työskenteleville muille tahoille (järjestöt yms.). Samalla tuotetaan työelämän, työterveyshuollon ja työsuojelun käyttöön käytännöllisiä ohjeita ja neuvoja, joita voidaan hyödyntää tyypin 1 diabetesta sairastavien työssä selviytymisen tukemiseen.

Tutkimuksessa syntyviä tuloksia voitaneen hyödyntää myös tyypin 2 diabetesta sairastavien ja muiden pitkäaikaissairaiden työkyvyn seurannassa, hallinnassa ja varhaisessa tuessa sekä työhyvinvoinnin edistämisessä työpaikoilla. Tutkimuksen ensimmäisen vaiheen tulosten pohjalta suunnitellussa tutkimus- ja kehittämishankkeessa voidaan kehittää ja jalkauttaa työpaikoille työhyvinvointia lisääviä ja työurien kestoa pidentäviä toimintamalleja.

2 Tutkimusongelmat

2.1 TAVOITE

Tämän tutkimuksen tavoitteena oli selvittää tyypin 1 diabetesta sairastavien työelämän haasteita ja esteitä sekä parantaa työssä selviytymisen edellytyksiä. Tämä kokonaistavoite jakautui osatavoitteisiin seuraavasti:

- a) mitkä ovat diabetesta sairastavien kokemat työelämän haasteet ja esteet?
- b) millaisia esteitä diabeteksen hyvän hoidon toteuttamisessa on työpaikalla?
- c) kuinka yleistä sairauden salaaminen on työyhteisössä?
- d) onko työterveyshuolto tietoinen sairaudesta? Jos ei ole, niin miksi?
- e) onko työsuojeluhenkilöstö tietoinen sairaudesta? Jos ei ole, niin miksi?
- f) mitkä ovat sairauden salaamisen syyt ja seuraukset työpaikalla?

Lisäksi verrattiin eroja tyypin 1 diabetesta sairastavien ja työikäisen väestön osalta seuraavasti:

- g) oma arvio terveydentilasta (työikäiset)
- h) koettu työkyky (palkansaajat)
- i) työkykyindeksi (palkansaajat)
- j) eläkeaikomukset (45–64-vuotiaat palkansaajat)

2.2 HYPOTEESI

Hypoteesina oli, että tyypin 1 diabetes ja sen hoito aiheuttavat erityisiä haasteita työelämässä. Mikäli sairaus salataan työpaikalla, sillä on kielteisiä seurauksia diabeteksen hoidon, riskitilanteisiin varautumisen ja työhyvinvoinnin kannalta.

3 Tutkimusaineisto ja -menetelmät

Tutkimushanke oli poikkitieteellinen (työterveyshuolto, sosiaalipsykologia, ergonomia ja sisätaudit) ja sen ensimmäinen vaihe toteutettiin poikkileikkaustutkimuksena. Tutkimusmenetelminä olivat kvantitatiivinen lomakekysely ja kvalitatiivinen teemahaastattelu, jotka täydensivät toisiaan.

3.1 ESIHAASTATTELU

Hyvän kyselylomakkeen laatimisen avuksi toteutettiin esihaastattelu, jossa haastateltiin viisi erilaisissa ammateissa ja työtehtävissä työskentelevää KYS:n diabetespoliklinikalla hoidossa olevaa tyyppin 1 diabetesta sairastavaa henkilöä. Esihaastattelut toteutettiin 9.–23.6.2010 haastateltavien valinnan mukaan Itä-Suomen yliopistolla (n = 3), haastateltavan kotona (n = 1) ja haastateltavan työpaikalla (n = 1). Haastateltavat olivat 37–57-vuotiaita miehiä (n = 3) ja naisia (n = 2). Esihaastattelu toteutettiin teemahaastatteluna, jonka pääteemat olivat diabetestausta, koulutus, diabetes ja työ, sairaudesta kertominen, työyhteisön toimivuus, työterveyshuolto ja tulevaisuuden näkymät. Haastattelut tallennettiin haastateltavien kirjallisella suostumuksella Olympus DS-2000 -haastattelutallentimella. Haastatteluaineisto litteroitiin sisältöä tiivistäen. Litteroitu aineisto koodattiin ja koodilistalta yhdistettiin koodeja isommiksi teemoiksi, jotka poimittiin kyselytutkimuksen teemoiksi ja kysymyksiksi. Koodilistalta saatiin myös hyviä vastausvaihtoehtoja kyselylomakkeen kysymyksiin.

3.2 KYSELYTUTKIMUS

Esihaastattelulla kartoitettiin kyselytutkimuksen keskeiset aihealueet. Kyselylomake laadittiin hyödyntämällä tutkimuksissa yleisesti käytössä olevia kysymyspattereita tai yksittäisiä kysymyksiä (Tuomi 1997, Munir ym., 2005, Helakorpi ym., 2009, Kauppinen ym., 2010, Vahtera ym., 2010, Varekamp ym., 2010). Näin varmistettiin kysymysten validiteetti, käytettävyys ja tutkimuskäyttöön sopiva vertailuaineisto.

Kyselylomakkeen käytettävyyttä testattiin pilotoimalla. Pilottitutkimukseen osallistui 11 henkilöä, joista seitsemällä oli diabetes. Lisäksi pilotointiin osallistui kaksi tutkijaa tutkimusryhmästä ja yksi tutkija tutkimusryhmän ulkopuolelta. Kyselylomakkeen arviointiin osallistui myös yksi ”maallikkojäsen”, jolla ei ollut diabetesta eikä tutkijakokemusta. Lomake taitettiin ja painatettiin Joensuussa Kopijyvä Oy:ssä.

Kyselytutkimuksen kohderyhmänä olivat suomalaiset työikäiset, 18–65 –vuotiaat tyyppin 1 diabetesta sairastavat henkilöt. Kyselyn otos poimittiin KELA:n toimesta lääkkeiden erityiskorvausoikeusrekisteristä. Rekisteristä poimittiin tyyppin 1 diabetesta sairastavat (E10-diagnoosi), jotka olivat syntyneet vuosina 1945–1992. Heitä oli yhteensä noin 10 000 henkilöä. Seuraavaksi joukosta poistettiin ruotsinkieliset, turvakielto-osoitteen omaavat ja kuolleet henkilöt. Tästä joukosta tehtiin 2 500 henkilön satunnaisotanta. Tässä otannassa oli 14 epäselvää osoitetta, joista 12 ulkomailla ja kaksi kotimaassa, jotka jäivät pois otoksesta. KELA postitti kyselylomakkeet saatekirjeineen, vastausohjeineen, tiedotteineen ja palautuskuorineen vastaanottajille 27.–29.10.2010. Uusintakyselyt lähetettiin 18.–19.11.2010 ja 31.12.2010.

Kyselyaineisto tallennettiin Itä-Suomen yliopistolla erilliselle tallennuspohjalle ja analyysit tehtiin SPSS 14.0-ohjelmalla.

Kyselylomakkeen aihealueet olivat taustatiedot, diabetestausta, diabetes ja työhön sijoittuminen, diabetes ja työ, työkyky, terveydentila, diabetes ja nykyinen työyhteisö, työsuojelu ja diabetes sekä työterveyshuolto ja diabetes.

Vastaajien terveydentilaa kysyttiin kysymyksellä ”Onko oma terveydentilasi mielestäsi yleensä hyvä, melko hyvä, keskitasoinen, melko huono, huono?” Vertailuaineistona käytettiin Aikuisväestön terveyskäyttäytyminen 2009-tutkimusta (Helakorpi ym., 2010) . Koettua työkykyä kysyttiin työkykyindeksin kysymyksellä ”Oletetaan, että työkykysi on parhaimmillaan saanut 10 pistettä. Minkä pistemäärän antaisit nykyiselle työkyvylläsi (0=täysin työkyvyttöön – 10=työkyky parhaimmillaan)?” (Tuomi ym., 1997). Vertailuaineistona käytettiin Työllisten työkyky 2005 –tutkimusta (Peltoniemi, A., 2005).

Vastaajien eläkkeellesiirtymisaikamuksia kysyttiin kysymyksellä ”Missä iässä arvelet itse jääväsi kokoaikaiselle eläkkeelle?”. Analyysissä huomioitiin 45-64- vuotiaat vastaajat ja vertailuaineistona käytettiin Työolot ja työssä jatkaminen – tutkimusta (Tuominen ym., 2010).

Aineistoon hyväksyttävän tutkimuslomakkeen palautti 1 064 henkilöä, joista työelämässä oli mukana 811 henkilöä. Kun huomioitiin kuolleet, osoitteettomat ja tyypin 1 diabetesta sairastamattomat kyselyn vastaanottajat, kyselyn vastausprosentti oli 51 %. Kyselyn postittaminen myös tyypin 1 diabetesta sairastamattomille johtui ilmeisistä virheistä KELA:n rekisterissä. Kyselyyn vastaamisprosenttia voidaan pitää kohtalaisen hyvänä. (Neumann, 1997).

3.3 TEEMAHAASTATTELUT

Kyselytutkimuksesta saatua tietoa syvennettiin teemahaastatteluina toteutetulla haastattelututkimuksella. Haastatteluun osallistui 20 KYS:n diabetespoliklinikalla hoidossa ja työelämässä olevaa tyypin 1 diabetesta sairastavaa henkilöä. Haastatteluihin valittiin haastattelukierrosta edeltävillä viikoilla KYS:n diabetespoliklinikalla diabeteshoitajan vastaanotolla käyneitä eri-ikäisiä, erityyppisiä työtehtäviä tekeviä, vapaaehtoisia miehiä ja naisia. Haastattelut toteutettiin teemahaastatteluina, jolloin haastattelut ovat rakenteeltaan melko väljiä. Teemahaastattelussa haastateltavien kanssa käydään läpi samat teemat, mutta kysymysten muotoilu ja järjestys voivat vaihdella (Hirsjärvi ja Hurme, 2001). Teemahaastattelu sopii erittäin hyvin käytettäväksi, kun tutkitaan emotionaalisesti arkoja tai sellaisia aiheita, joista haasteltavat eivät ole tottuneet puhumaan joka päivä (Hirsjärvi, 1981). Haastattelut toteutettiin 1.3.–16.5.2011. Haastatteluista neljä tehtiin haastateltavan kotona, neljä haastateltavan työpaikalla ja 12 Itä-Suomen yliopistolla. Haastattelujen kesto oli keskimäärin 60–90 minuuttia. Haastattelut litteroitiin Itä-Suomen yliopistolla (n = 6) ja Tutkimustie Oy:ssä (n = 14).

Teemahaastattelun pääteemat olivat haastateltavan henkilön tausta, diabetes (sopeutumismuutos, hoitotasapaino), työ (ammatinvalintaperusteet, työtyytyväisyys, työn haasteet, diabeteksen hoito työpäivän aikana, riskit työssä), nykyinen työyhteisö (sairaudesta kertominen, mitä ajatuksia sairauden salaaminen herättää, huolet ja uupumus), työsuojelu, työterveyshuollon, perusterveydenhuollon ja erikoissairaanhoidon yhteistyö. Lisäksi haastateltavilta kysyttiin kommentteja kyselytutkimuksen tuloksiin, joita heille lyhyesti esiteltiin haastattelun yhteydessä. Tässä tutkimusraportissa hyödynnettiin haastateltavien kommentteja ja pohdintoja kyselytutkimuksen keskeisiin tuloksiin.

3.4 TILASTOLLINEN KÄSITTELY

Kyselytutkimus lähetettiin 2 500 työikäiselle tyypin 1 diabetesta sairastavalle. Otoskoko (n = 2 500) oli 12,5 % kohderyhmästä. Tähän päädyttiin, koska tutkittavista päämuuttujista ei ollut selkeitä ennakkokäsityksiä, joiden pohjalta formaali otoskokoarviointi olisi voitu tehdä. Vastausprosentiksi arvioitiin 50 %, koska kyseessä oli kohdennettu otos. Kyselyn tilastolliset päämuuttujat olivat a) kuinka yleistä sairauden salaaminen on työyhteisössä, b) onko työterveyshuolto tietoinen sairaudesta ja c) onko työsuojeluorganisaatio tietoinen sairaudesta? Muut tutkimuskysymykset olivat em. muuttujia selittäviä tai tarkentavia muuttujia.

Prevalenssien selvittämiseksi käytettiin kuvailevia tunnuslukuja. Toisessa vaiheessa tarkasteltiin päätulosmuuttujia aineiston osaryhmissä (sp, ikä, koulutus, työsuhde, diabeteksen sairastamisaika, pitkäaikaissokeriarvo, toisten apua vaatineet verensokeriarvot, työkykyindeksi, diabeteksen salaaminen työuran aikana ja diabeteksen salaaminen nykyisessä työyhteisössä) ja tarkasteltiin taustamuuttujien yhteyksiä päämuuttujiin ristiintaulukoinnilla ja Khiin neliö -testillä. Päämuuttujien itsenäisiä determinanteja pyritään selvittämään tutkimuksen edetessä logistisella regressiomallilla, ja näitä tuloksia esitetään myöhemmin julkaistavissa tieteellisissä artikkeleissa.

3.5 EETTISET KYSYMYKSET

3.5.1 Kyselytutkimus

Kyselyyn vastaaminen oli vapaaehtoista. Kyselylomakkeen ja saatekirjeen mukana vastaanottajalle lähetettiin tiedote, jossa kuvattiin tutkimuksen kulku, tarkoitus, tutkimukseen liittyvät hyödyt ja riskit, osallistumisen vapaaehtoisuus, luottamuksellisuus, tietojen käsittely ja säilyttäminen, tutkimuksen rahoitus ja tuloksista raportointi. Tiedotteessa oli myös tutkijoiden yhteystiedot mahdollisia lisäkysymyksiä varten.

Kela lähetti numerokoodatut kyselylomakkeet vastaanottajille ja vastaukset palautuivat Itä-Suomen yliopistoon nimettöminä. Tunnuskoodien avulla Kela pystyi lähettämään uusintakyselyt vastaamatta jättäneille. Analyysit tehtiin Itä-Suomen yliopistolla ilman tunnistetietoja.

3.5.2 Haastattelututkimus

Haastateltavien rekrytoimiseksi diabeteshoitaja Erja Huttunen kertoi tutkimuksesta ja haastatteluista KYS:n diabetespoliklinikalla mahdollisille vapaaehtoisille osallistujille ja antoi tutkimuksesta kertovan tiedotteen. Diabeteshoitaja kysyi heiltä alustavaa suostumusta tutkimukseen. Jos henkilö oli alustavasti kiinnostunut osallistumaan haastattelututkimukseen, diabeteshoitaja antoi hänelle lomakkeen, jossa kysyttiin lupaa tutkijan yhteydenottoa varten. Henkilöllä oli kaksi viikkoa harkinta-aikaa päättää, antaako hän tutkijalle luvan ottaa yhteyttä. Rekrytoitava lähetti yhteydenottopyynnön tutkija Pirjo Hakkaraiselle palautuskuoressa, jonka postimaksu oli valmiiksi maksettu. Tämän jälkeen tutkija Pirjo Hakkarainen oli yhteydessä haastateltavaan. Haastattelut toteutettiin haastateltavan valitsemassa paikassa. Ennen haastattelua haastateltavalla oli mahdollisuus kysyä tutkimukseen liittyviä kysymyksiä ja saada niihin riittävä vastaus sekä harkita osallistumistaan. Jos haastateltava halusi osallistua tutkimukseen, häneltä pyydettiin kirjallinen suostumus haastatteluun. Haastattelut analysoitiin ilman tunnistetietoja.

3.5.3 Eettisen toimikunnan lausunnot

Pohjois-Savon sairaanhoitopiirin eettinen toimikunta antoi tutkimuksen ensimmäiselle vaiheelle puoltavan lausunnon 15.4.2010. Kyselytutkimuksen kyselylomakkeelle ja vastausohjeelle haettiin syyskuussa 2010 muutosilmoituksella erillinen lausunto, joka saatiin puoltavana 21.9.2010.

4 Tulokset

4.1 KYSELYYN VASTANNEET

Kyselytutkimuksessa palautui 1064 hyväksyttävästi täytettyä vastauslomaketta. Tässä raportissa esitetään tuloksia koko aineiston osalta, vastaushetkellä ja edellisten 12 kuukauden aikana työelämässä mukana olleiden osalta (n = 811, 76 % koko aineistosta) sekä palkansaajana olleiden (n = 724, 89 % työelämässä mukana olleista) osalta. Työelämässä mukana olleista vastaajista hieman yli puolet oli miehiä (57 %) ja loput naisia. Heidän keski-ikänsä oli 37 vuotta. Yli puolet vastaajista oli naimisissa tai asui kumppanin kanssa (63 %) ja 37 % asui yksin. Vastanneista viidennes oli käynyt loppuun vain kansa-, perus-, tai keskikoulun tai lukion. Ammattikurssi oli koulutustaustana 5 %:lla ja ammattikoulu 34 %:lla vastanneista. Kolmannes vastaajista oli suorittanut loppuun ammatillisen opiston tai ammattikorkeakoulun ja 13 % ylioppilastutkinnon. (Taulukko 1).

Vastanneiden työpaikat sijoituivat enimmäkseen teollisuuteen (21 %) sekä terveys- ja sosiaalipalveluihin (20 %). Toimipaikat olivat pääosin kooltaan keskisuuria 10–49 henkilön työpaikkoja (34 %) ja pieniä 2–9 henkilön työpaikkoja (26 %). Vastanneista 63 % työskenteli palkansaajina vakituisessa työsuhteessa ja 28 % määräaikaisina tai keikkatyöntekijöinä. 9 % työskenteli yrittäjinä. (Liitetaulukot 1–3).

Yleisimmin työskenneltiin säännöllisessä päivätyössä (58 %), mutta vuorotyötä, yötyötä tai muuta epäsäännöllistä työtä tehtiin myös runsaasti (42 %). Keskimääräinen viikkotyöaika oli 36 tuntia 15 minuuttia. Vajaa puolet (45 %) vastaajista ilmoitti tekevänsä ylityötä ja keskimäärin ylityötä tehtiin 5 tuntia 15 minuuttia viikossa. (Liitetaulukot 4–5).

Taulukko 1. Vastaushetkellä ja sitä edeltäneen 12 kk:n aikana työelämässä mukana olleiden vastaajien taustatietoja (n = 811).

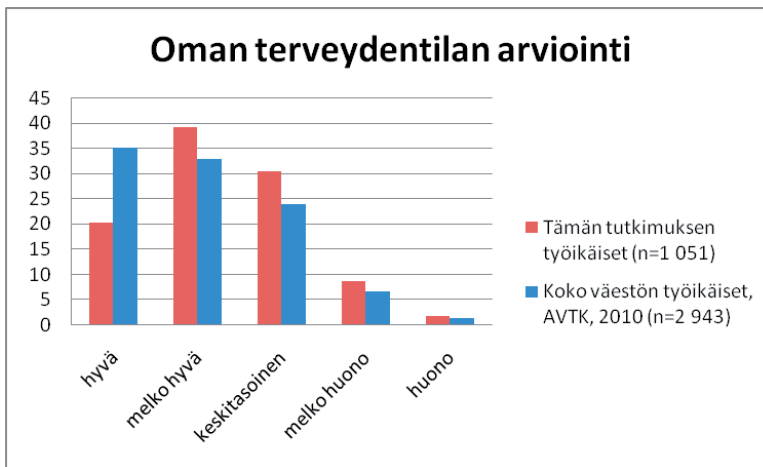
Taustamuuttuja*	n	%	keskiarvo (vaihteluväli)
Sukupuoli			
nainen	347	43	
mies	460	57	
Ikä	803		37 (18–64)
Siviilisääty			
naimaton, eronnut, leski	299	37	
naimisissa, avoliitossa	511	63	
Koulutus			
ei koulutusta, kansa-, perus-, tai keskikoulu, lukio	158	20	
ammattikurssi	40	5	
ammattikoulu	277	34	
amm.opisto tai AMK	229	28	
yliopisto	107	13	
Työtilanne			
työssä	622	77	
opiskelija	102	13	
lomautettu tai työtön	49	6	
kotiäiti tai –isä	19	2	
pitkäaikainen sairausloma tai eläke	18	2	

*Tieto sukupuolesta puuttui 4:ltä, iästä 8:lta, työtilanteesta 1:ltä. Koulutustiedoissa esitetty korkein suoritettu koulutus.

4.2 TYYPIN 1 DIABETESTA SAIRASTAVIEN OMA ARVIO TERVEYDENTILASTAAN, TYÖKYVYSTÄÄN JA ENNAKOIDUSTA ELÄKKEELLESIIRTYMISIÄSTÄÄN

Oman terveydentilan arviointi

Tyypin 1 diabetesta sairastavat *työikäiset* henkilöt, jotka vastasivat kysymykseen oman terveydentilan arvioinnista (n = 1 051) arvioivat sen hieman heikommaksi kuin suomalainen työikäinen väestö keskimäärin (Kuva 1). Vertailuaineistona käytettiin Suomalaisen aikuisväestön terveyskäyttäytyminen ja terveys -kyselytutkimusta (Helakorpi ym., 2010). Diabetesta sairastavista työikäisistä vastaajista 20 % arvioi terveytensä hyväksi, kun koko väestön työikäisistä vastaajista (n = 2 943) osuus oli 35 %. Huonoksi terveydentilansa arvioi 1 % molemmista vastaajaryhmistä.

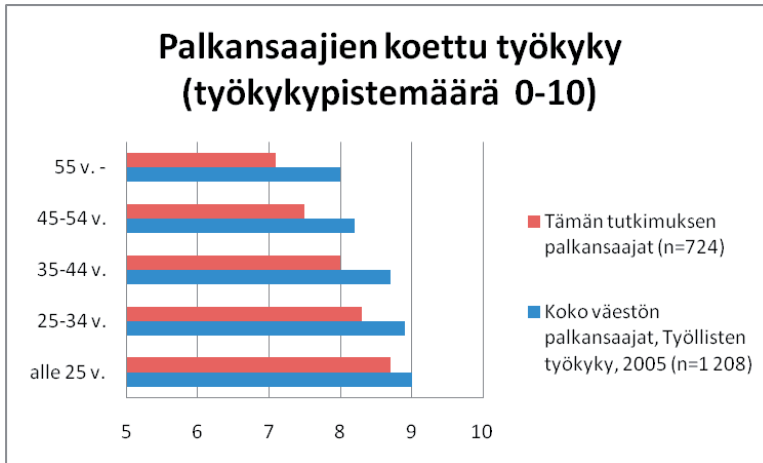

Kuva 1. Tyypin 1 diabetesta sairastavien työikäisten ja työikäisen koko väestön oman terveydentilan arviointi.

Koettu työkyky

Työkykynsä vastanneet (n = 776) arvioivat yleisimmin hyväksi (55 %). Vastaajista 9 % arvioi työkykynsä huonoksi ja 17 % erinomaiseksi. Sukupuolten välillä ei arvioinnissa ollut eroja. Iäkkäimmät, 55–64-vuotiaat, vastaajat arvioivat yleisimmin työkykynsä huonoksi (23 %) ja harvimminkin erinomaiseksi (8 %). 18–24-vuotiaiden ikäryhmässä tilanne oli päinvastoin: huono 3 % ja erinomainen 30 %. Jos työkykyindeksi oli huono, 68 % vastaajista arvioi itsekkin työkykynsä huonoksi. Jos työkykyindeksi oli erinomainen, 51 % arvioi työkykynsä erinomaiseksi. (Liitetaulukko 6).

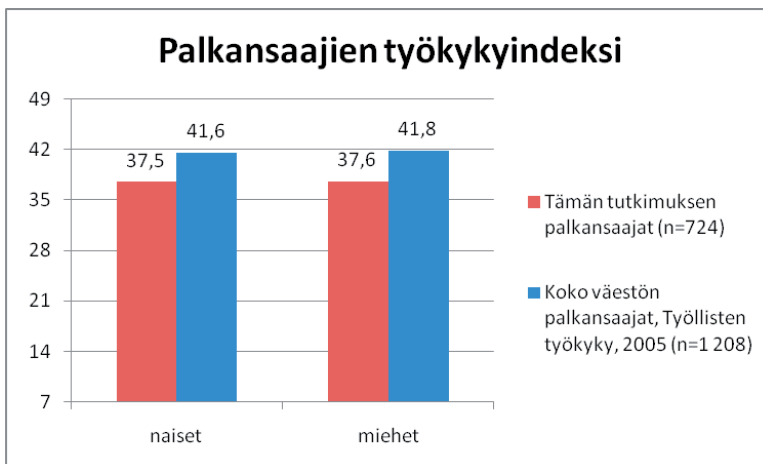
Koettua työkykyä tarkasteltiin myös kyselyyn vastanneiden *palkansaajien* osalta (n = 724). Tälle ryhmälle oli saatavissa koko väestön palkansaajakuntaa edustava tuoreehko vertailuaineisto (n = 1 208) Työllisten työkyky vuonna 2004 -tutkimuksesta (Peltoniemi, A., 2005). Tyypin 1 diabetesta sairastavat palkansaajat arvioivat kaikissa ikäryhmissä työkykynsä hieman heikommaksi kuin palkansaajat keskimäärin. Ero kasvoi diabetesta sairastavilla nuorimmasta vanhimpaan ikäryhmään enemmän kuin muilla palkansaajilla. (Kuva 2).

Kuva 2. Tyypin 1 diabetesta sairastavien työntekijöiden ja työikäisen koko väestön koettu työkyky. Arviointiskaala 0-10 pistettä.

Työkykyindeksi

Työkykyindeksin pistemäärä voi vaihdella välillä 7–49 pistettä ja se luokitellaan seuraavasti; huono (7–27 p.), kohtalainen (28–36 p.), hyvä (37–43 p.) ja erinomainen (44–49 p.) (Tuomi ym., 1997). Tyypin 1 diabetesta sairastavista *palkansaajista* naisten työkykyindeksin keskiarvo oli 37,5 p. ja miesten 37,6 p. (Kuva 3). *Koko väestön* palkansaajista naisten työkykyindeksi oli 41,6 p. ja miesten 41,8 p. Sukupuolten välillä ei siis ollut eroa. Tyypin 1 diabetesta sairastavilla palkansaajilla työkykyindeksin keskiarvo oli noin 4 pistettä vertailuväestöä pienempi. Työkykyindeksin luokittelussa sekä tyypin 1 diabetesta sairastavien palkansaajien että vertailuväestön työkykyindeksin keskiarvot sijoittuivat kuitenkin luokkaan ”hyvä”.

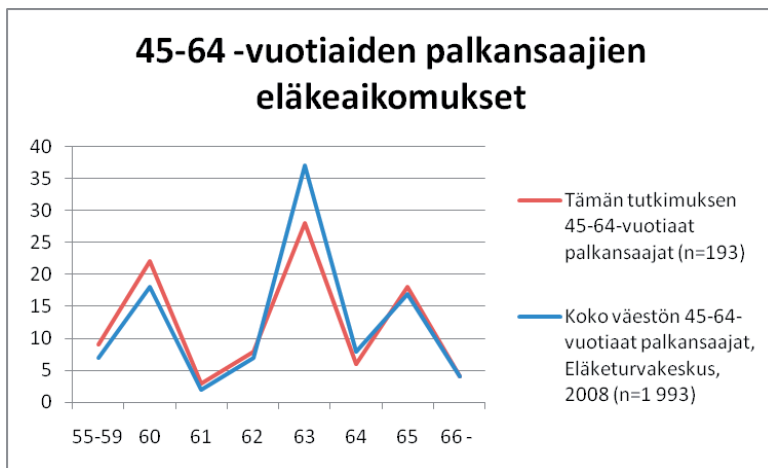

Kuva 3. Tyypin 1 diabetesta sairastavien ja koko väestön palkansaajien työkykyindeksi sukupuolittain vertailtuna.

Eläkeaikomukset

Kysymykseen vastanneista työelämässä mukana olleista (n = 797) 72 % arveli jatkavansa työelämässä normaaliin eläkeikään asti, naiset hieman yleisemmin (75 %) kuin miehet (70 %). Ikäluokasta 18–24-vuotta 83 % arveli jatkavansa työssä normaaliin eläkeikänsä asti. Koulutusaste oli yhteydessä työssä jatkamiseen: ammattikurssin käyneistä 50 % arveli jatkavansa normaaliin eläkeikänsä, kun taas yliopistotutkinnon suorittaneilla vastaava luku oli 88 %. Myös pitkäaikaissokeriarvo ja työkykyindeksi olivat yhteydessä työssä jatkamisajatukseen. Normaaliin eläkeikään arveli jatkavansa 77 % niistä työntekijöistä, joiden pitkäaikaissokeriarvo oli alle 7,5 %. Vastaava luku oli 57 % niillä, joiden pitkäaikaissokeriarvo oli yli 9,5 %. Sellaisista työntekijöistä, joiden työkykyindeksi oli huono, arveli työskentelevänsä normaaliin eläkeikänsä asti vain 26 %. Vastaava luku oli 90 % niillä, joilla työkykyindeksi oli erinomainen. (Liitetaulukko 7).

45–64-vuotiaiden palkansaajien (n = 193) osalta tyyppin 1 diabetesta sairastavien keskuudessa oli aavistuksen verran yleisempää ennakoida eläkkeelle jäämistä 60-vuotiaana (22 %) kuin vertailuväestössä (18 %). Vertailuaineistona käytettiin Työolot ja työssä jatkaminen -tutkimusta (Tuominen ym., 2010). Tyyppin 1 diabetesta sairastavista palkansaajista 28 % arveli jäävänsä eläkkeelle 63-vuotiaana ja vertailuväestöstä 37 %. Muilta osin eläkkeelle siirtymisaikomuk- sissa ei ollut eroa. (Kuva 4).

Kuva 4. Tyyppin 1 diabetesta sairastavien ja koko väestön 45–64-vuotiaiden palkansaajien eläkkeelle siirtymisaikomukset.

4.3 MITKÄ OVAT DIABETESTA SAIRASTAVIEN KOKEMAT TYÖELÄMÄN HAASTEET JA ESTEET?

Tästä eteenpäin raportin kaikki tulokset esitetään työssä käyvien tai edeltäneen 12 kk:n aikana työssä olleiden (n = 811) joukosta. Vastaajien lukumäärä (n) vaihtelee tietojen puuttumisen vuoksi.

Riskitekijät työssä

Kysyttäessä työn sisältämiä sellaisia riskitekijöitä, joissa diabeteksen hoitotasapaino tai hypoglykemian vaara on huomioitava, vastaajista (n = 783) ainoastaan 9 % ilmoitti, että heidän työnsä ei sisällä mitään kysytyistä taulukossa 2 a ja 2 b luetelluista riskitekijöistä. Työ sisälsi yksintyöskentelyä (76 %), työkuormituksen ennakoimatonta vaihtelua (41 %), fyysisesti raskasta työtä (40 %), vuorotyötä (33 %), tapaturma-altista työtä (25 %), ajoneuvon kuljettamista (25 %) tai korkealla työskentelyä (10 %).

Naisilla työtehtävät sisälsivät harvemmin riskitekijöitä kuin miehillä, tosin naiset tekivät miehiä useammin (39 % vs. 28 %) vuorotyötä. Ikäryhmistä 18–24-vuotiaat tekivät useimmin vuorotyötä (49 %) ja fyysisesti raskasta työtä (51 %), kun taas 55–64-vuotiaat tekivät niitä harvimminkin (15 % vs. 29 %). (Taulukot 2 a – 2 b).

Vastanneista (n = 796) vain 6 % ilmoitti, että työpaikalla on tehty muutoksia työjärjestelyissä diabeteksen vuoksi. Yleisimmin näillä työpaikoilla oli vähennetty vuorotyötä ja lisätty tautous- ja ruokailumahdollisuuksia. Lisäksi yksittäiset vastaajat ilmoittivat, että yksin työskentelyä oli rajoitettu, työtehtäviä kevennetty, hoitotarvikkeille oli järjestetty säilytyspaikka ja työntekijälle oli järjestetty puhelin työajaksi käyttöön. Vastaajilta kysyttiin myös, mitä muutoksia he toivoivat työjärjestelyihin tehtävän diabeteksen vuoksi. Erityisesti toivottiin (n = 155) muutoksia tauotukseen ja työvuoroihin (säännöllisyys, joustavuus ja ennakoitavuus) sekä työtehtävien keventämistä. (Liitetaulukko 8).

Taulukko 2 a. Työn sisältämiä riskitekijöitä*

Taustamuuttujittain	vuorotyö %	yksin työskentely %	korkealla työskentely %	fyysisesti raskas työ %
Kaikki (783)	33	76	10	40
Sukupuoli				
nainen	39	70	2	37
mies	28	80	17	42
Ikäluokka				
18–24	49	71	6	51
25–34	35	79	9	37
35–44	29	76	12	38
45–54	25	82	12	39
55–64	15	73	14	29

*Liite 1. Kyselylomake. Kysymys 42 a-d.

Taulukko 2 b. Työn sisältämiä riskitekijöitä*

Taustamuuttujittain	työkuormituksen ennakointivaihtelu %	tapaturmaltis työ %	ajoneuvon kuljettaminen %	ei mitään edellä olevista (42 a-g) %
Kaikki (783)	41	25	25	9
Sukupuoli				
nainen	31	13	6	12
mies	48	33	39	6
Ikäluokka				
18–24	30	25	20	9
25–34	42	22	20	7
35–44	45	25	25	11
45–54	50	29	36	6
55–64	36	24	31	11

*Liite 1. Kyselylomake. Kysymys 42 e-g.

Verensokeriarvoihin haitallisesti vaikuttavat tekijät

Kysyttäessä, mitkä tekijät työssä vaikuttivat vastaajien (n = 797) mielestä haitallisesti verensokeriarvoihin, vain 12 % vastasi, että työssä ei ollut yhtään verensokeriarvoihin haitallisesti vaikuttavaa, taulukossa 3 a – 3 c mainittua, tekijää. Haitallisesti vaikuttavia tekijöitä työssä esiintyi seuraavasti: kiire (57 %), stressi (51 %), ruumiillinen kuormitus (41 %), ennakoimattomasti vaihteleva kuormitus (39 %), henkinen kuormitus (33 %), työajat (22 %), tauotusmahdollisuuksien puute (21 %), ruokailumahdollisuuksien puute (16 %) ja sosiaalinen kuormitus (16 %). (Taulukot 3 a–3 c).

Naiset ilmoittivat miehiä useammin työnsä sisältävän kiirettä, stressiä sekä henkistä ja sosiaalista kuormitusta. Miesten työ sisälsi useammin ruumiillista kuormitusta, ennakoimattomasti vaihtelevaa kuormitusta ja matkustamista. (Taulukot 3 a–3 c). Työntekijän koulutusaste näkyi haitallisesti verensokeritasoihin vaikuttavissa tekijöissä: ammattikurssin tai -koulun käyneiden työ sisälsi paljon ruumiillista kuormitusta (57–58 %) ja ennakoimattomasti vaihtelevaa kuormitusta (45–51 %) kun taas AMK- tai yliopistotutkinnon suorittaneiden työ sisälsi enemmän henkistä kuormitusta (41–43 %) ja stressiä (57–59 %). (Liitetaulukot 9 a–9 b).

Taulukko 3 a. Verensokeriarvoihin haitallisesti vaikuttavia tekijöitä*

Taustamuuttujittain	ruumiillinen kuormitus %	henkinen kuormitus %	sosiaalinen kuormitus %	ennakoimattomasti vaihteleva kuormitus %
Kaikki (797)	41	33	16	39
Sukupuoli				
nainen	34	40	25	37
mies	46	29	10	41
Ikäluokka				
18–24	49	23	15	30
25–34	36	33	18	41
35–44	36	39	16	38
45–54	43	36	17	50
55–64	39	39	14	33

*Liite 1. Kyselylomake. Kysymys 45 a-d.

Taulukko 3 b. Verensokeriarvoihin haitallisesti vaikuttavia tekijöitä*

Taustamuuttujittain	kiire	stressi	työajat	tautusmahdollisuuksien puute
	%	%	%	%
Kaikki (797)	57	51	22	21
Sukupuoli				
nainen	61	60	22	28
mies	53	45	22	16
Ikäluokka				
18–24	56	43	25	28
25–34	58	52	25	21
35–44	55	54	19	18
45–54	59	57	20	17
55–64	49	44	13	17

*Liite 1. kyselylomake. (Kys. 45 e-h)

Taulukko 3c. Verensokeriarvoihin haitallisesti vaikuttavia tekijöitä*

Taustamuuttujittain	ruokailumahdollisuuksien puute	matkustaminen	ei haitallisesti vaikuttavia tekijöitä
	%	%	%
Kaikki (797)	16	9	12
Sukupuoli			
nainen	15	3	12
mies	16	13	12
Ikäluokka			
18–24	17	2	17
25–34	13	7	9
35–44	16	13	10
45–54	17	13	10
55–64	15	13	17

*Liite 1. Kyselylomake. Kysymys 45 i-k.

Teemahaastattelussa haastateltavia pyydettiin kertomaan minkälaisia kokemuksia heillä on ollut omassa työssään verensokeriarvoihin vaikuttavista tekijöistä.

“... kun tulee jokin päivystyspotilas, niin onhan siinä kyllä jo oikein semmonen adrenaliinimyrsky. Sokerit ei ainakaan laske silloin kyllä. Että jos silloin mittais sen heti sen jälkeen, niin ei varmasti matalalla olis. Vaikka ei ois mitään, niin kyllä se semmonen adrenaliini vaikuttaa. Ja sit taas toistepäin on se, että ensin on ollu se, että tulee ihan kauheen kiire tilanne, joku semmonen oikein härdelli. Niin sitten kun se rauhoittuu siitä, niin sitten taas vois tulla helposti se, että se menee matalalle kohta, sitten on taas kuluttanut niin paljon. Se kuluttaa kuitenkin sitten.

K:: Pystyykö noihin niinkuin mitenkään varautumaan?

V: Ei niihin pysty.”

” Sitten kun se menee, se raja tulee vastaan, niin sitten on pakko lopettaa ja lähtee sitten syömään yläkertaan jotain pientä välipalaa tai muuta. Mutta tuota sen tuntee niin hyvin sen kropan, että mihinkä sitä pystyy ja mitenkä monta minuuttia tässä pystyy vielä mitään tekemään ennen kuin ruppee huippaamaan liikaa, niin se on pysynyt aika hanskassa.”

”...niin siellä sattu paha homma, se isäntä ei tullukkaan iltapäivällä työmaalle, ja sitten kun hullu oon, niin minä vähän, otin riskin päälle ja heiluin siellä siihen malliin, että sitten en päivöllä siihe, eikä sitä osannu varautua siihen, sitten kyllä vetäs puol seittemän aikaan, niin huonoon kuntoon, se loppu kyllä leikki siihen ja, mutta se emäntä kun ties sen, kun tosiaan tuttuja ollaan, niin se ties sen homman, se työnti kopralla suuhun suklaata ja sen verran olin tajuissaan että pystyin sen vielä, sulattamaan. Ja oli hirmu ymmärtäväinen vielä, se anto sen puolikkaan, sen sinisen Fazerin levyn mulle mukkaan.”

”...on ollu työkavereilla enemmän vaikeeta ymmärtää sitä, että on pakko pittää se kahvitauko kun on 3-4 tuntia syömättä, eikä voi vaikka ottaa yhtä asiakasta siihen väliin, jos on verensokerit vaikka alhaalla. Sitä ei käsitetä niinkun, oikeestaan missään ei oo varmaan ymmärretty sitä, että jos sanoo, että minulla on nyt verensokeri alhaalla, niin kaikki on heti että jaa, että tee vaan töitä.”

Vaikeudet työssä

Hieman yli puolet (53 %) vastanneista (n = 793) ilmoitti, että diabeteksestä ei ollut lainkaan haittaa nykyisessä tai viimeisimmässä työssä. 15 %:lle aiheutui työssä oireita ja 27 % ilmoitti joutuvansa keventämään joskus tai usein työtahtia. Yhteensä 5 % ilmoitti selviytyvänsä vain osa-aikatyössä tai olevansa täysin kykenemätön työhön. (Liitetaulukko 10). Vastajilta kysyttiin myös, onko heidän muista sairauksistaan tai vammoistaan haittaa nykyisessä työssään. Vastanneista 61 % ilmoitti, että niistä ei ole ollenkaan haittaa tai heillä ei ole muita sairauksia. 21 %:lle aiheutui työssä oireita ja 22 % ilmoitti joutuvansa keventämään joskus tai usein työtahtia. Yhteensä 6 % ilmoitti selviytyvänsä vain osa-aikatyössä tai olevansa täysin kykenemätön työhön. (Liitetaulukko 11).

Diabetes aiheutti vain vähän vaikeuksia työmatkan kulkemisessa (8 %), työpisteen järjestyksessä (5 %), sekä kontakteissa esimiesten (5 %) ja työtovereiden (5 %) kanssa. Työtehtävien suorittamisessa oli vaikeuksia 12 %:lla ja loppuun saattamisessa 16 %:lla vastanneista. Diabeteksensa hyväksymisessä oli vaikeuksia 27 %:lla ja työn ja kotielämän tasapainon löytämisessä 36 %:lla vastanneista. Huonoksi koettu työkyky ja korkea pitkäaikaissokeriarvo olivat yhteydessä työssä selviytymiseen, diabeteksen hyväksymiseen sekä työn ja kotielämän välisen tasapainon löytämiseen. Henkilöillä, joilla oli huono työkykyindeksi, oli vaikeuksia työtehtävien suorittamisessa (48 %) ja loppuun saattamisessa (44 %). Henkilöillä, joilla oli korkea pitkäaikaissokeriarvo (HbA1c yli 9,5 %) tai huono työkykyindeksi, oli yhtä usein vaikeuksia diabeteksen hyväksymisessä (47 %) sekä työn ja kotielämän välisen tasapainon löytämisessä (65 %). (Liitetaulukot 12–19).

Lähes kaikilla (94 %) vastanneista (n = 797) oli työssä mukana verensokeritasoa nostavaa syötävää tai juotavaa, mutta vain hieman yli kolmasosa (39 %) vastanneista ilmoitti työyhteisönsä tietävän, miten toimia matalan verensokeritason aiheuttamassa hätätilanteessa. Diabeteksensa usein työtöveiltään tai lähiesimieheltään salanneista (n = 63) vain 8 % ilmoitti, että työpaikalla tiedetään miten toimia hätätilanteissa. (Liitetaulukko 20).

Työolot

Vastanneista 53 % ilmoitti, että työssä esiintyi haittaavaa *kylmyyttä tai vetoa*, 37 % haittaavasti *riittämätöntä valaistusta tai häikäisyä* ja 16 % ilmoitti, että työssä esiintyi haittaavaa *tärinää*. Em. haittatekijöitä esiintyi miehillä enemmän kuin naisilla. (Liitetaulukot 21–23).

39 % vastaajista ei pitänyt *työtilojaan* työn sujuvuuden kannalta toimivina ja käytännöllisinä. Työtilojen arvioinnissa ei ollut eroja sukupuolten välillä. Työntekijät, joilla oli huono työkykyindeksi, olivat työtiloihinsa yleisimmin tyytymättömiä (61 %) ja ne, joilla työkykyindeksi oli erinomainen, olivat työtiloihin yleisimmin tyytyväisiä (74 %). *Työmenetelmien ja työvälineiden* käytännöllisyyden arvoinnit olivat hyvin samankaltaiset työtilojen arviointien kanssa. (Liitetaulukot 24 - 26).

Työkuormituksesta palautuminen

Reilu kolmannes vastanneista (n = 789) palautui hyvin työn aiheuttamasta kuormituksesta *työpäivän jälkeen*. Miehet palautuivat kuormituksesta (42 %) hieman naisia (36 %) paremmin. Henkilöt, joilla pitkäaikaissokeriarvo oli alle 7,5 % palautuivat työkuormituksesta paremmin (49 %) kuin he, joilla pitkäaikaissokeriarvo oli yli 9,5 % (26 %). Myös työkykyindeksi oli yhteydessä työpäivän jälkeiseen työkuormituksesta palautumiseen. Ne henkilöt, joiden työkykyindeksi oli erinomainen, palautuivat työkuormituksesta yleisesti työpäivän jälkeen hyvin (73 %), kun taas henkilöt, joiden työkykyindeksi oli huono, palautuivat työkuormituksesta työpäivän jälkeen harvoin (6 %) hyvin. Myös diabeteksen salaaminen oli yhteydessä työpäivän jälkeiseen palautumiseen. Diabetesta salaamattomista vastaajista 41 % ilmoitti palautuvansa työpäivän jälkeen hyvin työkuormituksesta, kun vastaava luku diabeteksensa usein työuransa aikana työtovereiltaan tai lähiesimieheltään salanneilla oli 29 %. (Liitetaulukko 27).

Yli puolet vastanneista palautui työkuormituksesta hyvin *vapaapäivien aikana*. Palautumisessa ei ollut eroa sukupuolten välillä. 18–24-vuotiaat työntekijät palautuivat yleisemmin hyvin vapaapäivien aikana (81 %), kun taas 55–64-vuotiaista 55 % ilmoitti palautuvansa hyvin vapaapäivien aikana. Myös työkykyindeksillä, pitkäaikaissokeriarvoilla ja diabeteksen salaamisella oli yhteyttä vapaapäivien aikana palautumiseen. Jos työkykyindeksi oli erinomainen, palautuminen tapahtui vapaapäivien aikana lähes kaikilla hyvin (92 %). Jos työkykyindeksi oli huono, palautuminen tapahtui harvoin hyvin (28 %). Vastanneet, joiden pitkäaikaissokeriarvo oli alle 7,5 % palautuivat hyvin vapaapäivien aikana (72 %), kun taas noin puolet (58 %) niistä, joiden arvo oli yli 9,5 % palautui hyvin vapaapäivien aikana. Diabetesta ei koskaan salanneista palautui vapaapäivien aikana hyvin 66 %, kun taas vastaava luku oli 54 % niillä, jotka olivat salanneet diabeteksen usein työyhteisössään. (Liitetaulukko 28).

Stressi ja työnimu

Joka viides vastanneista (n = 796) tunsi paljon stressiä, naiset (27 %) hieman miehiä (19 %) yleisemmin. Henkilöistä, joilla työkykyindeksi oli erinomainen, tunsi stressiä 8 %, kun vastaava luku henkilöillä, joilla työkykyindeksi oli huono, oli 57 %. Henkilöistä, joilla pitkäaikaissokeriarvo oli alle 7,5 % tunsi stressiä 18 % ja niistä, joilla arvo oli yli 9,5 % tunsi stressiä 35 %. Yli puolet vastanneista (n = 794) koki itsensä työssään usein vahvaksi ja tarmokkaaksi. Niistä, joilla työkykyindeksi oli erinomainen, koki 83 % itsensä työssään vahvaksi ja tarmokkaaksi. Niistä työntekijöistä, joilla työkykyindeksi oli huono, koki itsensä usein vahvaksi ja tarmokkaaksi työssään 19 %. Diabetesta salaamattomista 54 % koki itsensä usein tarmokkaaksi, kun vastaava luku diabeteksensa työyhteisössä usein salanneilla oli 34 %. (Liitetaulukot 29–30).

Työstään usein innostuneita oli 56 % vastanneista (n = 796). Innostuneisuus oli hieman yleisempää naisilla (62 %) kuin miehillä (52 %). Koulutustaustaltaan työstään yleisimmin innostu-

neita (73 %) olivat yliopisto- tai korkeakoulututkinnon suorittaneet. Myös työkykyindeksi oli yhteydessä innostuneisuuteen: erinomainen työkykyindeksi 77 % ja huono työkykyindeksi 22 %. Vastaajista (n = 803) 63 % oli tyytyväisiä työhönsä. Sukupuolten välillä ei ollut eroa. 73 % vastanneista, joiden työkykyindeksi oli erinomainen, oli tyytyväisiä työhönsä, kun vastaava luku niillä, joiden työkykyindeksi oli huono, oli 42 %. (Liitetaulukot 31–32).

Diabeteksestä kertominen työpaikalla

Vastanneista (n = 758) 82 % oli kertonut sairaudestaan työpaikalla epävirallisissa tilanteissa. 27 % vastanneista oli kertonut diabeteksestaan työnhakuvaiheessa ja 25 % esimies-alaiskeskustelussa. Sukupuolten välillä ei ollut eroa. Työnhakuvaiheessa yleisimmin diabeteksestä olivat kertoneet 18–24-vuotiaat (39 %), jotka olivat kertoneet asiasta harvimminkin esimies-alaiskeskustelussa (12 %). Tilanne oli päinvastainen 55–64-vuotiaiden kohdalla: 10 % oli kertonut työnhakuvaiheessa ja 33 % esimies-alaiskeskustelussa. (Liitetaulukko 33).

Kertomisen seurauksena 66 % vastaajista koki, että hänen tilannettaan ymmärrettiin paremmin ja 45 % tunsu itse helpotusta. (Liitetaulukko 34). Valtaosa työntekijöistä koki, että heidän työpaikallaan kohdellaan pitkäaikaissairaita tai vajaakuntoisia työntekijöitä täysin (41 %) tai melko (32 %) tasapuolisesti. Sukupuolten välillä ei ollut eroa. Niistä työntekijöistä, joilla työkykyindeksi oli erinomainen, 57 % koki, että pitkäaikaissairaiden työntekijöiden kohtelu oli täysin tasa-arvoista. Vastaava luku oli niillä, joiden työkykyindeksi oli huono, oli 15 %. (Liitetaulukko 34).

4.4 MILLAISIA ESTEITÄ DIABETEKSEN HYVÄN HOIDON TOTEUTTAMISESSA ON TYÖPAIKALLA?

Diabeteslääkkeiden ottamista koskevien lääkärin ohjeiden noudattaminen

Kyselyyn vastanneita pyydettiin arvioimaan kuinka tarkasti he noudattavat lääkärin antamia *diabeteslääkkeiden ottamista koskevia ohjeita kotona ja työssä*. Vastanneista (n = 793) 47 % ilmoitti noudattavansa *diabeteslääkkeiden ottamista koskevia ohjeita kotona* erinomaisesti, 37 % hyvin ja 16 % huonosti/välttävästi. *Työpaikalla* diabeteslääkkeiden ottamiseen liittyviä ohjeita vastanneista (n = 761) seurasi erinomaisesti 37 %, hyvin 36 % ja välttävästi/huonosti 27 % vastanneista. Naiset noudattivat ohjeita erinomaisesti miehiä hieman yleisemmin sekä kotona (53 %) että työssä (42 %). (Taulukko 4).

Ikä ja pitkäaikaissokeriarvo vaikuttivat selkeästi diabeteslääkkeiden ottamista koskevien ohjeiden noudattamiseen. Ohjeiden noudattaminen oli heikointa nuorten ja niiden vastaajien joukossa, joilla pitkäaikaissokeriarvo oli yli 9,5 %. Tilanne oli päinvastainen iäkkäämmillä ja niillä, joilla pitkäaikaissokeriarvo oli alle 7,5 %. (Taulukko 4). Myös henkilöt, joiden työkykyindeksi oli huono tai jotka olivat salanneet diabeteksensä työuransa aikana työtoveriltaan tai lähiesimieheltään noudattivat ohjeita huonommin kuin he, joiden työkykyindeksi oli erinomainen tai he, jotka ei olleet koskaan työuransa aikana salanneet diabetestaan. (Liitetaulukot 35 - 36). Ohjeita noudatettiin paremmin kotona kuin työpaikalla. (Taulukko 4).

Verensokeritason ja diabeteksen oireiden seuraaminen

Verensokeritasoa ja diabeteksen oireita seurasi vastanneista (n = 793) *kotona* erinomaisesti 37 %, hyvin 35 % ja huonosti/välttävästi 28 %. *Työssä* verensokeritasoa ja diabeteksen oireita vastanneista (n = 766) seurasi 28 % erinomaisesti, 31 % hyvin ja 41 % huonosti/välttävästi. Verensokeritason ja oireiden seuraaminen oli heikointa nuorten ja niiden vastaajien joukossa, joilla pitkäaikaissokeriarvo oli yli 8,5 %. Tilanne oli päinvastainen iäkkäämmillä ja niillä,

joilla pitkäaikaissokeriarvo oli alle 7,5 %. Naiset seurasivat verensokeritasoa ja diabeteksen oireita paremmin kuin miehet. Verensokeritasoa ja diabeteksen oireita seurattiin paremmin kotona kuin työpaikalla. (Taulukko 4).

Taulukko 4. Diabeteslääkkeiden ottamista koskevien ohjeiden noudattaminen sekä verensokeritason ja diabeteksen oireiden seuranta työssä ja kotona*

Taustamuuttujittain	Diabeteslääkkeiden ottamista koskevien ohjeiden noudattaminen					
	huono/välttävä (%)		hyvä (%)		erinomainen (%)	
	työssä	kotona	työssä	kotona	työssä	kotona
Kaikki (793)	27	16	36	37	37	47
Sp	26	16	32	32	42	53
naiset	27	17	39	41	33	42
miehet						
Ikä (vuosina)						
18–24	33	21	40	41	27	38
25–34	34	18	39	42	28	40
35–44	19	14	38	38	43	48
45–54	25	16	28	27	47	57
55–64	15	8	34	30	51	62
Pitkäaikaissokeriarvo						
alle 7,5 %	15	7	34	33	51	60
7,6–8,5 %	26	15	38	38	37	47
8,6–9,5 %	37	23	37	44	26	33
yli 9,5 %	46	39	38	30	15	30
	Verensokeritason ja diabeteksen oireiden seuranta					
	työssä	kotona	työssä	kotona	työssä	kotona
Kaikki (793)	41	28	31	35	28	37
Sp						
naiset	36	25	31	34	33	41
miehet	45	30	30	37	25	33
Ikä (vuosina)						
18–24	47	40	32	32	21	28
25–34	49	31	28	39	23	31
35–44	39	27	31	36	30	37
45–54	37	21	30	36	33	43
55–64	24	11	33	33	43	57
Pitkäaikaissokeriarvo						
alle 7,5 %	29	18	35	37	37	45
7,6–8,5 %	40	25	31	35	29	40
8,6–9,5 %	55	36	27	39	18	25
yli 9,5 %	62	55	18	22	20	23

* Liite 1. Kyselylomake. Kysymys 21 a ja 21 d. Arviointiasteikko 1-10 luokiteltuna: 1-6 = huono/välttävä, 7-8 = hyvä ja 9-10 = erinomainen

Suosittelun ruokavalion ja liikuntaohjeiden noudattaminen

Vastanneista (n = 769) 13 % ilmoitti noudattavansa ruokavaliota koskevia ohjeita kotona erinomaisesti, 42 % hyvin ja 45 % välttävästi/huonosti. Työpaikalla ruokavalioon liittyviä ohjeita seurasi erinomaisesti 14 %, hyvin 40 % ja välttävästi/huonosti 46 % vastanneista. Naiset noudattivat ruokavalio-ohjeita yleisesti miehiä paremmin. Liikuntaan suositeltuja ohjeita noudatettiin (n = 749) lähes samalla tavoin kuten ruokavalio-ohjeita. Sukupuolten välillä ei ollut eroa. Suositellun ruokavalion ja liikuntaohjeiden noudattaminen oli yleisesti heikompaa kuin diabeteslääkkeiden ottamista koskevien lääkärin ohjeiden noudattaminen ja verensokeritason ja diabeteksen oireiden seuraaminen. (Liitetaulukot 37–40).

Diabeteksen hoidon järjestäminen työpaikalla

Vastaajilta kysyttiin, miten helppoa heidän on järjestää diabeteksen hoitamiseen liittyviä asioita työpaikallaan. Suurin osa vastanneista (n = 797) ilmoitti, että *ruokailun* (80 %), *välipalojen* (79 %) ja *insuliinin pistämisen* (79 %) järjestäminen työpaikalla oli helppoa. Hieman pienempi joukko (70 %) vastanneista ilmoitti, että *verensokerin mittaaminen ja laboratorioskäyntien* järjestäminen oli helppoa. *Diabeteshoitajan tai –lääkärin vastaanotolla käynnin* järjestämistä piti helppona 66 % ja vaikeana 15 %. Vaikeimmin järjestettävänä asiana pidettiin *hoitotarvikejakelussa asioimista* järjestämistä, jota helppona piti 63 % ja vaikeana 20 % vastanneista. Diabeteksen hoitoon liittyvien asioiden järjestäminen oli yleisesti yhteydessä työkykyindeksiin, pitkäaikais-sokeriarvoon ja diabeteksen salaamiseen työyhteisössä: mitä paremmat arvot ja vähemmän salaamista, sitä helpompaa diabeteksen hoidon järjestäminen oli työpaikalla ja päinvastoin. (Liitetaulukot 41–48).

Vastanneista 31 % oli sitä mieltä, että *diabeteksen mittaus- ja hoitomahdollisuudet* eivät olleet työn sujuvuuden kannalta toimivia ja käytännöllisiä. Tämä mielipide oli naisilla yleisempi kuin miehillä (36 % vs. 28 %). *Työvälineiden toimivuuteen ja käytännöllisyyteen* olivat tyytymättömiä yleisimmin he, joilla pitkäaikais-sokeriarvo oli yli 9,5 % (44 %), joilla työkykyindeksi oli huono (59 %) ja jotka olivat työuransa aikana salanneet diabeteksensä usein (55 %). (Liitetaulukko 49).

Haastateltavia pyydettiin kertomaan, miten he järjestävät diabeteksen hoidon työpaikalla ja he kertoivat seuraavaa:

”Pistän tietysti ja syön.”

”Mul on tuolla aina hedelmiä ja kassissa aina mul on jotakin banaania tai jotakin.”

”Mittaaan 2-3 kertaa joka päivä. Ja yleensä aina mittaan jos jonneki lähen vaikka työreissulle tai koulutukseen, kokoukseen tai muuta tämmöstä, aina mittaan ettei.. Tiien missä mennään. Eikä tuu semmosia ongelmia. Se on ihan pakko tehdä, se on oman turvallisuuden kannalta ja muutenki että.. Eikä niitä oo ollukka että, eihän se tietysti hoitava, mutta aikaa siihen menee ja, tai ei loppujen lopuks mee ees paljoo aikaa, se mittaaminen ei kestä ku kymmenen sekuntia, mutta se on se oma vaivansa kuitenkin.”

”Kyllähän tuon kanssa on pärjätty, että ei siinä tavalla, mutta...täytyyhän se sanoa, että jos olis semmonen säännöllinen rytmi, niin paljon helpompi ois hoitaa sitä. Ihan selvää asia.”

”Se, että mä tietäsin, että mä saan kahden tunnin päästä syödä tai se, että mulla on aikaa ees mitata se verensokeri ja kattoo, että se on varmasti. Että se tois mielenrauhaa itellekkii, että sit se ei ois ehkä niin stressaavaa eikä sitä kokis semmosena taakkana sitä diabeteksen hoitoa. Sitten jos on niin laiska, ettei jaksa mitata niin sit se on ihan oma häppeensä. Mutta että oi ees mahdollisuus siihen.”

Työssä jaksamista ja selviytymistä haittaavat ongelmat

Työmotivaation ja työhalujen väheneminen haittasivat vastanneista (n = 786) 56 %:n työssä jaksamista tai selviytymistä. Miesten ja naisten välillä ei ollut eroa. *Työyhteisön ja henkisen kuormituksen ongelmat* haittasivat vastanneista 49 %:a. Nämä ongelmat haittasivat enemmän naisia kuin miehiä (58 % vs. 42 %). Vastanneista 47 % ilmoitti, että *terveyteen tai toimintakykyyn liittyvät ongelmat* haittaavat työssä jaksamista tai työssä selviytymistä. Nämäkin ongelmat haittasivat enemmän naisia kuin miehiä (51 % vs. 43 %).

Työn ulkopuoliset vaikeudet (perheessä, taloudellisessa tilanteessa yms.) haittasivat 44 %:n työssä jaksamista tai selviytymistä. *Työn ulkopuoliset vaikeudet* haittasivat enemmän naisia kuin miehiä (48 % vs. 41 %). *Fyysisen ympäristön tai työn fyysisen kuormituksen ongelmat* haittasivat vastanneista 42 %:n ja *koulutukseen tai osaamiseen liittyvät ongelmat* 26 %:n työssä jaksamista ja selviytymistä. Näissä osuuksissa miesten ja naisten välillä ei ollut eroa.

Työssä jaksamista ja selviytymistä haittaavat ongelmat olivat yhteydessä työkykyindeksiin, pitkäaikaissokeriarvoon ja diabeteksen salaamiseen työuran aikana työtovereilta tai lähiesimieheltä. (Liitetaulukot 50 - 55).

Vaikutusmahdollisuudet

Työpäivän alkamis- ja loppumisajankohtaan pystyi vaikuttamaan paljon 32 % ja vähän 46 % vastanneista (n = 795). Vähäinen vaikutusmahdollisuus työpäivän alkamis- ja loppumisajankohtaan oli naisilla yleisempää kuin miehillä (54 % vs. 40 %). Eniten työpäivän alkamis- ja loppumisajankohtaan pystyivät vaikuttamaan yrittäjät (61 %), yliopistotutkinnon suorittaneet (46 %) ja he, joilla työkykyindeksi oli erinomainen (46 %). *Taukojen pitämiseen työpäivän aikana* pystyi vaikuttamaan paljon 54 % ja vähän 19 % vastanneista. Naiset pystyivät miehiä yleisemmin vaikuttamaan vain vähän taukojen pitämiseen (29 % vs. 12 %). Eniten taukojen pitämiseen pystyivät vaikuttamaan yrittäjät (71 %). Vastanneista 32 % ilmoitti, että pystyi vaikuttamaan vain vähän *yksityisasioiden hoitamiseen* työpäivän aikana. Myös tämä oli naisilla yleisempää. *Työvuorojärjestelyihinsä* ilmoitti voivansa vaikuttaa vain vähän 36 % vastanneista. Tässä ei ollut eroa sukupuolten välillä. (Liitetaulukot 56–59).

4.5 KUINKA YLEISTÄ SAIRAUDEN SALAAMINEN ON TYÖYHTEISÖSSÄ?

Diabeteksen salaaminen työyhteisössä

Vastaajilta kysyttiin ovatko he *salanneet* diabeteksen työuransa varrella työtoverilta, lähiesimieheltä, muulta esimieheltä, työsuojeluhenkilöstöltä tai työterveyshuollolta. Vastanneista (n = 798) 28 % ilmoitti salanneensa diabeteksensa *työtoveriltaan* työuransa varrella. Salaaminen oli hieman yleisempää naisilla (30 %) kuin miehillä (25 %). Nuorimmista työntekijäryhmistä eli 18–34-vuotiaista keskimäärin 34 % oli salannut diabeteksen työtoveriltaan. He olivat salanneet sairautensa yleisemmin kuin iäkkäämmät vastaajat. Koulutustaustan mukaan yleisimmin diabeteksen olivat salanneet yliopistotutkinnon suorittaneet työntekijät (40 %). Myös diabetesta pitkään sairastaneet ja määrääkaikaisessa työsuhteessa työskentelevät olivat melko yleisesti salanneet diabeteksensa työtoveriltaan. (Taulukko 5).

Diabeteksensa oli työuransa aikana salannut *lähiesimieheltään* 18 % vastanneista. Naiset olivat salanneet diabeteksensa lähiesimieheltään miehiä hieman yleisemmin (19 % vs. 16 %). Nuorimmat vastaajat olivat salanneet diabeteksensa lähiesimieheltään yleisemmin kuin vanhimmat vastaajat ja määrääkaikaisessa työsuhteessa työskentelevillä diabeteksen lähiesimieheltä salaaminen oli yleisempää kuin vakituisessa työsuhteessa olevilla vastaajilla. Myös diabeteksen sairastamisaika oli yhteydessä sairauden salaamiseen. (Taulukko 5).

Taulukko 5. Diabeteksen salaaminen työuran aikana työtoverilta tai lähiesimieheltä*

Taustamuuttujittain	työtoverilta %	lähiesimieheltä %
Kaikki (798)	28	18
Sukupuoli		
nainen	30	19
mies	25	16
Ikäluokka		
18–24	34	27
25–34	33	19
35–44	29	14
45–54	20	10
55–64	11	9
Koulutus		
ei ammatillista koulutusta - lukio	32	24
ammattikurssi	18	21
ammattikoulu	23	14
ammattiopisto tai AMK	26	15
yliopisto tai korkeakoulu	40	20
Työsuhde		
yrittäjä	19	13
palkansaaja (vakituinen)	26	13
palkansaaja (määräaik./keikkatyö)	37	27
Diabeteksen sairastamisaika vuosina		
0 - 5	19	9
6 - 10	29	17
11 - 15	30	20
16 -	38	25

*Liite 1. Kyselylomake. Kysymykset 29 a – 29 b.

Teemahaastattelussa haastateltavilta kysyttiin, minkälaisia ajatuksia heissä herätti diabeteksen työtovereilta ja lähiesimiehiltä salaamisen määrä.

”Mä ajattelin et se vois olla isompiki, ku mä, niin tässä tää, tässä sokeuttaa se, että ku mä oon niin pitkään sairastanu ni mul on vähä semmonen, että mitäs siinä nyt on niin kertomista.”

”No, mun mielestä paljolta. Koska mä ihmettelen suuresti sitä, että millä tavalla sen pystyy salaamaan tietyllä tapaa. Tietysti jos sulla ei koskaan verensokeri heitä. Mutta kuiteski se säännöllinen ruokailu niin kun ihmetyttää. Että kuiteski siinä pitää olla aika säännöllinen. Ja sitte jo oman turoal-lisuuden kannalta mun mielestä se ois hyöä kuiteski työpaikalla tietää. Et osaavat toimia, jos sulle sattuu jotain. Ja sit se että, kuiteski, mulle loise ehkä enem- isompaa stressiä se, et mä joutusin vielä salaamaan sen kokonaan, ku että kertomaan. Ku mä joudun verensokeria ottamaan ja pistämään ja en mä aina haluais sitä jotenki salata.”

Diabeteksen salaaminen muulta esimieheltä oli hieman yleisempää kuin lähiesimieheltä salaaminen. Muulta esimieheltä työuransa aikana oli diabeteksen salannut 21 % vastanneista, 13 % työsuojeluhenkilöstöltä ja vain 2 % työterveyshuollolta. (Liitetaulukot 60–62).

Diabeteksestä kertominen työtovereille

Vastaajilta (n = 759) kysyttiin, kuinka laajasti he olivat kertoneet diabetekseen liittyvistä asioista työtovereilleen ja lähiesimiehelleen. Vastanneista 9 % ei ollut kertonut nykyisille työtovereilleen ollenkaan ja 13 % oli kertonut vain vähäisesti *diabeteksestaan ja sen oireista* (yhteensä 22 %). Laajasti oli kertonut 44 %. Lähes saman verran vastanneet olivat kertoneet keinoista (esim. *insuliini ja ruokavalio*), joilla selviävät diabeteksen kanssa työssä: 11 % ei ollut kertonut ollenkaan ja vähäisesti 16 % (yhteensä 27 %). Laajasti näistä selviytymiskeinoista oli kertonut 41 % vastanneista. *Diabeteksen vaikutuksesta työhön* (esim. *työtehtävistä selviytyminen*) vastanneet olivat kertoneet harvemmin nykyisille työtovereilleen: 24 % ei ollut kertonut ollenkaan ja 22 % vähäisesti (yhteensä 46 %). Laajasti oli kertonut 27 %. Vähiten oli kerrottu *diabetekseen liittyvistä poissaoloista*: vastanneista 40 % ei ollut kertonut ollenkaan ja 17 % vähäisesti (yhteensä 57 %). Laajasti oli kertonut 25 %.

Yleisimmin diabeteksestä työtovereilleen eivät olleet ollenkaan tai vain vähäisesti kertoneet diabetesta pitkään sairastaneet, määräaikaisessa työsuhteessa työskentelevät palkansaaajat ja yliopistotutkinnon suorittaneet. Yleisimmin diabeteksestä olivat laajasti työtovereilleen kertoneet alle 5 vuotta diabetesta sairastaneet ja henkilöt, joiden työkykyindeksi oli huono sekä yrittäjät. (Liitetaulukot 63–66).

Diabeteksestä kertominen lähiesimiehelle

Vastanneet olivat kertoneet diabeteksestaan yleisesti suppeammin lähiesimiehelleen kuin työtovereilleen. *Diabeteksestaan ja sen oireista nykyiselle lähiesimiehelleen* ei ollut kertonut ollenkaan 18 % vastanneista ja 23 % oli kertonut vähäisesti (yhteensä 41 %). Laajasti oli kertonut 33 % vastanneista. Lähes saman verran vastanneet olivat kertoneet keinoista (esim. *insuliini ja ruokavalio*), joilla selviävät diabeteksen kanssa työssä: 22 % ei ollut kertonut ollenkaan ja vähäisesti 20 % (yhteensä 42 %). Laajasti näistä keinoista oli kertonut 32 % vastanneista. Vielä suppeammin oli kerrottu *diabeteksen vaikutuksesta työhön* (esim. *työtehtävistä selviytyminen*): vastanneista 30 % ei ollut kertonut ollenkaan ja 20 % vähäisesti (yhteensä 50 %). Laajasti oli kertonut 27 %. Suppeimmin nykyiselle lähiesimiehelle oli kerrottu *diabetekseen liittyvistä poissaoloista*: 34 % ei ollut kertonut ollenkaan ja 17 % vähäisesti (yhteensä 51 %). Laajasti oli kertonut 34 %.

Yleisimmin diabeteksestä nykyiselle lähiesimiehelleen eivät olleet ollenkaan kertoneet määräaikaisessa työsuhteessa työskentelevät palkansaaajat ja henkilöt, joiden työkykyindeksi oli erinomainen. Hyvin laajasti hoitokeinoista olivat yleisimmin kertoneet ammattikurssin suorittaneet ja henkilöt, joiden työkykyindeksi oli huono. (Liitetaulukot 67–70).

Vastaajilta kysyttiin oliko työpaikalla taho, jolle he eivät olleet kertoneet diabeteksestaan. Tähän kysymykseen vastanneista (n = 362) 55 % ilmoitti, että ei ollut kertonut työpaikalla diabeteksestaan työtovereille, 50 % työsuojeluhenkilöille, 47 % muulle esimiehelle, 21 % lähiesimiehelle ja 19 % työterveyshuollolle. (Liitetaulukko 71).

Haastateltavat suhtautuivat eri tavoin diabeteksestä kertomiseen:

”No ei, en mä sitä millään lailla häpee silleen. Joskus se ei edes tuu mieleenkään kertoo, joskus sitten vaan tulee joissakin tilanteissa ja puheissa. Että oonpa muuten diabeetikko, tiesitkö.”

”Hetki, kun tuli diagnoosi, ja itse asiassa ennen sitäkin, kerroin, että mä en tuu huomenna töihin, että epäillään, että tämmönen on ja heti kyllä kerroin siellä ja heti kerroin kaikille ja sanoin, että tää hoitomuoto on tämmönen, että en mä siitä mitään tilaisuutta tainnu pitää, mutta kuitenkin kerroin kaikille siinä, että tämmönen systeemi on.”

”En oo viitsiny [naurahtaa], ku ei oo sillain tullu se, ei oo ollu semmosta.. Tai en oon nähny mitään siitä, että miksi minun pitäis asiasta hänelle kertoa. Että voi olla, että joskus kerronkin, että tämä mönen on. Varmaan sitten jos mä kuntoutukseen lähden, ni siinä vaiheessahan mä joudun ilman muuta sanomaan.

K: Sitte kerroit niistä työkavereista, et ihan yks tai kaks tietää, niin missä tilanteessa heille kerroit?

V: Hyvin pehmeästi olen yrittäny kertoa, elikkä vähän sivulauseessa oon maininnu, että ku nämä verensokerit ei oikein pelaa. Mutta kyllä mä tiään, että se ois olla hyvä olla kaikkien tiedossa, että niin.. Mutta ku mä en viitti tehä numeroo tästä hommasta.”

”Se itse asiassa tuli varmaan aika spontaanisti, että ehkä mä sillon alussa en halunnu kertoa sitä. Niin kyllä mä muistan sen, että en mä sitä halunnu kertoa.

K: Minkä takia sä et halunnu sillon kertoa?

V: [tauko 14 s] Oisko se sit kuitenkin semmosta ollu enemmän semmosta, että ollu huonompi tai sairias. Varmaan se oli enemmän sitä, että halus olla niin ku kaikki muutki. ”

4.6 TYÖTERVEYSHUOLTO JA DIABETES

Työterveyshuollon järjestäminen

Kysyttäessä parhaillaan tai edeltäneen 12 kk aikana työssä olleilta (n = 811) heidän työterveyshuollon järjestelyjään, 3 % ei vastannut kysymykseen lainkaan, 10 % tiesi, että työterveyshuolto ei ole järjestetty, 10 % tiesi, että työterveyshuolto on järjestetty, mutta ei tiennyt missä. Siten perusjoukosta vain 77 %:lla oli jollakin tavoin identifioitu työterveyshuolto. (Liitetaulukko 72).

Työterveyshuollon sairaanhoitopalvelujen käyttäminen

Jos työterveyshuolto oli järjestetty (n = 707) 72 % ilmoitti voivansa hakeutua sairauksien takia työterveyslääkärin tai -hoitajan vastaanotolle, 9 % ilmoitti, että ei voi hakeutua ja 19 % ei tiennyt, voiko hakeutua työterveyshuoltoon sairauden takia.

Parhaiten työterveyshuollon sairaanhoitopalveluja voivat käyttää ammattikurssin suorittaneet (84 %), yli 35-vuotiaat (83 %), 0-5 vuotta diabetesta sairastaneet (80 %) ja vakituiset palkansaajat (79 %). Eniten tietämättömyyttä siitä, voiko työterveyshuollon vastaanotolle hakeutua sairauden takia, oli 18–24-vuotiaiden (37 %), määräaikaisten palkansaajien (36 %) ja henkilöiden, joilla ei ollut ammatillista koulutusta (35 %) joukossa. (Liitetaulukko 73).

Diabeteksestä kertominen työterveyshenkilöstölle

Vastanneista (n = 679) 25 % ei ollut kertonut ollenkaan ja 9 % oli kertonut vain vähäisesti diabeteksestaan ja sen oireista työterveyshenkilöstölle (yhteensä 34 %). Laajasti oli kertonut 42 %. Naiset jättivät miehiä useammin kertomatta diabeteksestä työterveyshenkilöstölle (30 % vs. 22 %). Yleisimmin diabeteksestä ja sen oireista työterveyshuollolle eivät olleet ollenkaan kertoneet nuorimmat vastaajat eli 18–24-vuotiaat (47 %) sekä henkilöt, joilla ei ollut ammatillista koulutusta (47 %) ja määräaikaisessa työsuhteessa työskentelevät palkansaajat (45 %). Hyvin laajasti diabeteksestä ja sen oireista olivat yleisimmin kertoneet yli 35-vuotiaat (25–31 %), 0-5 vuotta diabetesta sairastaneet (31 %), yrittäjät (29 %) ja yliopistotutkinnon suorittaneet (26 %) vastaajat. (Taulukko 6).

Vastanneet olivat kertoneet lähes yhtä laajasti työterveyshenkilöstölle keinoista (esim. insuliini ja ruokavalio), joilla selviää diabeteksen kanssa kuin diabeteksestä ja sen oireista. Suppeammin oli kerrottu diabeteksen vaikutuksesta työhön (esim. työtehtävistä selviytyminen): vastanneista

33 % ei ollut kertonut ollenkaan ja 12 % vähäisesti (yhteensä 45 %). Laajasti oli kertonut 36 %. Suppeimmin työterveyshuollolle oli kerrottu *diabetekseen liittyvistä poissaoloista*: 46 % ei ollut kertonut ollenkaan, 14 % vähäisesti (yhteensä 51 %) ja laajasti 28 %. (Liitetaulukot 74 – 76).

Naiset jättivät miehiä useammin kertomatta diabetekseen liittyvistä poissaoloista työterveyshenkilöstölle (53 % vs. 41 %). Yleisimmin poissaoloista eivät olleet ollenkaan kertoneet henkilöt, joilla ei ollut ammatillista koulutusta (66 %), 18–24-vuotiaat (62 %), määräaikaiset palkansaajat (62 %) ja yrittäjät (59 %). Hyvin laajasti poissaoloista olivat yleisimmin kertoneet 0–5 vuotta diabetesta sairastaneet (21 %), 55–64-vuotiaat (20 %), henkilöt, joilla on ollut toisten apua vaativia verensokeriarvoja (19 %) ja 35–44-vuotiaat (19 %). (Liitetaulukko 76).

Taulukko 6. Kuinka laajasti olet kertonut diabeteksestäsi ja sen oireista työterveyshenkilöstölle?*

Taustamuuttujittain (n)	en ollenkaan	vähäisesti	jossain määrin	melko laa- jasti	hyvin laajasti
	%	%	%	%	%
Kaikki (697)	25	9	24	23	19
Sukupuoli					
nainen (298)	30	9	22	22	17
mies (379)	22	9	24	24	21
Ikäluokka					
18–24 (145)	47	12	19	13	9
25–34 (188)	29	9	24	25	13
35–44 (153)	12	8	29	25	25
45–54 (116)	16	7	23	27	27
55–64 (70)	11	4	23	30	31
Koulutus					
ei ammatillista koulutusta – lukio (121)	47	8	19	17	9
ammattikurssi (30)	13	7	17	43	20
ammattikoulu (237)	21	9	28	23	19
ammattiopisto tai AMK (196)	21	8	21	28	22
yliopisto tai korkeakoulu (95)	22	12	25	15	26
Työsuhte					
yrittäjä (34)	26	3	24	18	29
palkansaaja (vakituinen) (455)	17	9	26	25	22
palkansaaja (määräaik./keik- katyö) (187)	45	10	17	18	11
Diabeteksen sairastamis- aika vuosina					
0 – 5 (167)	22	5	25	18	31
6 – 10 (221)	25	9	24	24	19
11 – 15 (256)	28	10	23	27	13
16 - (33)	30	18	24	12	15
Pitkäaikaissokeriarvo					
alle 7,5 % (229)	24	7	23	23	24
7,6-8,5 % (231)	25	10	25	23	17
8,6-9,5 % (149)	29	9	23	21	17
yli 9,5 % (60)	27	10	23	25	15

Taustamuuttujittain (n)	en ollenkaan %	vähäisesti %	jossain määrin %	melko laajasti %	hyvin laajasti %
Toisten apua vaativia so-keriarvoja 12kk					
ei (523)	26	9	24	21	19
kyllä (149)	23	8	20	28	21
Luokiteltu työkykyindeksi					
huono (50)	12	14	30	26	18
kohtalainen (166)	20	7	28	31	14
hyvä (338)	27	10	22	22	20
erinomainen (121)	36	6	19	16	24
Diabeteksen salaaminen työuran aikana (työtövereiltä ja lähiesimieheltä)					
ei koskaan (488)	22	9	24	24	21
joskus (137)	35	8	24	20	12
usein (49)	29	10	18	22	20
Diabeteksen salaaminen nykyisessä työyhteisössä					
ei (435)	18	9	26	26	22
kyllä (240)	39	10	20	18	13

*Liite 1. Kyselylomake. Kysymys 103 a.

Työterveyshuollon vastaanotolla käynnit

Vastanneista (n = 703) 79 % ei ollut käynyt kertaakaan *diabetekseen liittyen työterveyshuollon vastaanotolla* viimeisten 12 kuukauden aikana. Vastanneista 9 % oli käynyt kerran ja 12 % kaksi kertaa tai useammin (enimillään 13 kertaa) vastaanotolla diabeteksen vuoksi.

Yleisintä työterveyshuollon vastaanotolla käymättömyys edellisen vuoden aikana oli yli 16 vuotta diabetesta sairastaneiden (94 %), määräraikaisten palkansaajien (87 %), yliopistotutkinnon suorittaneiden (85 %), 18–34-vuotiaiden (82–85 %), ja henkilöiden, joiden työkykyindeksi oli erinomainen (85 %) joukossa. Useimmin työterveyshuollon vastaanotolla edellisen vuoden aikana diabetekseen liittyen kävivät ammattikurssin käyneet (30 %), sekä henkilöt, joiden työkykyindeksi oli huono (27 %) ja 55–64-vuotiaat henkilöt (23 %). (Liitetaulukko 77).

Diabeteksen huomioiminen työterveyshuollossa

Vastanneista (n = 465) 53 % ilmoitti, että *työterveyshuollon vastaanottokäynneillä otettiin kantaa diabetekseen työn kannalta*. Naiset ilmoittivat miehiä useammin (62 % vs. 47%), että vastaanotolla otettiin kantaa diabetekseen työn kannalta. Erityisesti määräraikaiset palkansaajat (67 %), yliopistotutkinnon suorittaneet (64 %), yli 16 vuotta diabetesta sairastaneet (64 %) ja henkilöt, jotka olivat salanneet diabeteksensä työuransa aikana usein työtoveriltaan tai lähiesimieheltään (64 %), sekä henkilöt, joiden työkykyindeksi oli erinomainen (61 %) ja yrittäjät (60 %) ilmoittivat, että työterveyshuollossa ei otettu kantaa diabetekseen työn kannalta. (Liitetaulukko 78).

Vastanneista (n = 746) 16 % ilmoitti, että *työterveyshuollon henkilöstö oli käynyt työpisteessä perehtymässä työoloihin*. Yleisimmin oli käyty perehtymässä 55–64-vuotiaiden (25 %) ja yliopistotutkinnon suorittaneiden (21 %) työpisteisiin. Yleisimmin työterveyshuolto ei ollut käynyt perehtymässä 18–24-vuotiaiden (96 %), määräraikaisessa työsuhteessa työskentelevien (92 %) ja henkilöiden, joilla ei ollut ammatillista koulutusta (91 %), työoloihin. (Liitetaulukko 79).

Haastateltavat kertoivat työterveyshuoltoon liittyvistä kokemuksistaan seuraavasti:

”No, kyllä työterveyshuoltokin vois vähän mielenkiintoisemmin perehtyä noihin asioihin. Silleen, että varsinkin jos diabeetikko pyytää, että hän haluais enemmän taukoja, hänelle on niin tärkeä se verensokerin mittausta tai syöminen. Ni mun mielestä työterveyslääkäri vois tulla keskustelemaan ja ehkä se..”

”...mun mielestä oman hoitavan lääkärin ja työterveyslääkärin pitäis enemmän pitää yhtä ja keskustella niistä asioista enne ku työterveyslääkäri arvioi sitä työssäoloa.”

”No, voi sieltä varmaan käyä reseptit uusimassa, emmä oo, en usko, että siellä pystys kukaan niin erikoistumaan, että se ymmärtäs sen, se menee niin nopeesti se hoito eteenpäin.”

”... Siis se on tämmönen preventiivinen työterveyshuolto, elikkä siinä ei puututa jos sinulla on käsi kipeä, niin eihän se puutu siihen millään tavalla. Sinä voit kyllä saada sieltä saikkua kaks viikkoo, mutta ei siellä mitään muuta hoideta.”

”Kyllähän ne tietää, koska katos kun meilläkinhän on silleesti kun kysellään esimerkiksi näitä, kun meillä on yli kolmekymmentä xxxxxhoitajaa niin kysytään, että kuinka moni päivystää ja tekee kolmi vuorotyötä. Niin siinä se työterveyshuoltokin on niitä kyselly, mutta en minä esimerkiksi ikinä oo käyny missään työhöntulotarkastuksessa tässä talossa, en ikinä. Enkä missään 40-tarkastuksessa enkä 50-tarkastuksessa, en ikinä missään. Ei ne oo koskaan kuhtunu.”

”Ja must oli aika kovaavaa, kun mä olin nyt Aslak-kuntoutuksessa ja siel oli tämmönen vuokra-lääkäri, niin hän ku teki musta B-lausunnon sinne Aslakiin niin hän ei ollu muistanu mainita tai en mä tiä, että tieskö hän ees, että mul on diabetes ja [toinen pitkäaikaissairaus].”

4.7 ONKO TYÖSUOJELUHENKILÖSTÖ TIETOINEN SAIRAUDESTA?

Vastanneista (n = 722) 82 % ilmoitti, että työpaikalla on työsuojeluhenkilöstöä. Noin puolet vastanneista ilmoitti, että ei ole kertonut diabeteksesta, sen oireista, hoidosta, diabeteksen vaikutuksesta työhön ja diabetekseen liittyvistä poissaoloista ollenkaan työsuojeluhenkilöille.

Niistä vastaajista, jotka ilmoittivat, että työpaikalla on työsuojeluhenkilöstöä (n = 594) 71 % ilmoitti, että ei tarvitse diabeteksen vuoksi tukea ja apua työsuojeluhenkilöiltä. Erityisesti diabeteksensa työuransa aikana salanneet (88 %), henkilöt, joilla työkykyindeksi oli erinomainen (88 %), yliopistotutkinnon suorittaneet (88 %), sekä 18–24-vuotiaat (86 %), määräaikaisten palkansaajat (82 %), diabeteksensa nykyisessä työyhteisössä salanneet (82 %) ja henkilöt, joilla pitkäaikaissokeriarvo oli alle 7,5 % (80 %) eivät tarvinneet tukea työsuojeluhenkilöiltä. Työsuojeluhenkilöltä oli diabeteksen takia saanut tukea ja apua paljon 3 %, jonkin verran 5 % ja vähän 17 % vastanneista. (Liitetaulukko 80).

4.8 MITKÄ OVAT SAIRAUDEN SALAAMISEN SYYT JA SEURAUKSET TYÖPAIKALLA?

Diabeteksestä kertomisen esteet

Jos kyselyyn vastannut henkilö ei ollut kertonut työpaikallaan diabeteksestaan jollekin taholle (n = 358) häneltä kysyttiin, miksi hän ei ollut kertonut diabeteksestaan työyhteisössään. Yleisimmin syyksi mainittiin, että ”Ei ole vain tullut kerrottua” (47 %). Diabeteksen usein salanneista joka viides ilmoitti pelkäävänsä, että tieto sairaudesta leviää koko työyhteisön tietoon, vaikuttaa ammatilliseen etenemiseen ja henkilö itse joutuu erityisasemaan työyhteisössä. (Taulukko 7). Diabetesta salaamattomista 7 % raportoi diabeteksen estäneen halutun työtehtävän saamisen, kun taas vastaava kokemus oli 17 %:lla diabeteksen usein salanneista. (Taulukko 8).

*Taulukko 7. Miksi et ole kertonut diabeteksestasi edellä mainitsemallesi henkilölle (työtoveri, lähesimies, muu esimies, työsuojeluhenkilöstö tai työterveyshuollon henkilöstö)?**

Sairauden salaaminen		n	Ei vain ole tullut kerrottua (%)
Kaikki		355	47
	Ei	190	38
	Joskus	107	57
	Usein	58	59
			Pelko tiedon leviämisestä koko työyhteisöön (%)
Kaikki		355	5
	Ei	190	1
	Joskus	107	4
	Usein	58	21
			Pelko tiedon vaikuttamisesta ammatilliseen etenemiseen (%)
Kaikki		355	5
	Ei	190	1
	Joskus	107	5
	Usein	58	21
			Pelko erityisasemaan joutumisesta (%)
Kaikki		355	5
	Ei	190	1
	Joskus	107	7
	Usein	58	16

*Liite 1. Kyselylomake. Kysymykset 91 a – d.

Haastateltavat kertoivat kertomisen esteistä seuraavasti:

"...mut se, että ne salaa sen, niin siinä voi olla semmonen, että ku tietysti sulla on sairaus, niin myönnät, että sulla on jonkunlainen tämmönen heikkous ja ehkä sitä ei välttämättä halua sitten myöntää siinä töissä, että mul on nyt sitte tämmönen..."

"...Mä siis aattelen, et siinä sen leimaantumisen välttää. Mahdollisen leimaantumisen, että ei se varmaan semmonen enää oo, et sen sillä välttää sillä salaamisella. Sitte tietysti se, että siis se, että sää varmaan joihinki ammatteihinhan se on ihan varmaan este. Et työnsaantimahollisuuksia voishan se heikentää hyvinkin."

Ulkopuolisuuden tunne ja erityiskohtelu

Kaikista vastanneista (n = 789) joka neljäs oli kokenut itsensä *ulkopuoliseksi diabeteksen vuoksi*. Niistä vastaajista, jotka eivät olleet koskaan työuransa aikana salanneet diabetestaan työtovereiltaan tai lähiesimieheltään vajaa viidennes oli kokenut itsensä ulkopuoliseksi diabeteksen vuoksi, kun taas diabeteksen työuransa aikana usein työtovereiltaan tai lähiesimieheltään salanneista lähes puolet oli kokenut itsensä ulkopuoliseksi diabeteksen vuoksi. *Saamastaan erityiskohtelusta* oli kiusaantunut 28 % diabeteksen ei koskaan salanneista ja 42 % diabeteksen usein salanneista henkilöistä. Diabeteksensa ei koskaan salanneista 7 % ja diabeteksen usein salanneista 16 % ilmoitti kokeneensa *syrijintää* diabeteksen vuoksi. (Taulukko 8).

Ulkopuolisuuden tunnetta ja erityiskohtelua haastatellut pohtivat seuraavasti:

"...kyllä siinä, voihan siinä olla, että joku alkaa sillee säälittelemään ja voivottelemaan, että ku sulla on semmonen ja sulla on tämmönen."

"V: (miettii 8 s) Minä ajattelin sillai, että minä en vaan halua tehdä siitä numeroa, ja uskon, että se on kyllä monella muulla ihan sama juttu.

K: Mitäs, minkälainen numero numero siitä sinusta vois tulla, mitä siitä vois aiheutua?

V: Kenties jotain tämmöstä, että liikaa kiinnitetäs huomiota, että toisella se ja tämmöstä kaikkee. Ja kenties ruokavaliojuttuja. No ei, emmää tiedä, onko sillä merkitystä, et enemmän ehkä joihinki muihin sairauksiin nämä tarjoilujutut, meinaan keliakiat ynnä tämmöset. Kun eihän meillä periaatteessa ole ees mitään sen kummosempaa. Mutta se on vaan semmonen, että ei siitä viitti puhua. Ku emmää puhu oikeen juuri muittenkaan kans kotipiirissäkään, se on siinä sivussa ja minä hoian sen. Toki kaikki tietää sen, mutta ei siitä tarvi puhuu."

"Jotenkin rupes tuntumaan niin tyhmälle, että miks ei ollu kertonu, että kun kuitenkin olin aikaisemmin kokenut, että se oli niin henkilökohtainen asia, että en halua mitään erityishuomiota tai että se vaikuttaa siihen, miten mä voin edetä siinä firmassa tai muuten. Mutta sitten rupes ajattelemaan, että ehkä on ihan hyvä jonkun tietää kumminkin, jos jottain käy niin, että, että mitähän se tekkee tuossa, kun joku tärkeä on vaan, tai muuta niin."

Taulukko 8. Oletko koskaan työurasi varrella...?*

Sairauden salaaminen		n	kokenut itsesi ulkopuoliseksi diabeteksen vuoksi? (%)		
			en koskaan	joskus	usein
Kaikki		789	77	20	3
	Ei koskaan	560	83	15	2
	Joskus	166	68	28	4
	Usein	63	54	37	10
			kiusaantunut saamastasi erityiskohtelusta? (%)		
			en koskaan	joskus	usein
Kaikki		792	67	30	3
	Ei koskaan	563	73	26	2
	Joskus	166	50	46	4
	Usein	63	59	32	10
			laiminlyönyt diabeteksen hoidon työpäivän aikana? (%)		
			en koskaan	joskus	usein
Kaikki		782	31	54	15
	Ei koskaan	555	35	51	14
	Joskus	166	21	66	13
	Usein	61	16	51	33
			ollut huolissasi matalan verensokeritason aiheuttamasta käyttäytymisen muutoksesta? (%)		
			en koskaan	joskus	usein
Kaikki		790	35	53	12
	Ei koskaan	562	35	54	10
	Joskus	166	34	50	16
	Usein	62	26	52	23
			ollut huolissasi matalan verensokeritason aiheuttamasta tajuttomuudesta? (%)		
			en koskaan	joskus	usein
Kaikki		791	63	31	6
	Ei koskaan	562	64	32	5
	Joskus	166	61	31	8
	Usein	63	62	24	14
			kokenut syrjintää diabeteksen vuoksi? (%)		
			en koskaan	joskus	usein
Kaikki		788	91	8	1
	Ei koskaan	560	93	6	1
	Joskus	165	89	10	1
	Usein	63	84	14	2
			kokenut uupumusta hyvän verensokeritason ylläpitämisessä? (%)		
			en koskaan	joskus	usein
Kaikki		791	28	52	20
	Ei koskaan	562	30	51	19
	Joskus	167	25	54	20
	Usein	62	15	55	31

		kokenut uupumusta työn ja diabeteksen yhdistämisessä? (%)			
		en koskaan	joskus	usein	
Kaikki		791	39	44	18
	Ei koskaan	562	40	43	18
	Joskus	167	40	44	16
	Usein	62	29	50	21
		ollut huolissasi työkyvystäsi diabeteksen vuoksi? (%)			
		en koskaan	joskus	usein	
Kaikki		790	45	40	15
	Ei koskaan	560	47	39	14
	Joskus	167	41	47	13
	Usein	63	40	38	22
		ollut huolissasi tulevaisuudestasi diabeteksen vuoksi? (%)			
		en koskaan	joskus	usein	
Kaikki		793	24	53	24
	Ei koskaan	563	25	54	21
	Joskus	167	21	55	24
	Usein	63	17	33	49

*Liite 1. Kyselylomake. Kysymykset 29 f - s.

Huolet ja uupumus

Vastanneet kokivat yleisesti huolta ja uupumusta diabeteksen vuoksi. Yleisintä oli *huoli tulevaisuudesta* (n = 793) 77 % ja *työkyvystä* (n = 790) 55 %. Diabetestaan salaamattomista 21 % oli ollut *usein* huolissaan tulevaisuudestaan diabeteksen vuoksi, kun vastaava luku diabeteksen-
sa usein salanneilla oli 49 %. Vastanneet olivat olleet huolissaan myös *matalan verensokeritason aiheuttamasta käyttäytymisen muutoksesta*. Siitä oli *usein* ollut huolissaan 10 % diabeteksen ei koskaan salanneista ja 23 % diabeteksen usein salanneista. *Matalan verensokeritason aiheuttamasta tajuttomuudesta* oli *usein* ollut huolissaan 5 % diabeteksen ei koskaan salanneista ja 14 % diabeteksen usein salanneista. (Taulukko 8).

Valtaosa vastanneista koki uupumusta *hyvän verensokeritason ylläpitämisessä* (72 %) sekä *työn ja diabeteksen yhdistämisessä* (62 %). Diabeteksen usein salanneilla tämä oli yleisempää kuin ei koskaan salanneilla. Diabeteksen ei koskaan salanneista oli ollut *usein* uupunut 19 % hyvän verensokeritason ylläpitämiseen, kun vastaava luku usein salanneilla oli 31 %. Diabeteksen ja työn yhdistämiseen oli uupunut *usein* 18 % ei koskaan diabetestaan salanneista ja 21 % usein diabeteksensa salanneista. (Taulukko 8).

Teemahaastattelussa haastateltavia pyydettiin kertomaan, mitä mieltä he olivat huolten ja uupumuksen yleisyydestä diabetesta sairastavilla sekä mahdollisista omista uupumuskoke-
muksista ja huolenaiheuttajista. Haastateltavat kertoivat seuraavasti:

*"Joo, kyllä. Luulis, että nuo vois olla vielä korkeammat, ainaki minun näkökannasta nuo prosentit. Että kyllä varmasti pitää ihan paikkansa. Että kyl se työn ja diabeteksen yhdistäminen on, kyl siinä, just se, että miten pärjää siellä töissä. Että pystyt osottamaan: mä oon täysin työkykyinen, mä pystyn työskentelemään normaalisti. Ku ei halua, et kukaan vertaa sitä sinun terveyttä, millä tavalla sä pystyt työskentelemään. Että, se paineen luonti siitä, että se työpäivä menee hyvin jo itessään, ni se on tosi suuri silleen. ... Että just se oma tulevaisuuden ja sen sairauden ylläpitämisen, stressit-
ton verensokerin.. Se vaatii hirveetä itsekuria. Semmosta joka päivästä taistoo ihtensä kanssa."*

"...niin kyllähän se on uuvuttaa välillä sen mittarin kanssa sählääminen ja aina, mä oikein joskus mä ihan oikein ajattelen, että herranenaika minkälainen työ mulla on tässä näitten, että mun pitää tavallaan koko aika yrittää titrata syömiset ja lääkitykset yhteen. Että... Se on muuten hirveen hyvä motivaattori, et siis pelkää, mitä lääkäri sanoo. Niin, mä ihan joskus ihan mietin, et miten mä taas selitän sen, että mul on nyt näin huonot arvot ni, että en jaksa ottaa sitä vihkoo siitä, että niin tympäsee, että onko pakko ja ainako ja. Mut että niin sitä vaan sitte kuitenkin."

"No varmasti tulevaisuudesta, eihän, tai varmaan, mä ite ainakin ajattelen, että saanko minä sitä sen paremmaks tätä. Että sehän on tietysti aina se huol sitten, että mitenkä käy silmien, jalkojen, munuaisten."

"...sen kyllä ihan allekirjotan, että on minullakin on kyllä tulevaisuudesta huoli. Mutta minä enemmänki pelkään ehkä sitä, että jos tulee jotain muuta sairautta ja tää diabetes on tässä vaikka kakkosena, ni mitenkä tämän pystyy hoitamaan, tosiaanki näin päin. Että kyllä mä tää tämän kans pärjään jos mä oon muuten terve. Ja tää työelämä sitten, minä en oikeestaan siitä oo taas huolissani sitte tän diabeteksen suhteen, että tässä kunnossa pystyn hyvin hoitamaan, jos ei tule jotain muuta. Että se on enempi se isompi pelko, että jos jotain muuta sattuu tulemaan, se yhdistäminen sitte."

"Mutta kyllä se, että miksi että, että kun sitä pittää koko ajan olla niin tarkkana niihen hiilihydraatien kanssa ja näihen laskemisten kanssa. Ja pittää muistaa ottaa se insuliini jos syöt että."

"Kyllähän se on semmonen, että kyllähän sen on syytä olla kohtuullisen hyvässä tasapainossa, mutta onhan se ihan väistämätön tosiasia, että kyllähän se voi tehdä ja tekeekin muutoksia sitte elimistöön, jos se ei oo hyvässä."

"Ehkä sitä jatkuvaa, pitää olla jatkuva tietynlainen itsekontrolli ja semmonen jatkuva säännöllisyys, että jos ite mietin, että pitäis ruveta mittaamaan kolmesta viiteen kertaan päivässä säännöllisesti, niin kyllä se rassais ja rassais ja vahit kelloja, muista se ja muista tämä."

Hoidon laiminlyönti

Vastanneista (n = 796) 18 % ilmoitti, että ei pidä milloinkaan verensokeritasoa työssään tavanomaista korkeampana. Verensokeritason piti työssään tavanomaista korkeampana aina 4 % ei koskaan salanneista ja 10 % usein salanneista. (Liitetaulukko 81). Diabeteksen ei koskaan salanneista vastaajista 65 % ja usein salanneista 84 % oli laiminlyönyt diabeteksen hoidon työpäivän aikana. Työpäivän aikana hoidon oli laiminlyönyt usein 14 % ei koskaan salanneista ja 33 % usein salanneista vastaajista. (Taulukko 8).

Teemahaastatteluissa laiminlyöntejä perusteltiin seuraavasti:

"No, kun se tuntuu siellä hankalalta, ku siellä on sitä kiirettä ja se tulee, ja sitten sormet on vuotavat on, ja sitten on aina niitten lappujen kanssa torattava, niin se tuntuu, että se on aika lyhyt aika on tehdä monta asiaa siinä, kun, ja tuntuu, että taas kun sitte tulee takasin, niin siellä on sit, välineet pitäis jonnekin vielä laittaa ja päivän aikana siirryt moneen paikkaan, niin se tuntuu työläältä."

"...tavallaan se mittaaminen on semmonen, mikä helposti jää. Nyt mulla tosissaan, kun on raskeana, niin sitä vähän eri tavalla suhtautuu tuohon. Ennen sitä niin se oli vaan välillä semmonen olo että halus, jos on paljon töitä, kiire töissä, niin sitä halus vaan keskittyä siihen työntekoon. Että

se kuitenkin, jos sä meet ja mittaat verensokerin, niin siihen mennee aikaa. Ehkä se sitten jotenkin on helpompi vaan sivuuttaa se asia ja antaa vaan olla niin, että minä mitaan vähän myöhemmin ja sit se vähän myöhemmin on sitten illalla kotona. Niin, että se on välillä turhauttavaa, varsinkin, jos ne verensokerit on paljon heitelly ja se tasapaino heittää, niin se turhauttaa. Ja sit helposti tulee semmosia yksittäisiäkin päiviä, millon on ihan semmonen olo, että hällä väliä.”

” No, varmaan lähinnä kotiolosuhteet. Et joskus unohat, syöt huonommin, lähet kiireessä johonki, unohtuu se peruskaava sillä tavalla. Että yleensä kiire on semmonen, mikä tekee aressa, kotonakin sen. Tai sitten oot hyvin väsyny ja unohat. Nyt sain semmosen uuen insuliinikynän, jossa on tämmönen muistitoiminto. Se on hirveesti auttanu minnuu. Et niin kun unohtelet asioita, ni se on semmonen, et jos et muista, et monenko aikaan pistit ja sitten.. Ehkä semmonen väsymys aina välillä siihen asiaan. Et se pitää olla niin kellomäärästä ja kaikkee. Et just se on tämä, tuntuu semmoselta vähän pullalta jo suussa, että miks tää ei vois vaan mennä tää päivä tälleen. Että pitääaks sitä aina huolehtia siitä ruokailusta ja mittauksista. Et on se uuvuttavaa silleen et...”

Psyykinen ja sosiaalinen työkyky

Tähän kysymykseen vastanneista, jotka eivät koskaan olleet salanneet diabetesta työtovereilta tai lähiesimieheltä (n = 119) 21 % ja diabeteksensa usein salanneista (n = 20) 32 % ilmoitti tuntevansa nykyisin paljon stressiä. Työssään vahvaksi ja tarmokkaaksi usein itsensä tunsi diabeteksen ei koskaan salanneista 54 % ja diabeteksen usein salanneista 34 %. Työstään oli usein innostunut 57 % ei koskaan salanneista ja 43 % usein salanneista. Diabetestaan ei koskaan salanneet (63 %) olivat yleisemmin tyytyväisiä työhönsä kuin diabeteksensa usein salanneet (52 %) vastaajat. Nykyisessä ammatissaan uskoi terveytensä puolesta pystyvänsä työskentelemään kahden vuoden kuluttua 86 % ei koskaan salanneista ja 79 % usein salanneista. (Liitetaulukot 82–86).

Diabeteksen ei koskaan salanneista vastaajista 38 % piti työkykyään erittäin hyvänä työn sosiaalisten vaatimusten kannalta, kun vastaava luku diabeteksen usein salanneilla oli 25 %. Diabeteksen ei koskaan salanneista 30 % oli viimeisen kuukauden aikana ollut huolissaan tuntemastaan alakulosta, masentuneisuudesta tai toivottomuudesta, mikä oli vielä yleisempää diabeteksen usein salanneiden (43 %) joukossa. (Liitetaulukot 87–88).

5 Pohdinta

Tämä tutkimus antaa tuoretta kyselytutkimustietoa poikkileikkausasetelmassa edustavasta otoksesta (n = 2 500, vastausprosentti 51) tyypin 1 diabetesta sairastavien koetusta terveydentilasta, työkyvystä, eläkeaikomuksista sekä työelämän haasteista. Kyselytutkimuksen numerotietoja on syvennetty laadullisella haastattelututkimuksella, jonka tuloksista vain pieni osa on esitelty tässä raportissa. Tutkimuksen tulosten pohjalta tehdyissä johtopäätöksissä on useita ehdotuksia jatkotoimenpiteistä, esiin nousseiden ongelmien ratkaisemiseksi ja toimintamallien kehittämiseksi, tyypin 1 diabetesta sairastavien ja myös muiden työkykyyn vaikuttavien pitkäaikaissairaiden työkyvyn tukemiseen.

Yleinen terveydentila, työkyky ja eläkeaikomukset

Tyypin 1 diabetesta sairastavat työikäiset arvioivat oman terveydentilansa huonommaksi kuin suomalainen työikäinen väestö keskimäärin. Tyypin 1 diabetesta sairastavat palkansaajat arvioivat kaikissa ikäryhmissä myös työkykynsä hieman heikommaksi kuin palkansaajat keskimäärin. Ero kasvoi diabetesta sairastavilla nuorimmasta vanhimpaan ikäryhmään enemmän kuin muilla palkansaajilla. Tyypin 1 diabetesta sairastavilla palkansaajilla työkyvyindeksin keskiarvo oli noin 4 pistettä vertailuväestöä pienempi.

Tyypin 1 diabetesta sairastavien työkykyyn tulee kiinnittää erityistä huomiota, koska he kokevat terveydentilansa ja työkykynsä huonommaksi ja heidän työkyvyindeksinsä keskiarvo on alempi kuin vertailuväestöllä. Lisäksi heidän koettu työkykynsä laskee iän myötä jyrkemmin kuin vertailuväestössä.

Tyypin 1 diabetesta sairastavat 45–64-vuotiaat palkansaajat arvelivat jäävänsä eläkkeelle jonkin verran aikaisemmin kuin palkansaajat keskimäärin. On myös huomioitava ”terve työntekijä” vaikutus, jota tässä tutkimuksessa ei sen poikkileikkauksellisen luonteen vuoksi voitu kontrolloida. Voi olla, että työelämästä on jo siirtynyt 45 vuoden ikään mennessä pois suurempi osa tyypin 1 diabetesta sairastavista kuin koko palkansaajakunnasta. Näin todellinen ero eläkeaikomuksissa voisi olla koko työuran pitkittäisseurannassa nyt todettua suurempi.

Diabeteksen hoitotasapaino ja työkyvyindeksi olivat selvässä yhteydessä ennenaikaisen eläkkeelle siirtymisen ajatuksiin, joten erityisesti huonossa hoitotasapainossa (= korkea pitkäaikaissokeriarvo) ja huonon työkyvyindeksin omaavien työkyvyn tukeminen vaatii erityishuomiota. Toisaalta hoitojärjestelmän ja työpaikkojen pitäisi osaltaan tukea diabetesta sairastavia työntekijöitä ehkäisemään hoitotasapainon ja työkyvyn heikkeneminen.

Työolot ja työssä koetut haitat

Yhdeksällä kymmenestä tyypin 1 diabetesta sairastavasta esiintyi työssään ainakin yksi sellainen riskitekijä, jonka yhteydessä on huomioitava diabeteksen hoitotasapaino tai hypoglykemian mahdollisuus. Tavallisimpia riskitekijöitä olivat yksintyöskentely, fyysisesti raskas tai työkuormitukseltaan ennakoimattomasti vaihteleva työ, vuorotyö, ajoneuvon kuljettaminen ja korkealla työskentely. Verensokeriarvoihin vastaajien mielestä haitallisesti vaikuttavien tekijöiden esiintyminen työssä oli myös yleistä. Kiirettä ja stressiä koki yli puolet, ruumiillista kuormitusta ja ennakoimattomasti vaihtelevaa kuormitusta noin 40 %, henkistä kuormitusta joka kolmas, ongelmia työajoissa tai taukojen pitämisessä joka viides ja ruokailumahdollisuuksien puutetta ja sosiaalista kuormitustakin lähes joka kuudes.

Toisaalta yli puolet katsoi, että diabeteksestä ei ollut lainkaan haittaa nykyisessä työssä. Joka neljäs joutui keventämään työtahtiaan joskus tai usein, 15 %:lle diabeteksestä aiheutui työstä oireita ja 5 % katsoi pystyvänsä korkeintaan osa-aikatyöhön.

Yli kolmannes diabetesta sairastavista oli sitä mieltä, että työyhteisössä ei tiedetä, miten tulee toimia, jos diabetesta sairastava saa esim. tajuttomuuskohtauksen. Erityisesti sairautensa usein salanneiden keskuudessa tämä oli tavallista; heistä vain 8 % oli sitä mieltä, että työyhteisössä tiedetään miten toimia hätätilanteessa. Toisaalta lähes kaikki vastaajat olivat varautuneet työpäiväänsä verensokeria kohottavalla välipalalla tai juomalla.

Tyypin 1 diabetesta sairastavat voivat kokea sairaudestaan johtuen työssä esiintyvät haittatekijät haitallisempina, kuin muut työssä käyvät. Tätä selvittääksemme käytimme vertailutietona Työterveyslaitoksen Työ ja terveys -haastattelututkimusta 2009. Tyypin 1 diabetesta sairastavista 53 % ilmoitti, että työssä esiintyi haittaavaa kylmyyttä tai vetoa, kun vastaava %-osuus oli 41 Työ ja terveys -haastattelututkimuksessa 2009. Haittaavasti riittämätöntä valaistusta tai häikäisyä esiintyi tässä tutkimuksessa 37 %:lla (20 % vertailuryhmällä). Haittaavaa ääriä esiintyi työssä 16 %:lla (10 % vertailuryhmällä). Noin kolmannes vastaajista ei pitänyt työtilojaan työn sujuvuuden kannalta toimivina ja käytännöllisinä, eikä tässä ollut merkittävää eroa vertailuryhmään. Vaikka tutkimusmenetelmä olikin Työ ja terveys -haastattelututkimuksessa 2009 erilainen (puhelinhaastattelu), näyttäisi tyypin 1 diabetesta sairastavilla työssä koetut työympäristön haitat tulevan korostuneesti esille. Luonnollisena selityksenä tälle voisivat olla sairauteen liittyvät pikkuhiljaa kehittyvät liitännäissairaudet.

Vajaa viidennes vastanneista pystyi vaikuttamaan vain vähän taukojen pitämiseen työpäivän aikana. Joka kolmas pystyi vaikuttamaan mielestään vain vähän yksityisasioiden hoitamiseen työpäivän aikana tai työvuorjärjestelyihinsä. Vajaalla viidenneksellä oli myös vähän vaikutusmahdollisuuksia taukojen pitämiseen työn lomassa.

Edellä kuvattujen tekijöiden esiintyminen diabetesta sairastavan työssä edellyttää sairauden aiheuttaman mahdollisen toimintakyvyn laskun huomioimista osana työturvallisuuden ja -terveyden ylläpitoa ja pitäisi siten olla niin linjaorganisaation, työsuojelun kuin työterveyshuollonkin intresseissä.

Vaikka työssä esiintyi runsaasti tekijöitä, joiden yhteydessä diabetes olisi huomioitava, vain 6 % ilmoitti, että työpaikalla oli tehty muutoksia työjärjestelyissä diabeteksen vuoksi. Yleisimmin näillä työpaikoilla oli vähennetty vuorotyötä ja lisätty tauotus- ja ruokailumahdollisuuksia. Muutoksia myös toivottiin eniten tauotukseen ja työvuoroihin (säännöllisyys, joustavuus ja ennakoitavuus) sekä työtehtävien rasittavuuteen. Tällaisten työtehtävien muutosten tarpeellisuus on mietittävä aina tapauskohtaisesti yhteistyössä linjajohdon, työsuojeluhenkilöstön ja usein myös työterveyshuollon kanssa.

Työstressi ja työnimu

Joka viides vastanneista tunsi vähintään melko paljon stressiä, naiset hieman miehiä yleisemmin. Stressaantuneisuus oli yhteydessä työkykyindeksiin, mutta myös diabeteksen hoitotasapainoon. Hyvässä tasapainossa olevista vain joka kuudes oli stressaantunut, kun huonossa tasapainossa olevista stressaantuneita oli joka kolmas. Työstään usein innostuneita oli diabetesta sairastavista hieman yli puolet, saman verran kuin vertailuväestössäkin. (Työ ja terveys -haastattelututkimus 2009).

Työkuormituksesta palautuminen

Työ ja terveys -haastattelututkimuksen 2009 mukaan valtaosa työssäkäyvistä palautuu työpäivän jälkeen hyvin (44 %) tai melko hyvin (49 %). Huonosti palautui 7 %. Tyypin 1 diabetesta sairastavilla palautuminen on keskimäärin hieman huonompaa. Erityisesti huono työkykyindeksi, diabeteksen huono hoitotasapaino, mutta myös diabeteksen salaaminen olivat yhteydessä huonompaan palautumiseen työpäivän jälkeen. Vapaapäivien aikaiseen palautumiseen ei ollut käytettävissä vertailutietoa. Tyypin 1 diabetesta sairastavilla vapaapäivien aikainen palautuminen tapahtui paremmin kuin työpäivien aikana, mutta työkykyindeksillä, diabeteksen hoitotasapainolla ja sairauden salaamisella oli selvä yhteys myös vapaapäivien aikaiseen palautumiseen.

Diabeteksen hoidon järjestäminen työpaikalla

Ruokailun ja välipalojen järjestäminen työaikana oli helppoa neljän mielestä viidestä. Yleisimmin vaikeaksi ruokailun järjestämisen ilmoittivat he, joilla oli huono työkykyindeksi, jotka olivat salanneet diabeteksen usein työuransa aikana, joilla pitkäaikaissokeriarvo oli yli 9,5 % ja yrittäjät. Verensokerin mittaaminen ja insuliinin pistäminen koettiin yleisesti helpoksi järjestää työpaikalla. Näiden vaikeaksi kokeminen oli yhteydessä sairauden salaamiseen, huonoon työkykyindeksiin ja huonoon hoitotasapainoon. Valtaosa insuliinipumpun käyttäjistä piti pumpulla annostelua työpaikalla helppona. Diabeteshoitajan tai -lääkärin vastaanotolla käyntien, hoitotarvikejakelussa asioinnin ja laboratorioskäyntien järjestäminen koettiin hieman useammin vaikeaksi kuin itsehoito työpaikalla.

Vaikka työpaikalla tapahtuvassa itsehoidossa ei suuria ongelmia yleisesti ottaen ollut, kokivat vastaajat ohjeiden noudattamisen, verensokeritason ja oireiden seurannan kuitenkin tapahtuvan töissä huonommin kuin kotona. Hoidon järjestäminen oli heikointa nuorten, huonossa hoitotasapainossa olevien, huonon työkykyindeksin omaavien ja sairauden salanneiden keskuudessa.

Tulosten perusteella tyypin 1 diabeteksen hoidon ja omaseurannan tehostaminen työaikana vaatii erityishuomiota ja erityisesti niiden työntekijöiden osalta, joilla on jo ongelmia työkyvyn tai sairauden hoitotasapainon kanssa.

Työssä jaksaminen ja selviytyminen

Työssä jaksamista ja selviytymistä haittaavia ongelmia koettiin yleisesti. Noin puolella oli työssä jaksamista ja selviytymistä haittaavaa työmotivaation ja työhalujen vähenemistä, työyhteisön ja henkisen kuormituksen ongelmia, terveyteen tai toimintakykyyn liittyviä ongelmia, työn ulkopuolisia vaikeuksia, fyysisen työympäristön tai työn fyysisen kuormituksen ongelmia ja neljänneksellä koulutukseen tai osaamiseen liittyviä ongelmia. Myös nämä ongelmat olivat yhteydessä työkykyindeksiin, pitkäaikaissokeriarvoon ja diabeteksen salaamiseen työuran aikana työtovereilta tai lähiesimieheltä.

Diabetes ja työterveyshuolto

Kysyttäessä parhaillaan tai edeltäneen 12 kk aikana työssä olleilta heidän työterveyshuollossaan, 77 %:lla oli työterveyshuolto järjestetty. Työ ja terveys -haastattelututkimuksessa 2009 vastaava työterveyshuoltonsa identifioineiden osuus oli 84 %. Eroon voi vaikuttaa se, että tässä tutkimuksessa työterveyshuollon järjestämistä kysyttiin myös niiltä, jotka eivät enää tutkimushetkellä olleet työelämässä, jolloin heillä ei enää myöskään ollut työterveyshuoltoa. 2 % niistä vastaajista, jotka tiesivät, että heillä on työterveyshuolto järjestetty, ilmoitti voitavansa hakeutua myös sairauksien takia työterveyslääkärin tai -hoitajan vastaanotolle, 9 %

ilmoitti, että ei voi hakeutua ja 19 % ei tiennyt voiko hakeutua työterveyshuoltoon sairauden takia. Työ ja terveys -haastattelututkimuksessa 2009 93 % niistä, joilla työterveyshuolto oli järjestetty ilmoitti, että voi hakeutua myös sairauksien takia työterveyslääkärin tai työterveys-hoitajan vastaanotolle. Ero näiden tutkimusten välillä on merkittävä, mutta syy siihen jää tässä vaiheessa avoimeksi. Eniten tietämättömyyttä siitä, voiko työterveyshuollon vastaanotolle hakeutua sairauden takia, oli tässä tutkimuksessa nuorilla, määräaikaissa palkansaajilla ja henkilöillä, joilla ei ollut ammatillista koulutusta. Näissä kaikissa ryhmissä yli kolmannes oli epätietoinen siitä, voiko asioida työterveyshuollossa myös sairauksien takia.

Neljännes vastaajista ei ollut kertonut ollenkaan ja joka kymmenes vain vähäisesti diabeteksestaan ja sen oireista työterveyshenkilöstölle. Toisaalta neljä viidestä ei ollut käynyt kertaakaan diabetekseen liittyen työterveyshuollon vastaanotolla viimeisten 12 kuukauden aikana. Lähes puolet niistä, jotka vastaanotolla olivat käyneet, oli sitä mieltä, että vastaanotolla ei otettu kantaa diabetekseen työn kannalta.

Työ ja terveys-haastattelututkimuksessa 2009 kysyttiin, onko joku työterveyshuollon henkilöstöstä, esimerkiksi lääkäri, työterveyshoitaja tai fysioterapeutti käynyt työpaikallasi perehtymässä työoloihisi viimeisen 3 vuoden aikana. Vastaajista (työssä käyvät) yli puolet ilmoitti näin tapahtuneet. Tässä tutkimuksessa kysymysmuoto oli hieman erilainen, mutta vain 16 % ilmoitti, että työterveyshenkilöstö on ylipäättään joskus käynyt perehtymässä työoloihin.

Edellä kuvatut tulokset työterveyshuollon tietoisuudesta diabetesta sairastavien tilanteesta eivät ole mairittelevia. Toisaalta suuri osa työssä käyvistä diabetesta sairastavista ei ole tietoisia siitä, missä heidän työterveyshuoltonsa on järjestetty, tai sitä ei ole lainkaan järjestetty. Jatkossa työterveyshuollon koordinoivaa roolia työkykyyn vaikuttavien pitkäaikaissairauksien hoidossa ollaan korostamassa (Työterveyshuollon hyvä sairaanhoitokäytäntö, 2010; Työterveyshuolto ja työkyvyn tukeminen työterveysyhteistyönä, 2011; Kataisen hallituksen ohjelma, 2011). Ainakin tyypin 1 diabetesta sairastavien osalta tämä vaatii perusteellista hoitoketjujen toimivuuden ja tiedonkulun parantamista työterveyshuollon, muun perusterveydenhuollon ja erikoissairaanhoidon välillä. Myös toimintamallien selvittäminen tilanteissa, jossa potilaalla on epäselvyyttä työterveyshuollon järjestämisestä, vaatii perusteellista selvitystä, koska lainsäädäntöön on tulossa vaatimus työterveyshuollon kannanotosta yli 90 päivää jatkuvien sairauspäivärahojen maksamisen edellytyksenä (Työhyvinvointityöryhmän raportti, 2011).

Diabetes ja työsuojelu

Myöskään työsuojeluhenkilöstön roolia diabeteksen suhteen ei pidetty kovin merkityksellisenä. Noin 2/3 vastanneista ilmoitti, että ei ole kertonut diabeteksesta, sen oireista, hoidosta, diabeteksen vaikutuksesta työhön ja diabetekseen liittyvistä poissaoloista ollenkaan työsuojeluhenkilöille. Kolme neljästä katsoi, että ei tarvitse diabeteksen vuoksi tukea ja apua työsuojeluhenkilöstöltä.

Diabeteksen salaaminen työyhteisössä

Reilu neljännes vastaajista ilmoitti salanneensa diabeteksen työtoveriltaan joskus työuransa varrella. Salaaminen oli hieman yleisempää naisten keskuudessa, nuorilla ja korkeamman koulutustason hankkineilla. Lähiesimieheltä sairauden salaaminen oli hieman harvinaisempaa.

Sairauden salaamisen seuraukset

Pitääkö sairaudesta kertoa työpaikalla? Onko sairauden kertomisesta tai salaamisesta mahdollista haittaa? Peruslähtökohta lienee se, että sairaus on henkilökohtainen asia, jonka henkilö voi niin halutessaan salata muilta. Missä laajuudessa ja kenelle kaikille sairaudesta tulisi

työpaikalla kertoa, on tarkemmin säätlemättä. Tilanne on tietenkin toinen silloin, kun sairaudesta voi aiheutua vaaraa omalle tai toisten terveydelle tai kun sairauden hyvä hoito vaatii hoitotoimenpiteitä ja sairauden huomioimista myös työpäivän aikana. Tyypin 1 diabetes on tyypillisesti tällainen sairaus. Sairauden täydellinen salaaminen työyhteisössä ei onnistune, eikä kaikissa töissä edes ole laillista. Millaisia kokemuksia sairaudestaan avoimesti kertoneilla ja sen usein salanneilla oli työn ja sairauden yhteensovittamisesta?

Lähes puolet diabeteksen usein työtovereiltaan tai lähiesimieheltään salanneista oli kokenut itsensä ulkopuoliseksi työyhteisössä, kun vastaava osuus sairaudestaan avoimesti kertoneilla oli vajaa viidennes. Erityiskohtelusta kiusaantumisen tunne oli myös yleisempää sairautensa usein salanneilla. Syrjintää diabeteksen vuoksi oli kokenut joka kuudes sairautensa usein salanneista. Tämä oli yli kaksi kertaa suurempi osuus, kuin sairaudestaan avoimesti kertoneilla. Sairauden salaaminen oli yhteydessä myös huoleen tulevaisuudesta työelämässä diabeteksen vuoksi, huoleen verensokeritason aiheuttamasta käyttäytymisen muutoksesta tai tajuttomuudesta ja uupumukseen hyvän verensokeritason ylläpitämisestä.

Myös hoidon laiminlyöminen työpäivän aikana tai verensokeritason pitäminen työssä tavanomaista korkeampana oli yli kaksi kertaa yleisempää sairautensa usein salanneilla, kuin siitä avoimesti kertoneilla. Sairauden salaaminen oli yhteydessä myös koettuun stressiin, työtarmoon, työstä innostumiseen, masennusoireisiin, sosiaaliseen työkykyyn ja yleensäkin työtyytyväisyyteen.

Diabeteksestä kertomisen esteet

Lähes puolet niistä, jotka eivät olleet sairaudestaan kertoneet työyhteisössä vastasivat syyksi, että ”ei ole vain tullut kerrottua”. Diabeteksen usein salanneista joka viides ilmoitti pelkäävänsä, että tieto sairaudesta leviää koko työyhteisön tietoon, vaikuttaa ammatilliseen eteneeseen ja henkilö itse joutuu erityisasemaan työyhteisössä. Kokemukset siitä, että ei ollut saanut haluamaansa työtehtävää diabeteksen vuoksi, olivat yli kaksi kertaa tavallisempia sairautensa usein salanneiden joukossa.

Onko sairauden salaamisesta siis haittaa?

Edellä olevat tulokset viittaavat siihen, että sairautensa usein salanneilla tyypin 1 diabetesta sairastavista on työelämässä mm. useammin tyytymättömyyttä, huolta sairaudestaan, syrjityksi tulemisen kokemuksia ja pelkoa erityisasemaan joutumista, kuin sairautensa ei koskaan salanneilla. Koska kyseessä on poikkileikkaustutkimus, syy-seuraussuhteiden päättelemistä tuloksista ei varmuudella voi tehdä. Näyttäisi kuitenkin siltä, että sairauden salaamisesta on useammin kielteisiä vaikutuksia, kuin siitä avoimesti työtovereille ja lähiesimiehelle kertomisesta.

6 Johtopäätökset

1. Tyypin 1 diabetesta sairastavien työkykyyn tulee kiinnittää erityistä huomiota, koska he kokevat terveydentilansa ja työkykynsä huonommaksi ja heidän työkykyindeksinsä keskiarvo on alempi kuin vertailuväestöllä. Lisäksi heidän koettu työkykynsä laskee iän myötä jyrkemmin kuin vertailuväestössä.
2. Tyypin 1 diabetesta sairastavat 45–64 vuotiaat palkansaaajat arvelivat jäävänsä eläkkeelle hieman aikaisemmin kuin palkansaaajat keskimäärin. Diabeteksen hoitotasapaino ja työkykyindeksi olivat selvässä yhteydessä ennenaikaisen eläkkeelle siirtymisen ajatuksiin, joten huonossa hoitotasapainossa (= korkea pitkäaikaissokeriarvo) ja huonon työkykyindeksin omaavien työkyvyn tukeminen vaatii erityishuomiota. Toisaalta hoitojärjestelmän ja työpaikkojen pitäisi osaltaan auttaa diabetesta sairastavia työntekijöitä ehkäisemään hoitotasapainon ja työkykyindeksin heikkeneminen.
3. Yhdeksällä kymmenestä tyypin 1 diabetesta sairastavasta esiintyi työssään ainakin yksi sellainen riskitekijä, jonka yhteydessä on huomioitava diabeteksen hoitotasapaino tai verensokerin äkillisen laskun mahdollisuus. Verensokeriarvoihin vastaajien mielestä haitallisesti vaikuttavien tekijöiden esiintyminen työssä oli myös yleistä. Tällaisten tekijöiden esiintyminen työssä edellyttää diabeteksen huomioimista osana työturvallisuuden ja -terveyden ylläpitoa.
4. Yli kolmannes diabetesta sairastavista oli sitä mieltä, että työyhteisössä ei tiedetä, miten tulee toimia, jos diabetesta sairastava saa esim. tajuttomuuskohtauksen. Erityisesti sairautensa usein salanneiden keskuudessa tämä oli tavallista. Työyhteisöissä pitää kehittää toimintatapoja, joilla varmistetaan ensiapuvalmius ilman, että työyhteisön jäseniä leimataan sairauksiensa perusteella.
5. Työympäristön fysikaaliset ja kemialliset altisteet voivat haitata työntekijöitä yksilöllisten ominaisuuksien, kuten esimerkiksi sairauksien perusteella, eri tavoin. Tässä tutkimuksessa saatiin viitteitä siitä, että tyypin 1 diabetesta sairastavilla kylmyys tai veto, heikko valaistus tai häikäisy sekä ääriä koetaan useammin haittaavana kuin muiden työssä käyvien keskuudessa.
6. Tyypin 1 diabeteksen hoito-ohjeiden noudattaminen onnistui tutkittavien mielestä selvästi paremmin kotona kuin töissä. Sairauden hoidon ja omaseurannan tehostaminen työaikana vaatii erityishuomiota ja erityisesti niiden työntekijöiden osalta, joilla on jo ongelmia työkyvyn tai sairauden tasapainon kanssa.
7. Tyypin 1 diabeteksen salaaminen työpaikalla on yleistä. Salaaminen näyttää kuitenkin olevan yhteydessä erilaisiin työssä esiintyviin hankaluuksiin ja ongelmiin. Tietyissä tilanteissa salaaminen on myös työturvallisuussäännösten vastaista. Työpaikoille olisikin luotava toimintamallit ja suositukset työkykyyn ja -turvallisuuteen vaikuttavien sairauksien käsittelyyn, ilman että sairauden omaavia leimataan.
8. Yleisimmäksi syyksi sairaudesta kertomatta jättämiseen mainittiin, että ”Ei ole vain tullut kerrottua”. Toisaalta diabeteksen usein salanneista joka viides ilmoitti pelkäävänsä, että tieto sairaudesta leviää koko työyhteisön tietoon, vaikuttaa ammatilliseen etenemiseen ja henkilö itse joutuu erityisasemaan työyhteisössä. Edellisessä kohdassa mainittu toimintamallien ja suositusten tutkimuksellinen kehittäminen ja arviointi sekä terveeseen, avoimeen keskusteluun ja asioiden käsittelyyn rohkaisu ohjatussa kehittämishankkeessa olisi kokeilun arvoinen interventio ongelmaan.

9. Suurella osalla tyypin 1 diabetesta sairastavista hoitosuhde työterveyshuoltoon on hyvin löyhä, jos sitä on lainkaan. Tulosten perusteella työterveyshenkilöstön tietoisuus tyypin 1 diabetesta sairastavien työolosuhteista ja sairauden mahdollisesta vaikutuksesta yksilölliseen työkykyyn on puutteellinen. Työterveyshuollon aktiivisuutta ja valmiuksia tyypin 1 diabeteksen huomioimisessa työkykyyn vaikuttavana sairautena on lisättävä.
10. Työterveyshuollolle ollaan säilyttämässä hoidon koordinaativastuuta työkykyyn vaikuttavissa pitkäaikaissairauksissa ja mm. työhönpaluuarviota yhdessä työpaikan kanssa yli 90 päivää jatkuneissa sairauspoissaoloissa. Yhteistyötä ja tiedonkulun toimivuutta työpaikan, työterveyshuollon, muun perusterveydenhuollon ja erikoissairaanhoidon välillä on nykyisestään huomattavasti kehitettävä, jotta tällainen työterveyshuollon koordinoiva rooli onnistuisi. Tyypin 1 diabetesta sairastavien hoitojärjestelyjen kehittäminen voisi toimia mallina myös muiden työkykyyn vaikuttavien pitkäaikaissairauksien hoidolle.

Lähteet

- Amundson, H. A., Butcher, M.K., Gohdes, D., Hall, T.O., Harwell, T.S., Helgerson, S.D., and Vanderwood, K.K., 2009. Translating the diabetes prevention program into practice in the general community: Findings from the Montana Cardiovascular Disease and Diabetes Prevention Program. *The Diabetes Educator*. Vol. 35(2), pp. 209-223.
- Bell, M., McLaughlin, M. and Sequeira, J., (2005). Age, disability, and obesity: Similarities, differences, and common threads, in Stockdale, M.S and Crosby, F.J., *The psychology and management of workplace diversity*. Blackwell Publishing.
- Bowen, F. and Blackmon, K. Spirals of silence: The dynamic effects of diversity on organizational voice. *Journal of Management Studies*, Vol. 40 (6), 2003.
- Diabetesliitto, 2011. <http://www.diabetes.fi/diabetestietoa/>. Luettu 12.8.2011.
- The Diabetes Control and Complications Trial Research Group (DCCT), 1993. The effect of intensive treatment of diabetes on the development and progression of long-term complications in insulin-dependent diabetes mellitus. *N Engl Med*, Vol. 329, pp. 977-986.
- Goffman, E. *Stigma*, 1963. Notes on the Management of Spoiled Identity. London: Prentice-Hall.
- Grant, T., Soriano, Y., Marantz, P., Nelson, I., Williams, E., Ramirez, D., Burg, J. and Nordin, C., 2004. Community-based screening for cardiovascular disease and diabetes using HbA1c. *Am J Prev Med* . Vol. 26(4), pp. 271-275.
- Hasslacher, C., Collenberg, E. and Möcks, J., 2010. Effect of insulin analogs on the decline of hemoglobin in diabetic patients with nephropathy. *Exp Clin Endocrinol Diabetes*.
- Hassi J. Työikäisten diabeetikkojen kylmäoireet, 2011. Tutkimus- ja kehityshanke. Työsuojelurahasto, 108319. <http://www.tsr.fi/tutkimustietoa/tata-on-tutkittu/hanke/?h=108319&n=tiedote>. Luettu 18.8.2011.
- Helakorpi, S., Paavola, M., Prättälä, R. ja Uutela A, 2009. Suomalaisen aikuisväestön terveystäytyminen ja terveys, kevät 2008. Terveiden ja hyvinvoinnin laitos, Raportti 2/2009.
- Heraclides, A., Chandola, T., Witte, D.R. and Brunner, E.J., 2009. Psychosocial Stress at Work Doubles the Risk of Type 2 Diabetes in Middle-Aged Women: Evidence from the Whitehall II Study. *Diabetes Care*, Vol. 32(12), pp. 2230-2235.
- Hirsjärvi, S. 1981. Aspects of Consciousness in Child Rearing. *Jyväskylä Studies in Education, Psychology and Social Research* 43.
- Hirsjärvi S. ja Hurme H. Tutkimushaastattelu- Teemahaastattelun teoria ja käytäntö, s. 145. Helsinki, Yliopistopaino, 2001.
- Hyöty, H. ja Virtanen, S.M., 2004. Miksi tyypin 1 diabeteksen ilmaantuvuus on kasvanut Suomessa toisen maailmansodan jälkeen? *Aikakauskirja Duodecim*, Vol. 120(8), pp.1147-1155.
- Jarvala T., Raitanen J. ja Rissanen P., 2010. Diabeteksen kustannukset 1998-2007 Suomessa. Diabetesliitto ja Tampereen yliopisto.
- Kauppinen, T., Hanhela, R., Kandolin, I., Karjalainen, A., Kasvio, A., Perkiö-Mäkelä, M., Priha, E., Toikkanen, J. ja Viluksela, M. (toim.). *Työ ja terveys Suomessa 2009*. Työterveyslaitos, Helsinki, 2010.
- Kataisen hallituksen ohjelma, 2011. <http://www.vn.fi/hallitus/hallitusohjelma/fi.jsp> Luettu 16.8.2011.

- Kramer, C.K., Araneta, M.R.G. and Barrett-Connor, E., 2010. A1C and Diabetes Diagnosis: The Rancho Bernardo Study. *Diabetes Care*, Vol. 33(1), pp. 101-103, <http://care.diabetesjournals.org/content/33/1/101>. Luettu 31.8.2011.
- Käypä hoito –suositus, 2009. Diabetes. Suomalaisen Lääkäriseuran Duodecimin, Suomen sisätautilääkäreiden yhdistyksen ja Diabetesliiton lääkäriineuvoston asettama työryhmä. Päivitetty 15.9.2009. Tieto löytyy PDF-muodossa osoitteesta: (<http://www.terveysportti.fi/xmedia/hoi/hoi50056.pdf>). Luettu 12.8.2011.
- Lack, DM., 2011. Presenteism revisited. A comprehensive review, *AAOHN Journal*, Vol. 59 (2), pp. 77-91.
- Luotola K., Pääkkönen R., Alanne M., Lanki T., Moilanen L., Surakka I., Pietilä A., Kähönen M., Nieminen M.S., Kesäniemi Y.A., Peters A., Jula A., Perola M. and Salomaa V., 2009. Association of Variation in the Interleukin-1 Gene Family with Diabetes and Glucose Homeostasis. *Journal of Clinical Endocrinology & Metabolism*, Vol. 94(11), pp. 4575-4583.
- Marks, D., Murray, M., Evans, B., Willig, C., Woodall, C. and Sykes, C., (2006). *Health Psychology. Theory, Research & Practice*. Second Edition. London: Sage.
- Munir, F., Leka, S. and Griffiths, A., 2005. Dealing with self-management of chronic illness at work: predictors for self-disclosure. *Social Science & Medicine*, Vol. 60, pp. 1397-1407.
- Neumann, L.W., 1997. *Social research methods: Qualitative and quantitative approaches*. 3rd ed. Boston Allyn Bacon.
- Peltoniemi, A. Työllisten työkyky vuonna 2004. Työministeriö. Helsinki, 2005.
- Ratner, R.E., Hirsch, I.B., Neifing, J.L., Garg, S.K., Mecca, T.E. and Wilson, C.A., 2000. Less hypoglycemia with insulin glargine in intensive insulin therapy for type 1 diabetes. U.S. Study Group of Insulin Glargine in Type 1 Diabetes. *Diabetes Care*, (23), pp. 639-643.
- Schwab, U., Louheranta, A., Torronen, A., Uusitupa, M., 2006. Impact of sugar beet pectin and polydextrose on fasting and postprandial glycemia and fasting concentrations of serum total and lipoprotein lipids in middle-aged subjects with abnormal glucose metabolism. *European Journal of Clinical Nutrition* (9), pp. 1073-1080.
- STM, 2005. Työhyvinvointitutkimus Suomessa ja sen painoalueet terveyden ja turvallisuuden näkökulmasta. Helsinki, STM:n selvityksiä.
- Tuomi, K., Ilmarinen, J., Jahkola, A., Katajarinne, L. ja Tulkki A., 1997. Työkykyindeksi. Työterveyslaitos, Helsinki.
- Tuominen, E., Takala, M. ja Forma P (toim), 2010. Työolot ja työssä jatkaminen. Eläketurvakeskuksen tutkimuksia 2010:2. Eläketurvakeskus. Helsinki.
- Työ ja terveys -haastattelututkimus 2009. http://www.ttl.fi/fi/verkkokirjat/tyo_ja_terveys_suomessa/Documents/tyo_ja_terveys_haastattelututkimus_2009.pdf. Luettu 16.8.2011.
- Työhyvinvointityöryhmän raportti, 2011. http://www.stm.fi/julkaisut/nayta/_julkaisu/1555472. Luettu 16.8.2011
- Työterveyshuollon hyvä sairaanhoitokäytäntö, 2010. http://www.ttl.fi/fi/verkkokirjat/Documents/Tyoterveyshuollon_hyva_sairaanhoitokaytanto_2010.pdf. Luettu 16.8.2011.
- Työterveyshuolto ja työkyvyn tukeminen työterveysyhteistyönä, 2011. Työryhmän loppuraportti. http://www.stm.fi/c/document_library/get_file?folderId=2872962&name=DLFE-14934.pdf. Luettu 16.8.2011
- Työterveyshuoltolaki 21.12.2001/1383.
- Työturvallisuuslaki 23.8.2002/738.

- Vahtera, J., Laine, S., Virtanen, M., Oksanen, T., Koskinen, A., Pentti, J. ja Kivimäki, M., 2010. Public Sector Study of cause-specific disability pension: the Finnish Employee control over working times and risk. *Occup Environ Med*, Vol. 67, pp. 479-485, originally published online November, 12, 2009.
- Varekamp, I. and van Dijk, F.J.H., 2010. Workplace problems and solutions for employees with chronic diseases. *Occupational Medicine*, Vol. 60, pp. 287-293.
- Viitasalo, K. , Lindström, J., Hemiö, K., Puttonen, S., Koho, A., Härmä, M. ja Peltonen, M., 2010. Työterveyshuolto tunnistaa diabetesriskin. *Suomen Lääkärilehti*, Vol. (65) 1–2, pp. 33–35.

TUTKIMUS

TYYPIN 1 DIABETESTA SAIRASTAVA TYÖELÄMÄSSÄ – TYÖELÄMÄSSÄ SELVIYTYMISEN EDELLYTYSTEN PARANTAMINEN

Tämän Itä-Suomen yliopistossa tehtävän tutkimuksen tarkoituksena on selvittää tyypin 1 diabetesta sairastavien työelämän haasteita sekä parantaa työssä selviytymisen edellytyksiä.

VASTAUSOHJEET:

Pyydämme Sinua vastaamaan jokaiseen kysymykseen mahdollisimman rehellisesti omien kokemustesi ja tietämyksesi perusteella.

- Lue kysymykset huolellisesti.
- Ympyröi sopivan vaihtoehdon kohdalla oleva numero tai kirjain tai kirjoita kysytty tieto sille varattuun tilaan.
- Valitse kunkin kysymyksen kohdalla parhaiten sopiva vaihtoehto, ellei kysymyksessä erikseen mainita, että voit valita useita vaihtoehtoja.
- Merkitse myös kieltävä vastaus näkyviin joko ympyröimällä vaihtoehto "ei" tai merkitsemällä "0" sille varattuun tilaan.

ESIMERKKI 1.

Sukupuoli

1. nainen
2. mies

ESIMERKKI 2.

Minä vuonna sairastuit diabetekseen?

171919161

ESIMERKKI 3.

Käytätkö seuraavia näkyviä diabetestunnuksia?

Vastausohje: 0 = en koskaan
1 = harvoin
2 = usein
3 = aina

a. diabetesranneke

① 1 2 3

b. diabetesriipus

0 1 ② 3

c. "Minulla on diabetes"- kortti

0 ① 2 3

d. SOS-passi

① 1 2 3

e. tatuoitu diabetestunnus

0 1 2 ③

Jos et käytä diabetestunnusta aina, miksi et käytä?

PALAUTUSOHJEET:

Toivomme Sinun vastaavan kyselyymme **kahden viikon sisällä** kyselyn vastaanottamisesta. Palauta vastauksesi oheisessa kirjekuoreessa, jonka postimaksu on jo maksettu.

Kiitos vastauksestasi!

Lisätietoja tutkimuksesta saat tarvittaessa allekirjoittaneilta.

Tutkija

Pirjo Hakkarainen

041 4481 903

pirjoirene.hakkarainen@uef.fi

Ma. professori

Kimmo Räsänen

040 7700606

kimmo.rasanen@uef.fi

ITÄ-SUOMEN YLIOPISTO | KUOPION KAMPUS

Lääketieteen laitos

Kansanterveystieteen ja kliinisen ravitsemustieteen yksikkö

KYSELYLOMAKE

TYYPIN 1 DIABETESTA SAIRASTAVA TYÖELÄMÄSSÄ – TYÖELÄMÄSSÄ SELVIYTYMISEN EDELLYTYSTEN PARANTAMINEN

TAUSTATIEDOT

1. Sukupuoli

1. nainen
2. mies

2. Syntymävuosi 19 |__|__|

3. Siviilisääty

1. naimaton
2. naimisissa tai asuu kumppanin kanssa
3. asumuserossa tai eronnut
4. leski

4. Millainen koulutus sinulla on?

Ympyröi kaikki loppuun suorittamasi koulutukset.

- a. ei loppuun suoritettua koulutusta
- b. kansakoulu
- c. peruskoulu tai keskikoulu
- d. lukio
- e. ammattikurssi tai työpaikalla saatu koulutus (ei tavanomaista työhön perehdytystä)
- f. ammatillinen koulu (myös oppisopimuskoulutus)
- g. ammatillinen opisto
- h. ammattikorkeakoulu tai alempi korkeakoulututkinto
- i. yliopisto tai korkeakoulu

5. Mikä on tämänhetkinen työtilanteesi?

1. työssä (*myös osa-aikaeläke tai alle 6 kk sairausloma*)
2. opiskelija
3. lomautettu
4. työtön
5. pitkäaikaisella eli yli 6 kuukauden sairauslomalla
6. kotiäiti tai koti-isä (*äitiysloma tai hoitovapaa*)
7. työkyvyttömyyseläkkeellä
8. muulla eläkkeellä

6. Jos olet jäänyt pois työelämästä, johtuuko poisjäämisesi diabeteksestä tai sen liitännäissairaudesta?

1. kyllä
2. ei

7. Milloin olet jäänyt pois työelämästä?

Vuonna |__|__|__|

Jos et ole ollut **koskaan** palkallisessa työelämässä, siirry kysymykseen 12 ("Diabeteksen toteaminen").

Jos et ole **tällä hetkellä** työssä, vastaa seuraaviin kysymyksiin viimeisimmän työtehtäväsi mukaan.

8. Mikä on nykyinen tai viimeisin ammattisi/työtehtäväsi?

9. Montako vuotta olet toiminut edellä mainitsemassasi ammatissa/työtehtävässä?

|__|__| vuotta

10. Montako henkilöä työskentelee toimipaikassasi? (*esim. tehdas, myymälä tai vastaava*)

1. 1 eli vain vastaaja
2. 2-4
3. 5-9
4. 10-49
5. 50-249
6. 250-999
7. 1000 tai yli
8. en tiedä

11. Mille toimialalle työpaikkasi sijoittuu?

1. maa-, riista-, metsä- ja kalatalous
2. metsä- ja puunjalostusteollisuus
3. sähkö-, elektroniikka- ja tietoliikenneteollisuus
4. metalliteollisuus
5. rakentaminen
6. muu teollisuus
7. kauppa, majoitus ja ravitsemistoiminta
8. kuljetus
9. tietoliikenne
10. rahoitus- ja vakuutustoiminta
11. koulutus
12. terveyspalvelut
13. sosiaalipalvelut
14. julkinen hallinto ja maanpuolustus
15. muut palvelut
16. en osaa sanoa

DIABETESTAUSTA

12. Onko lääkäri joskus todennut sinulla diabeteksen (eli sokeritaudin)?

1. ei
2. kyllä, tyypin 1 eli nuoruustyyppin diabeteksen
3. kyllä, tyypin 2 eli aikuistyyppin diabeteksen
4. kyllä, muun diabeteksen
4. kyllä, mutta en tiedä diabeteksen tyyppiä

13. Minä vuonna sairastuit diabetekseen?

Vuonna | _ | _ | _ | _ | _ |

14. Minkälainen kokemus diabeteksen oireiden ilmaantuminen oli?

1. en kiinnittänyt oireisiin juurikaan huomiota
2. oireet huolestuttivat minua vähän
3. oireet huolestuttivat minua kohtalaisesti
4. oireet huolestuttivat minua paljon
5. oireet olivat minulle järkytys
6. en muista, olin sairastuessani pieni lapsi

15. Minkälainen kokemus oli diabetesdiagnoosin varmistuminen?

1. diagnoosi oli helpotus
2. diagnoosi oli helppo hyväksyä
3. diagnoosi ei juurikaan vaikuttanut minuun
4. diagnoosi oli vaikea hyväksyä
5. diagnoosi oli järkytys
6. en muista, olin sairastuessani pieni lapsi

16. Miten läheisesi kokivat diabetesdiagnoosin varmistumisen?

1. diagnoosi oli helpotus
2. diagnoosi oli helppo hyväksyä
3. diagnoosi ei juurikaan vaikuttanut läheisiini
4. diagnoosi oli vaikea hyväksyä
5. diagnoosi oli järkytys
6. en muista, olin sairastuessani pieni lapsi

17. Onko perheessäsä tai lähisuvussasi muita diabetesta sairastavia?

Ympyröi kaikki soveltuvat kohdat.

- a. ei
- b. puoliso
- c. lapsi/lapsia
- d. sisarus/sisaruksia
- e. vanhempi/vanhemmat
- f. isovanhempi/isovanhempia

18. Oletko kertonut diabeteksestäsi seuraaville henkilöille?

Ympyröi kaikki soveltuvat kohdat.

- a. perheelleni
- b. lähisukulaisilleni
- c. ystävilleni

19. Mikä on nykyinen diabeteksesi hoitomuoto?

Ympyröi kaikki käytössäsi olevat hoitomuodot.

- a. ruokavalio
- b. liikunta
- c. tablettilääkitys
- d. 1-pistohoito
- e. 2-pistohoito
- f. monipistohoito
- g. pumppuhoito

20. Kuinka tyytyväinen olet nykyiseen diabeteksen hoitomuotoosi?

1. erittäin tyytyväinen
2. melko tyytyväinen
3. en tyytyväinen enkä tyytymätön
4. melko tyytymätön
5. erittäin tyytymätön

21. Vastaa seuraaviin kysymyksiin asteikolla 1-10, jossa 1 tarkoittaa "en ollenkaan tarkasti" ja 10 "erittäin tarkasti". Ympyröi numero, joka vastaa mielipidettäsi. Jos väite ei koske sinua, jätä vastaamatta.

a. Kuinka tarkasti arvioit noudattavasi lääkärin ohjeita, jotka koskevat diabeteslääkkeiden ottamista?

	en ollenkaan tarkasti									erittäin tarkasti
a. kotona:	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10
b. työssä:	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10

b. Kuinka tarkasti arvioit noudattavasi sinulle diabeteksen vuoksi suositeltua ruokavaliota?

	en ollenkaan tarkasti									erittäin tarkasti
a. kotona:	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10
b. työssä:	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10

c. Kuinka tarkasti arvioit noudattavasi sinulle diabeteksen vuoksi suositeltuja liikuntaohjeita?

	en ollenkaan tarkasti									erittäin tarkasti
a. kotona:	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10
b. työssä:	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10

d. Kuinka tarkasti seuraat verensokeritasoasi ja diabeteksen oireita?

	en ollenkaan tarkasti									erittäin tarkasti
a. kotona:	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10
b. työssä:	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10

22. Mikä on viimeisin pitkäaikaissokeriarvossi (HbA1c)?

1. alle 7,5 % tai alle 60 mmol/mol
2. 7,6 – 8,5 % tai 60-70 mmol/mol
3. 8,6 – 9,5 % tai 71-80 mmol/mol
4. yli 9,5 % tai yli 80 mmol/mol

23. Onko sinulla ollut viimeisen vuoden (12 kk) aikana

Vastausohje: 0 = ei kertaakaan
1 = kerran
2 = 2-3 kertaa
3 = useammin

- a. toisten apua vaativia matalia verensokeriarvoja
0 1 2 3
- b. vaaratilanteita (esim. tapaturma) aiheuttaneita matalia verensokeriarvoja
0 1 2 3

24. Seuraavassa esitetään väittämiä, jotka ilmaisevat ihmisten erilaista tapaa suhtautua terveydentilaan ja diabetekseen liittyviin asioihin.

Ympyröi mielipidettäsi vastaava numero kunkin väittämän kohdalla.

Vastausohje: 1= täysin samaa mieltä
2= jokseenkin samaa mieltä
3= hieman samaa mieltä
4= hieman eri mieltä
5= jokseenkin eri mieltä
6= täysin eri mieltä

- Jos hoitotasapainoni on huono, niin on omasta toiminnastani kiinni, miten nopeasti se tulee paremmaksi.
1 2 3 4 5 6
- Olen itse täysin vastuussa siitä, pysyykö hoitotasapainoni ja vointini hyvänä vai ei.
1 2 3 4 5 6
- Mitä tahansa menee vikaan diabeteksen hoidossa on ihan omaa syytäni.
1 2 3 4 5 6
- Tärkeintä on oma toimintani siinä, miten diabetes pysyy tasapainossa.
1 2 3 4 5 6
- Jos tilani huononee äkillisesti, se johtuu siitä, etten ole kunnolla huolehtinut itsestäni.
1 2 3 4 5 6
- Minä yksin olen vastuussa siitä, miten diabetes pysyy tasapainossa.
1 2 3 4 5 6

25. Oletko ollut sopeutumisvalmennuksessa (esim. Diabeteskeskuksen kurssi)?

- ei
- kyllä, vuonna |_|_|_|_|

26. Käytätkö seuraavia näkyviä diabetestunnuksia?

Vastausohje: 0 = en koskaan
1 = harvoin
2 = usein
3 = aina

- diabetesranneke
0 1 2 3
- diabetesriipus
0 1 2 3
- "Minulla on diabetes"- kortti
0 1 2 3
- SOS-passi
0 1 2 3
- tatuoitu diabetestunnus
0 1 2 3

Jos et käytä diabetestunnusta aina, miksi et käytä?

Jos et ole ollut **koskaan** palkallisessa työelämässä, siirry kysymykseen 30 ("Diabeteksestä saatu hyöty").

27. Oletko työurasi varrella kokenut seuraavia asioita työtoverien suhtautumisessa sinuun diabeteksen vuoksi:

Vastausohje: 0 = en koskaan
1 = melko harvoin
2 = joskus
3 = melko usein
4 = erittäin usein

- tietämättömyys
0 1 2 3 4
- kiinnostus
0 1 2 3 4
- uteliaisuus
0 1 2 3 4
- välinpitämättömyys
0 1 2 3 4
- varautuneisuus
0 1 2 3 4
- epäluuloisuus
0 1 2 3 4
- syryntä
0 1 2 3 4

28. Oletko työurasi varrella kokenut seuraavia asioita esimiehesi suhtautumisessa sinuun diabeteksen vuoksi:

Vastausohje: 0 = en koskaan
1 = melko harvoin
2 = joskus
3 = melko usein
4 = erittäin usein

- tietämättömyys
0 1 2 3 4
- kiinnostus
0 1 2 3 4
- uteliaisuus
0 1 2 3 4
- välinpitämättömyys
0 1 2 3 4
- varautuneisuus
0 1 2 3 4
- epäluuloisuus
0 1 2 3 4
- syryntä
0 1 2 3 4

29. Oletko koskaan työurasi varrella toiminut tai kokenut seuraavilla tavoilla:

Vastausohje: 0 = en koskaan
1 = joskus
2 = usein

- salannut diabeteksen työtoverilta
0 1 2
- salannut diabeteksen lähiesimieheltä
0 1 2
- salannut diabeteksen muulta esimieheltä
0 1 2
- salannut diabeteksen työsuojeluhenkilöstöltä
0 1 2

- e. salannut diabeteksen työterveyshuollolta
0 1 2
- f. kokenut itsesi ulkopuoliseksi diabeteksen vuoksi
0 1 2
- g. kiusaantunut saamastasi erityiskohtelusta
0 1 2
- h. laiminlyönyt diabeteksen hoidon työpäivän aikana
0 1 2
- i. ollut huolissasi matalan verensokeritason aiheuttamasta käyttäytymisen muutoksesta
0 1 2
- j. käyttäytynyt sopimattomasti verensokeritason muutosten vuoksi työpäivän aikana
0 1 2
- k. ollut huolissasi matalan verensokeritason aiheuttamasta tajuttomuudesta
0 1 2
- l. menettänyt tajuntasi matalan verensokeritason vuoksi työpäivän aikana
0 1 2
- m. joutunut jäämään pois työyhteisön toiminnoista diabeteksen vuoksi
0 1 2
- n. kokenut syrjintää diabeteksen vuoksi
0 1 2
- o. kokenut uupumusta hyvän verensokeritason ylläpitämisessä
0 1 2
- p. kokenut uupumusta työn ja diabeteksen yhdistämisessä
0 1 2
- r. ollut huolissasi työkyvystäsi diabeteksen vuoksi
0 1 2
- s. ollut huolissasi tulevaisuudestasi diabeteksen vuoksi
0 1 2

30. Koetko hyötynesi diabeteksestä jollakin tavoin?

Ympyröi kaikki soveltuvat kohdat.

- a. diabetes on ohjannut valintoja elämässäni hyvään suuntaan
- b. minulla on terveelliset elämäntavat
- c. olen saanut taloudellista hyötyä
- d. olen voinut kieltäytyä osallistumasta epämieluisaan tilaisuuteen
- e. olen voinut kieltäytyä vuoro- tai matkatyöstä
- f. muu hyöty, mikä? _____
- _____

DIABETES JA TYÖHÖN SIOITTUMINEN

31. Oletko saanut diabetekseen ja ammatinvalintaan liittyvää ohjausta jossakin seuraavista:

Ympyröi kaikki soveltuvat kohdat.

- a. koulussa
- b. työvoimatoimistossa
- c. oppilaitoksen hakuprosessissa
- d. diabeteksen hoitopaikassa
- e. työterveyshuollossa
- f. en ole saanut diabetekseen liittyvää ammatinvalinnanohjausta

32. Jos olet saanut diabetekseen ja ammatinvalintaan liittyvää ohjausta, mitä saamasi ohjeet ja rajoitukset koskivat? Ympyröi kaikki soveltuvat kohdat.

- a. työaikoja
- b. vuorotyötä
- c. yksin työskentelyä
- d. korkealla työskentelyä
- e. fyysisesti raskasta työtä
- f. työkuormituksen ennakoimatonta vaihtelua
- g. tapaturma-altista työtä
- h. ajoneuvon kuljettamista
- i. joitakin ammatteja

33. Vaikuttiko diabetes ammatinvalintaasi?

1. ei
2. kyllä, miten? _____
- _____
- _____

34. Onko diabetes estänyt sinua saamasta jotakin haluamaasi työtehtävää?

1. ei
2. kyllä, mikä tehtävä? _____
- _____

Jos et ole ollut palkallisessa työssä viimeisen vuoden (12 kk) aikana, siirry kysymykseen 68 ("Pituutesi")

DIABETES JA TYÖ

35. Onko nykyinen työsuhteesi

1. yrittäjä
2. palkansaaja, vakituinen (*myös toistaiseksi sovitut*)
3. palkansaaja, määräaikainen
4. palkansaaja, keikkaluontoinen (*esim. vuokratyö*)

36. Mikä on tavanomainen työaikamuotosi?

1. säännöllinen päivätyö
2. vuorotyö ilman yövuoroja (kaksivuorotyö)
3. yötyötä sisältävä vuorotyö (kolmivuorotyö)
4. säännöllinen yötyö
5. muu epäsäännöllinen työ

37. Mikä on päätyösi viikkotyöaika, kun ylitöitä ei lasketa mukaan

(jos vaihtelee paljon, keskimääräinen viikkotyöaika viime kuussa)

|_|_| tuntia

38. Kuinka monta tuntia keskimäärin teet ylitöitä viikossa?

1. en ollenkaan
2. |_|_| tuntia viikossa

39. Onko työsi vaatimuksiltaan pääasiassa*(yli puolet työajasta)*

1. henkistä työtä
2. ruumiillista työtä
3. yhtä paljon ruumiillista ja henkistä työtä

40. Onko työsi: voit ympäröidä useita vaihtoehtoja.

1. yksin työskentelyä
2. toisten työntekijöiden kanssa työskentelyä
3. asiakaspalvelua

41. Miten hyvin seuraavat väittämät kuvaavat työtäsi?**Missä määrin olet väittämän kanssa samaa tai eri mieltä?**

Vastausohje: 1 = täysin samaa mieltä
 2 = melko samaa mieltä
 3 = en samaa enkä eri mieltä
 4 = melko eri mieltä
 5 = täysin eri mieltä

1. Minun on oltava nopea työssäni
1 2 3 4 5
2. Työni vaatii erittäin kovaa työntekoa
1 2 3 4 5
3. Minulta edellytetään kohtuutonta työmäärää
1 2 3 4 5
4. Minulla on tarpeeksi aikaa saada työni tehdyksi
1 2 3 4 5
5. Työni on erittäin kiivastahtista
1 2 3 4 5
6. Voin tehdä paljon itsenäisiä päätöksiä työssäni
1 2 3 4 5
7. Työni edellyttää minulta luovuutta
1 2 3 4 5
8. Työni vaatii, että opin uusia asioita
1 2 3 4 5
9. Työhöni kuuluu paljon samanlaisina toistuvia tehtäviä
1 2 3 4 5
10. Minulla on paljon omiin töihini liittyvää sanavaltaa
1 2 3 4 5
11. Työni vaatii pitkälle kehittyneitä taitoja
1 2 3 4 5
12. Työssäni saan tehdä paljon erilaisia asioita
1 2 3 4 5
13. Minulla on mahdollisuus kehittää minulle ominaisia erityiskykyjäni
1 2 3 4 5
14. Minulla on hyvin vähän vapautta päättää, miten teen työni
1 2 3 4 5

42. Sisältääkö työsi:*Ympyröi kaikki soveltuvat kohdat.*

- a. vuorotyötä
- b. yksin työskentelyä
- c. korkealla työskentelyä
- d. fyysisesti raskasta työtä
- e. työkuorituksen ennakoimatonta vaihtelua
- f. tapaturma-altista työtä
- g. ajoneuvon kuljettamista
- h. ei mitään ylläolevista

43. Sisältääkö työsi autoilua?

0. ei koskaan
1. satunnaisesti
2. usein
3. säännöllisesti

44. Missä yleensä syöt työpäivän aikana?

1. en syö ollenkaan
2. kotona
3. ravintolassa, baarissa tai kahvilassa
4. työpaikkaruokalassa tai työpaikkaravintolassa
5. työpaikan taukotilassa tai muualla työpaikan tiloissa (omat eväät)
6. muualla kuin edellä mainituissa paikoissa

45. Mitkä tekijät työssäsi vaikuttavat haitallisesti verensokeriarvoihisi?*Ympyröi kaikki haitallisesti vaikuttavat tekijät.*

- a. ruumiillinen kuormitus
- b. henkinen kuormitus
- c. sosiaalinen kuormitus (ihmisten kanssa toimiminen)
- d. ennakoimattomasti vaihteleva kuormitus
- e. kiire
- f. stressi
- g. työajat
- h. tauotusmahdollisuuksien puute
- i. ruokailumahdollisuuksien puute
- j. matkustaminen
- k. työssäni ei ole verensokeriarvoihin haitallisesti vaikuttavia tekijöitä

46. Miten helppoa sinun on järjestää seuraavia asioita työpaikallasi?

Vastausohje: 1= erittäin helppoa
 2= melko helppoa
 3= ei helppoa, eikä vaikeaa
 4= melko vaikeaa
 5= erittäin vaikeaa
 6= ei koske minua

- a. ruokailu
1 2 3 4 5
- b. välipalat
1 2 3 4 5
- c. verensokerin mittaaminen
1 2 3 4 5
- d. insuliinin pistäminen
1 2 3 4 5 6
- e. insuliinin annostelu pumpulla
1 2 3 4 5 6
- f. diabeteshoitajan tai lääkärin vastaanotolla käynti
1 2 3 4 5
- g. hoitotarvikejakelussa asiointi
1 2 3 4 5
- h. laboratorioskäynnit
1 2 3 4 5

47. Onko sinulla diabeteksesi vuoksi vaikeuksia:

Vastausohje: 0 = ei

1 = kyllä, vähän

2 = kyllä, paljon

- a. työpisteen järjestelyissä (välineet, laitteet)
0 1 2
- b. työmatkan kulkemisessa
0 1 2
- c. kontakteissa esimiesten kanssa
0 1 2
- d. kontakteissa työtovereiden kanssa
0 1 2
- e. työtehtävien loppuun saattamisessa
0 1 2
- f. työtehtävien suorittamisessa
0 1 2
- g. sairautesi (diabetes) hyväksymisessä
0 1 2
- h. työn ja kotielämän tasapainon löytämisessä
0 1 2

48. Onko diabeteksestä haittaa nykyisessä työssäsi?

- ei haittaa lainkaan
- suoriudun työstä, mutta siitä aiheutuu oireita
- joudun **jokkus** keventämään työtahtia tai muuttamaan työskentelytapaa
- joudun **usein** keventämään työtahtia tai muuttamaan työskentelytapaa
- sairauteni vuoksi selviytyisin mielestäni vain osa-aikatyössä
- olen mielestäni täysin kykenemätön työhön

49. Onko työpaikallasi tehty muutoksia työjärjestelyissäsi diabeteksesi vuoksi?

- ei
- kyllä, mitä muutoksia?

50. Mitä muutoksia toivoisit työjärjestelyissäsi tehtävän diabeteksesi vuoksi?

51. Miten olet varautunut työpaikallasi äkilliseen matalaan verenokeritasoon? Ympyröi kaikki soveltuvat kohdat.

- minulla ei ole koskaan matalia verensokerieita
- mukanani on verensokeritasoa nostavaa syötävää tai juotavaa
- työpaikallani on Glucagen-pistos
- työyhteisöni tietää miten toimia hätätilanteissa
- en ole varautunut millään tavoin matalaan verensokeritasoon

52. Pidätkö verensokeritasosi työssäsi tavanomaista korkeampana?

- en koskaan
- melko harvoin
- melko usein
- aina

53. Haittaavatko seuraavat asiat työssä jaksamistasi tai työssä selviytymistäsi:

Vastausohje: 0 = ei esiinny/ ei haittaa

1 = haittaa vähän

2 = haittaa paljon

3 = en osaa sanoa

- terveyteen tai toimintakykyyn liittyvät ongelmat
0 1 2 3
- koulutukseen tai osaamiseen liittyvät ongelmat
0 1 2 3
- työympäristön tai työn fyysisen kuormituksen ongelmat
0 1 2 3
- työyhteisön tai työn henkisen kuormituksen ongelmat
0 1 2 3
- työmotivaation tai työhalujen väheneminen
0 1 2 3
- työn ulkopuoliset vaikeudet (perheessä, taloudellisessa tilanteessa yms.)?
0 1 2 3

54. Kuinka paljon voit vaikuttaa työaikoihisi?

Vastausohje: 1= erittäin paljon

2= melko paljon

3= jonkin verran

4= melko vähän

5= erittäin vähän

- työpäivän pituuteen
1 2 3 4 5
- työpäivän alkamis- ja loppumisajankohtaan
1 2 3 4 5
- tauojen pitämiseen työpäivän kuluessa
1 2 3 4 5
- yksityisasioiden hoitamiseen työpäivän kuluessa
1 2 3 4 5
- työvuorojärjestelyihin
1 2 3 4 5
- lomien ja vapaiden ajankohtiin
1 2 3 4 5
- palkattomien virka- ym. vapaiden pitämiseen
1 2 3 4 5

55. Esiintyykö työssäsi tärinää?

- ei esiinny
jos esiintyy, haittaako se sinua
 - ei lainkaan
 - jonkin verran
 - melko paljon
 - hyvin paljon

56. Esiintyykö omassa työympäristössäsi tai työssäsi kylmyyttä tai vetoa?

0. ei esiinny
jos esiintyy, haittaako se sinua
- ei lainkaan
 - jonkin verran
 - melko paljon
 - hyvin paljon

57. Esiintyykö omassa työympäristössäsi tai työssäsi riittämätöntä valaistusta tai häikäisyä?

0. ei esiinny
jos esiintyy, haittaako se sinua
- ei lainkaan
 - jonkin verran
 - melko paljon
 - hyvin paljon

58. Ovatko seuraavat asiat työsi sujuvuuden kannalta toimivia ja käytännöllisiä?

- a. työtilat
1. kyllä 2. ei täysin 3. ei
- b. työmenetelmät
1. kyllä 2. ei täysin 3. ei
- c. työvälineet
1. kyllä 2. ei täysin 3. ei
- d. diabeteksen mittaus- ja hoitomahdollisuudet
1. kyllä 2. ei täysin 3. ei

Jos tiloissa, menetelmissä tai välineissä on kehitettävää, mitkä kehitystarpeet ovat diabeteksen kannalta merkityksellisiä?

59. Miten palaudut työn aiheuttamasta kuormituksesta?

- a. työpäivän jälkeen
1. hyvin 2. kohtalaisesti 3. huonosti
- b. vapaapäivien aikana
1. hyvin 2. kohtalaisesti 3. huonosti

60. Tunnetko nykyisin stressiä?

0. en lainkaan
- vain vähän
 - jonkin verran
 - melko paljon
 - erittäin paljon

61. Kuinka usein tunnet itsesi vahvaksi ja tarmokkaaksi työssäsi?

0. en koskaan
- harvoin
 - silloin tällöin
 - melko usein
 - erittäin usein

62. Kuinka usein olet innostunut työstäsi?

0. en koskaan
- harvoin
 - silloin tällöin
 - melko usein
 - erittäin usein

63. Kuinka tyytyväinen olet työhösi?

- erittäin tyytyväinen
- melko tyytyväinen
- en tyytyväinen enkä tyytymätön
- melko tyytymätön
- erittäin tyytymätön

TYÖKYKY**64. Oletetaan, että työkykysi on parhaimmillaan saanut 10 pistettä. Minkä pistemäärän antaisit nykyiselle työkyvyillesi? (0 tarkoittaa sitä, ettei nykyisin pysty lainkaan työhön.)**

täysin										työkyky
työkyvytön										parhaimmillaan
0	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10

65. Millaiseksi arvioit nykyisen työkykysi työsi ruumiillisten vaatimusten kannalta?

- erittäin hyvä
- melko hyvä
- kohtalainen
- melko huono
- erittäin huono

66. Millaiseksi arvioit nykyisen työkykysi työsi henkisten vaatimusten kannalta?

- erittäin hyvä
- melko hyvä
- kohtalainen
- melko huono
- erittäin huono

67. Millaiseksi arvioit nykyisen työkykysi työsi sosiaalisten vaatimusten (ihmisten kanssa toimiminen) kannalta?

- erittäin hyvä
- melko hyvä
- kohtalainen
- melko huono
- erittäin huono

TERVEYDENTILA**68. Kuinka pitkä olet? |__|__|__| cm****69. Paljonko painat nykyisin? |__|__|__| kg**

70. Onko oma terveydentilasi nykyisin mielestäsi yleensä:

1. hyvä
2. melko hyvä
3. keskitasoinen
4. melko huono
5. huono

71. Merkitse seuraavaan luetteloon millaisia sairauksia tai vammoja sinulla on tällä hetkellä toistuvasti tai usein. Merkitse lisäksi, onko lääkäri todennut tai hoitanut tätä sairautta. Kunkin sairauden kohdalla voi siis olla 2, 1 tai ei yhtään rengasta.

	Kyllä (oma mielipide)	Lääkärin toteama
a. tapaturmavamma	1	2
b. tuki- ja liikuntaelinten sairaus selässä, raajoissa tai muualla (nivelkulumat, pitkäaikainen nivel- tai lihaskipu, nivelreuma, iskias ym.)	1	2
c. verenkiertoelinten sairaus (verenpainetauti, sepelvaltimotauti ym.)	1	2
d. hengityselinten sairaus (toistuvat hengityselinten tulehdukset, keuhkoastma, keuhkojen laajentuma ym. ym.)	1	2
e. mielenterveyden häiriö (masennustila, mielialahäiriö, ahdistuneisuus, vaikea unettomuus ym.)	1	2
f. hermoston ja aistimien sairaus (kuulo-, silmänsairaus, migreeni, epilepsia ym.)	1	2
g. ruuansulatuselinten sairaus (mahakatarri, sappikivet, maksa- tai haimasairaus, toistuva ummetus ym.)	1	2
h. virtsa- tai sukuelinten sairaus (virtsa- tai munasarjojen tulehdus ym.)	1	2
i. ihon sairaus (allerginen tai muu ihottuma ym.)	1	2
j. kasvain (pahan- tai hyvänlaatuisen)	1	2
k. aineenvaihdunnan tai umpierityksen sairaus (sokeritauti, liikalihavuus, struuma ym.)	1	2
l. veren taudit ja synnynnäiset viat (anemia tai muu veren tauti ym. vika)	1	2
m. muu vaiva tai sairaus	1	2

72. Onko sinulla todettu seuraavia diabeteksen liitännäissairauksia tai sydän- ja verisuonitautien riskitekijöitä? Ympyröi 0 tai 1 jokaisesta sairaudesta.

	ei (0)	kyllä (1)
a. mikro- tai makroalbuminuria (valkuaista virtsassa)	0	1
b. munuaisten vajaatoiminta	0	1
c. silmänpohjamuutoksia	0	1
d. laserhoitoa vaatineita silmänpohjamuutoksia	0	1
e. alentunut näkökyky	0	1
f. kohonnut verenpaine	0	1
g. kohonnut kolesteroli	0	1
h. tuntuu puuttavia jaloissa	0	1
i. neuropaattista jalkasärkyä	0	1
j. jalkahaava	0	1
k. katkokävelyoire	0	1
l. aivoverenkiertohäiriö	0	1
m. aivohalvaus	0	1
n. sepelvaltimotauti	0	1
o. sydäninfarkti	0	1
p. muu, mikä?	0	1

Jos et ole ollut palkallisessa työssä viimeisen vuoden (12 kk) aikana, siirry kysymykseen 77 ("Eläkeikä")

73. Onko kahdessa edellisessä kysymyksessä ilmoittamistasi sairauksistasi tai vammoistasi haittaa nykyisessä työssäsi? Ympyröi tarvittaessa useita vaihtoehtoja.

- a. ei haittaa lainkaan / ei ole sairauksia
- b. suoriudun työstä, mutta siitä aiheutuu oireita
- c. joudun **joskus** keventämään työtahtia tai muuttamaan työskentelytapaa
- d. joudun **usein** keventämään työtahtia tai muuttamaan työskentelytapaa
- e. sairauteni vuoksi selviytyisin mielestäni vain osaaikatyössä
- f. olen mielestäni täysin kykenemätön työhön

74. Kuinka monta kokonaista päivää olet ollut poissa työstä terveydentilasi vuoksi (sairauden tai terveyden hoito tai tutkiminen) viimeisen vuoden (12 kk) aikana?

__ __ __ __ päivää

75. Kuinka monta kokonaista päivää olet ollut poissa työstä diabeteksen tai sen liitännäissairauksien vuoksi (sairauden tai terveyden hoito tai tutkiminen) viimeisen vuoden (12 kk) aikana?

__ __ __ __ päivää

76. Uskotko, että terveytesi puolesta pystyisit työskentelemään nykyisessä ammatissasi kahden vuoden kuluttua?

1. tuskin
2. en ole varma
3. melko varmasti

77. Missä iässä arvelet itse jääväsi kokoaikaiselle eläkkeelle?

__|__| vuotiaana

78. Arveletko, että diabeteksestasi huolimatta jatkat vähintään normaaliin eläkeikäsi?

1. kyllä
2. ei

79. Oletko viime aikoina kyennyt nauttimaan tavallisista päivittäisistä toimitasi?

0. en koskaan
1. melko harvoin
2. silloin tällöin
3. melko usein
4. usein

80. Oletko viime aikoina ollut toimielias ja vireä?

0. en koskaan
1. melko harvoin
2. silloin tällöin
3. melko usein
4. usein

81. Oletko viime aikoina tuntenut itsesi toivorikkaaksi tulevaisuuden suhteen?

0. en koskaan
1. melko harvoin
2. silloin tällöin
3. melko usein
4. jatkuvasti

82. Oletko viimeisen kuukauden aikana usein ollut huolissasi tuntemastasi alakulosta, masentuneisuudesta tai toivottomuudesta?

1. kyllä
2. ei

83. Oletko viimeisen kuukauden aikana ollut usein huolissasi kokemastasi mielenkiinnon puutteesta tai haluttomuudesta?

1. kyllä
2. ei

Jos et ole ollut palkallisessa työssä viimeisen vuoden (12 kk) aikana, siirry kysymykseen 108 ("Halutessasi voit kertoa")

DIABETES JA NYKYINEN TYÖYHTEISÖ

84. Millaiset ovat työtovereiden välit nykyisellä työpaikallasi yleisesti ottaen?

1. erittäin hyvät
2. kohtalaisen hyvät
3. ei hyvät mutta ei huonotkaan
4. hiukan ongelmalliset
5. huonot

85. Millaiset ovat työntekijöiden suhteet lähiesimieheen nykyisellä työpaikallasi yleisesti ottaen?

1. erittäin hyvät
2. kohtalaisen hyvät
3. ei hyvät mutta ei huonotkaan
4. hiukan ongelmalliset
5. huonot

86. Kuinka laajasti olet kertonut seuraavista diabetestasi koskevista asioista työtovereillesi?

Vastausohje: 0 = en ollenkaan
1 = vähäisesti
2 = jossain määrin
3 = melko laajasti
4 = hyvin laajasti

a. diabeteksestä ja sen oireista

0 1 2 3 4

b. keinoista, joilla selviän diabetekseni kanssa työssä (esim. insuliini, ruokavalio)

0 1 2 3 4

c. diabeteksen vaikutuksesta työhöni (esim. työtehtävistä selviytyminen)

0 1 2 3 4

d. diabetekseeni liittyvistä poissaoloista

0 1 2 3 4

Miksi päätit kertoa edellä mainituista asioista työtovereillesi?

87. Kuinka laajasti olet kertonut seuraavista diabetestasi koskevista asioista lähiesimiehellesi?

Vastausohje: 0 = en ollenkaan
1 = vähäisesti
2 = jossain määrin
3 = melko laajasti
4 = hyvin laajasti

a. diabeteksestä ja sen oireista

0 1 2 3 4

b. keinoista, joilla selviän diabetekseni kanssa työssä (esim. insuliini, ruokavalio)

0 1 2 3 4

c. diabeteksen vaikutuksesta työhöni (esim. työtehtävistä selviytyminen)

0 1 2 3 4

d. diabetekseeni liittyvistä poissaoloista

0 1 2 3 4

Miksi päätit kertoa edellä mainituista asioista lähiesimiehellesi?

88. Missä tilanteessa olet kertonut diabeteksestäsi nykyisellä työpaikallasi? Ympyröi tarvittaessa useita vaihtoehtoja.

- en ole kertonut asiasta työpaikallani
- työnhakuvaiheessa, esim. työhaastattelussa
- työpaikkapalaverissa
- esimies-alaiskeskustelussa
- epävirallisessa tilanteessa (esim. kahvipöytäkeskustelu)

89. Millaisia seurauksia kertomisellasi oli? Ympyröi kaikki soveltuvat kohdat.

- työaikojani muutettiin minulle paremmin sopiviksi
- työtehtäviäni muutettiin minulle paremmin sopiviksi
- tilannettani ymmärrettiin entistä paremmin
- tunsin helpotusta
- näiden henkilöiden suhtautuminen minuun muuttui huonompaan suuntaan

90. Onko työpaikallasi henkilö tai taho, jolle et ole kertonut diabeteksestäsi?

Ympyröi kaikki soveltuvat kohdat.

- työtoveri
- lähiesimies
- muu esimies
- työsuojeluhenkilöstö
- työterveyshuollon henkilöstö

91. Miksi et ole kertonut diabeteksestäsi edellä mainitsemallesi henkilölle? Ympyröi tarvittaessa useita vaihtoehtoja.

- ei ole ollut sopivaa tilaisuutta
- ei ole vain tullut kerrottua
- pelkään tiedon sairaudestani leviävän koko työyhteisöni tietoon
- pelkään, että se vaikuttaa ammatilliseen etenemiseen
- pelkään, että työyhteisölleni koituu haittaa sairaudestani
- pelkään, että joudun erityisasemaan työyhteisössäni
- ei ole ollut tarvetta kertoa

92. Saatko diabeteksen takia tukea ja apua työtovereiltasi?

- erittäin paljon
- melko paljon
- jonkin verran
- melko vähän
- erittäin vähän tai en ollenkaan
- en tarvitse tukea
- ei ole työtovereita

93. Saatko diabeteksen takia tukea ja apua esimieheltäsi?

- erittäin paljon
- melko paljon
- jonkin verran
- melko vähän
- erittäin vähän tai en ollenkaan
- en tarvitse tukea
- ei ole esimiestä

94. Kohtelee ko lähin esimiehesi työntekijöitä oikeudenmukaisesti ja tasapuolisesti?

- aina
- hyvin usein
- melko usein
- melko harvoin
- ei koskaan
- ei ole esimiestä

95. Miten työpaikallasi kohdellaan pitkäaikaissairaita tai vajaakuntoisia työntekijöitä verrattuna muihin työntekijöihin?

- täysin tasapuolisesti
- melko tasapuolisesti
- ei tasapuolisesti, eikä epätasapuolisesti
- melko epätasapuolisesti
- erittäin epätasapuolisesti

TYÖSUOJELU JA DIABETES

96. Saatko diabeteksen takia tukea ja apua työsuojeluhenkilöiltä?

- erittäin paljon
- melko paljon
- jonkin verran
- melko vähän
- erittäin vähän tai en ollenkaan
- en tarvitse tukea
- ei ole työsuojeluhenkilöitä

97. Kuinka laajasti olet kertonut seuraavista diabetestasi koskevista asioista työsuojeluhenkilöille?

Vastausohje: 0 = en ollenkaan
1 = vähäisesti
2 = jossain määrin
3 = melko laajasti
4 = hyvin laajasti

- diabeteksestä ja sen oireista
0 1 2 3 4
- keinoista, joilla selviän diabetekseni kanssa työssä (esim. insuliini, ruokavalio)
0 1 2 3 4
- diabeteksen vaikutuksesta työhöni (esim. työtehtävistä selviytyminen)
0 1 2 3 4
- diabetekseeni liittävistä poissaoloista
0 1 2 3 4

Miksi päätit kertoa edellä mainituista asioista työsuojeluhenkilöille?

98. Montako tapaturmaa sinulle on sattunut viimeisten 12 kuukauden aikana työssä tai työmatkalla?

(merkitse 0, jos sinulle ei ole sattunut yhtään tapaturmaa)

||_|_| tapaturmaa

99. Montako edellä ilmoittamistasi tapaturmista johtui diabeteksestä tai sen liitännäissairaudesta?

(merkitse 0, jos diabetes tai sen liitännäissairaus ei ole aiheuttanut tapaturmaa)

||_|_| tapaturmaa

100. Millaiseksi arvioisit tapaturmien sattumisriskin omissa työssäsi?

1. lähes olematon
2. melko pieni
3. kohtalainen
4. melko suuri
5. erittäin suuri

TYÖTERVEYSHUOLTO JA DIABETES

101. Missä työterveyshuoltosi on järjestetty?

1. yrityksen tai työpaikan oma työterveysasema
2. terveyskeskus tai kunnallinen työterveysasema (myös liikelaitos)
3. yksityinen lääkärikeskus
4. työnantajien yhteinen työterveysasema (esim. Työterveys ry:t)
5. on järjestetty, mutta en tiedä missä
6. työterveyshuoltoa ei ole järjestetty

102. Voitko hakeutua myös sairauksien takia työterveyslääkärin tai työterveyshoitajan vastaanotolle?

1. en
2. kyllä
3. en tiedä

103. Kuinka laajasti olet kertonut seuraavista diabetestasi koskevista asioista työterveyshenkilöstölle?

Vastausohje: 0 = en ollenkaan
1 = vähäisesti
2 = jossain määrin
3 = melko laajasti
4 = hyvin laajasti

a. diabeteksestä ja sen oireista

0 1 2 3 4

b. keinoista, joilla selviän diabetekseni kanssa työssä (esim. insuliini, ruokavalio)

0 1 2 3 4

c. diabeteksen vaikutuksesta työhöni (esim. työtehtävistä selviytyminen)

0 1 2 3 4

d. diabetekseeni liittyvistä poissaoloista

0 1 2 3 4

Miksi päätit kertoa edellä mainituista asioista työterveyshuollolle?

104. Kuinka monta kertaa olet käynyt diabetekseen liittyen työterveyshuollon vastaanotolla viimeisten 12 kuukauden aikana? (merkitse 0, jos et ole käynyt yhtään kertaa)

||_|_| kertaa

105. Otettiinko vastaanottokäynneillä kantaa diabetekseen työn kannalta?

0. ei koskaan
1. melko harvoin
2. silloin tällöin
3. melko usein
4. aina

106. Onko joku työterveyshuollon henkilöstöstä käynyt työpisteessäsi perehtymässä sinun työoloihisi?

1. ei
2. kyllä

107. Mainitse kolme diabetekseen ja työjärjestelyihin liittyvää asiaa, joiden avulla työpaikallasi voitaisiin parantaa työhyvinvointiasi.

1. _____
2. _____
3. _____

108. Halutessasi voit kertoa lisää diabeteksen ja työn yhdistämisestä.

Kiitos vastauksistasi!

Liitetaulukko 1a. Mille toimialalle työpaikkasi sijoittuu? (Kys. 11)

Taustamuuttujittain	maa-, riis- ta-, met- sä-, kala- talous	teolli- suus	raken- taminen	kauppa, majoitus, ravitse- mistoi- minta	kuljetus	n
	%	%	%	%	%	
Kaikki	3	21	8	14	5	784
Sukupuoli						
nainen	2	7	2	20	0	321
mies	3	32	13	9	8	433
Ikäluokka						
18–24	3	14	8	27	3	146
25–34	2	22	6	15	4	211
35–44	1	20	11	10	4	164
45–54	6	26	10	5	7	140
55–64	2	28	7	7	6	89
Koulutus						
ei ammatillista koulutusta – lukio	4	15	10	25	5	138
ammattikurssi	0	36	13	13	3	39
ammattikoulu	3	26	11	14	8	261
ammattiopisto tai AMK	3	20	7	12	2	220
yliopisto tai korkeakoulu	1	15	1	1	2	100
Työsuhde						
yrittäjä	15	18	21	6	11	71
palkansaaja (vakituinen)	1	26	8	11	4	477
palkansaaja (määräaik./keikkatyö)	1	11	6	22	3	200
Diabeteksen sairastamisaika vuosina						
0 – 5	3	28	8	14	7	186
6 – 10	2	21	10	14	5	239
11 – 15	3	19	8	13	3	290
16 -	5	13	8	10	3	40
Pitkäaikaissokeriarvo						
alle 7,5 %	2	26	9	10	6	258
7,6–8,5 %	4	24	7	13	4	261
8,6–9,5 %	2	12	9	19	3	173
yli 9,5 %	0	14	13	18	5	56
Toisten apua vaativia sokeriarvoja 12kk						
ei	3	21	9	13	5	578
kyllä	1	21	8	15	4	172
Luokiteltu työkykyindeksi						
huono	3	15	17	11	11	71
kohtalainen	5	21	6	16	4	180
hyvä	1	24	10	13	3	356
erinomainen	3	20	5	14	5	139
Diabeteksen salaaminen työuran aikana (työtovereilta/lähiesimieheltä)						
ei koskaan	3	20	8	14	5	533
joskus	1	27	11	13	3	157
usein	2	18	5	14	5	56
Diabeteksen salaaminen nykyisessä työyhteisössä						
ei	3	21	9	15	4	468
kyllä	1	23	5	13	4	247

Liitetaulukko 1b. Mille toimialalle työpaikkasi sijoittuu? (Kys. 11)

Taustamuuttujittain	koulutus	terveys- ja sos.palvelut	muut palvelut, tietoliikenne	julkinen hallinto ja maanpuolustus	n
	%	%	%	%	
Kaikki	7	20	18	4	784
Sukupuoli					
nainen	10	38	17	4	321
mies	5	6	19	4	433
Ikäluokka					
18–24	1	22	20	2	146
25–34	11	17	19	3	211
35–44	7	21	21	5	164
45–54	7	19	12	8	140
55–64	6	21	19	4	89
Koulutus					
ei ammatillista koulutusta – lukio	4	14	22	1	138
ammattikurssi	0	15	21	0	39
ammattikoulu	3	20	12	3	261
ammattiopisto tai AMK	5	25	18	7	220
yliopisto tai korkeakoulu	28	14	30	8	100
Työsuhte					
yrittäjä	3	6	20	0	71
palkansaaja (vakituinen)	6	18	18	6	477
palkansaaja (määräaik./keikkatyö)	10	29	18	2	200
Diabeteksen sairastamisaika vuosina					
0 – 5	4	15	16	5	186
6 – 10	9	17	18	3	239
11 – 15	7	23	20	4	290
16 -	8	35	15	5	40
Pitkäaikaisokeriarvo					
alle 7,5 %	9	14	19	5	258
7,6–8,5 %	6	20	20	4	261
8,6–9,5 %	7	27	16	4	173
yli 9,5 %	5	27	16	2	56
Toisten apua vaativia sokeriarvoja 12kk					
ei	7	18	19	5	578
kyllä	5	25	17	3	172
Luokiteltu työkykyindeksi					
huono	6	20	14	3	71
kohtalainen	5	20	21	3	180
hyvä	8	19	16	5	356
erinomainen	7	22	20	4	139
Diabeteksen salaaminen työuran aikana (työtovereilta/lähiesimieheltä)					
ei koskaan	7	19	18	5	533
joskus	8	20	15	3	157
usein	4	25	25	2	56
Diabeteksen salaaminen nykyisessä työyhteisössä					
ei	6	20	17	5	468
kyllä	9	21	20	3	247

Liitetaulukko 2. Montako henkilöä työskentelee toimipaikassasi? (Kys. 10)

Taustamuuttujittain	1 %	2–9 %	10–49 %	50–249 %	250– %	n
Kaikki	6	26	34	20	14	776
Sukupuoli						
nainen	4	27	42	17	9	324
mies	7	24	28	22	18	425
Ikäluokka						
18–24	2	31	42	16	9	149
25–34	2	26	34	21	16	207
35–44	5	21	34	21	19	169
45–54	12	26	30	21	12	135
55–64	14	23	31	20	12	86
Koulutus						
ei ammatillista koulutusta – lukio	7	32	31	19	11	137
ammattikurssi	18	26	32	16	8	38
ammattikoulu	6	31	39	17	8	256
ammattiopisto tai AMK	5	23	35	22	15	220
yliopisto tai korkeakoulu	3	10	27	25	34	102
Työsuhte						
yrittäjä	35	49	11	6	0	72
palkansaaja (vakituinen)	3	20	36	24	17	475
palkansaaja (määräaik./keikkatyö)	3	31	38	16	12	195
Diabeteksen sairastamisaika vuosina						
0 – 5	8	20	32	20	20	182
6 – 10	4	28	38	21	10	240
11 – 15	6	28	33	19	14	290
16 -	13	21	33	18	15	39
Pitkäaikaissokeriarvo						
alle 7,5 %	5	25	29	23	18	258
7,6-8,5 %	7	24	35	22	13	258
8,6-9,5 %	7	27	40	15	11	169
yli 9,5 %	5	34	37	12	12	59
Toisten apua vaativia sokeriarvoja 12kk						
ei	6	26	35	19	14	580
kyllä	6	24	33	23	14	165
Luokiteltu työkykyindeksi						
huono	13	31	31	19	6	68
kohtalainen	8	28	34	18	12	178
hyvä	3	26	35	20	15	355
erinomainen	6	19	34	24	18	140
Diabeteksen salaaminen työuran aikana (työtovereilta/lähiesimieheltä)						
ei koskaan	6	25	36	19	13	529
joskus	4	24	28	27	17	157
usein	4	35	35	9	18	55
Diabeteksen salaaminen nykyisessä työyhteisössä						
ei	3	32	32	19	14	467
kyllä	2	16	42	24	17	245

Liitetaulukko 3. Onko nykyinen työsuhteesi... (Kys. 35)

Taustamuuttujittain	yrittäjä %	vakituinen palkansaaja %	määräaikainen/ keikkaluontoinen palkansaaja %	n
Kaikki	9	62	28	799
Sukupuoli				
nainen	5	57	39	343
mies	13	67	20	452
Ikäluokka				
18–24	2	40	58	168
25–34	7	60	33	218
35–44	10	77	13	172
45–54	17	71	12	145
55–64	18	67	15	88
Koulutus				
ei ammatillista koulutusta – lukio	10	39	51	153
ammattikurssi	21	61	18	38
ammattikoulu	10	69	21	276
ammattiopisto tai AMK	9	69	22	226
yliopisto tai korkeakoulu	4	66	30	106
Diabeteksen sairastamisaika vuosina				
0 – 5	10	65	25	193
6 – 10	11	63	26	257
11 – 15	8	60	32	305
16 -	10	63	27	41
Pitkäaikaissokeriarvo				
alle 7,5 %	9	66	25	271
7,6-8,5 %	10	64	26	271
8,6-9,5 %	10	59	31	178
yli 9,5 %	9	51	40	68
Toisten apua vaativia sokeriarvoja 12kk				
ei	10	62	28	614
kyllä	8	62	29	177
Luokiteltu työkykyindeksi				
huono	18	62	20	71
kohtalainen	7	63	31	196
hyvä	9	64	28	383
erinomainen	10	59	30	143
Diabeteksen salaaminen työuran aikana (työtovereilta/lähiesimieheltä)				
ei koskaan	10	65	25	563
joskus	7	63	30	167
usein	6	41	52	63
Diabeteksen salaaminen nykyisessä työyhteisössä				
ei	8	68	24	495
kyllä	3	58	39	267

Liitetaulukko 4. Mikä on tavanomainen työaikamuotosi? (Kys. 36.)

Taustamuuttujittain	säännöllinen päivättyö	vuorotyö, ei yövuoroja	vuorotyö + yötyö, säännöllinen	epäsäännöllinen työ	n
	%	%	%	%	
Kaikki	58	18	7	16	801
Sukupuoli					
nainen	51	26	7	16	344
mies	63	13	8	17	453
Ikäluokka					
18–24	40	28	11	21	170
25–34	61	16	9	14	219
35–44	62	20	6	12	173
45–54	60	15	4	21	144
55–64	75	6	5	15	87
Koulutus					
ei ammatillista koulutusta – lukio	40	25	10	25	155
ammattikurssi	42	26	13	18	38
ammattikoulu	55	22	8	14	276
ammattiopisto tai AMK	67	13	7	13	226
yliopisto tai korkeakoulu	77	8	2	13	106
Työsuhde					
yrittäjä	45	4	1	49	73
palkansaaja (vakituinen)	64	19	7	10	499
palkansaaja (määräaik./keikkatyö)	49	20	11	20	225
Diabeteksen sairastamisaika vuosina					
0 – 5	56	20	8	16	194
6 – 10	60	16	10	15	256
11 – 15	58	19	6	17	307
16 -	56	22	2	20	41
Pitkäaikaissokeriarvo					
alle 7,5 %	65	15	7	13	271
7,6–8,5 %	56	20	7	17	271
8,6–9,5 %	52	21	9	18	180
yli 9,5 %	53	22	7	18	68
Toisten apua vaativia sokeriarvoja 12kk					
ei	59	17	8	16	617
kyllä	53	24	7	15	176
Luokiteltu työkykyindeksi					
huono	56	17	4	24	72
kohtalainen	52	22	8	18	196
hyvä	61	17	9	13	383
erinomainen	58	17	6	19	144
Diabeteksen salaaminen työuran aikana (työtovereilta/lähiesimieheltä)					
ei koskaan	60	18	7	15	565
joskus	56	20	9	15	167
usein	41	19	10	30	63
Diabeteksen salaaminen nykyisessä työyhteisössä					
ei	60	19	8	14	498
kyllä	54	20	8	18	267

Liitetaulukko 5 a. Mikä on päätyösi viikkotyöaika, kun ylitöitä ei lasketa mukaan? (Kys. 37)

Taustamuuttujittain	0 – 20 h %	21 – 39 h %	40 – %	n
Kaikki	11	50	39	787
Sukupuoli				
nainen	16	64	19	335
mies	7	39	54	448
Ikäluokka				
18–24	30	42	28	166
25–34	8	56	36	217
35–44	2	54	44	170
45–54	6	48	47	143
55–64	6	45	49	84
Koulutus				
ei ammatillista koulutusta – lukio	33	35	32	150
ammattikurssi	11	36	53	36
ammattikoulu	5	43	52	274
ammattiopisto tai AMK	5	64	31	222
yliopisto tai korkeakoulu	6	66	29	105
Työsuhde				
yrittäjä	5	21	74	73
palkansaaja (vakituinen)	6	54	40	493
palkansaaja (määräaik./keikkatyö)	23	52	25	217
Diabeteksen sairastamisaika vuosina				
0 – 5	9	47	44	189
6 – 10	11	49	41	254
11 – 15	11	54	35	300
16 -	15	46	39	41
Pitkäaikaissokeriarvo				
alle 7,5 %	10	49	41	270
7,6-8,5 %	12	46	41	268
8,6-9,5 %	7	58	35	176
yli 9,5 %	19	44	37	63
Toisten apua vaativia sokeriarvoja 12kk				
ei	11	51	38	608
kyllä	12	47	41	173
Luokiteltu työkykyindeksi				
huono	9	39	52	69
kohtalainen	11	45	44	190
hyvä	9	52	39	379
erinomainen	17	57	26	144
Diabeteksen salaaminen työuran aikana (työtovereiltä/lähiesimieheltä)				
ei koskaan	10	49	41	557
joskus	10	56	34	162
usein	23	40	37	62
Diabeteksen salaaminen nykyisessä työyhteisössä				
ei	8	51	41	489
kyllä	15	51	33	265

Liitetaulukko 5 b. Kuinka monta tuntia keskimäärin teet ylitöitä viikossa? (Kys. 38)

Taustamuuttujittain	en ollenkaan %	1-9 h / vko %	10 - / vko %	n
Kaikki	55	35	10	762
Sukupuoli				
nainen	64	31	5	327
mies	49	38	13	429
Ikäluokka				
18–24	65	32	2	161
25–34	52	36	12	209
35–44	47	44	9	165
45–54	51	36	13	135
55–64	68	18	13	82
Koulutus				
ei ammatillista koulutusta – lukio	70	24	6	147
ammattikurssi	63	16	21	38
ammattikoulu	56	32	11	259
ammattiopisto tai AMK	47	48	5	213
yliopisto tai korkeakoulu	47	38	16	103
Työsuhde				
yrittäjä	47	18	35	60
palkansaaja (vakituinen)	51	40	9	483
palkansaaja (määräaik./keikkatyö)	68	28	4	213
Diabeteksen sairastamisaika vuosina				
0 – 5	52	39	9	183
6 – 10	55	33	13	247
11 – 15	59	33	8	287
16 -	50	43	8	40
Pitkäaikaissokeriarvo				
alle 7,5 %	52	36	11	261
7,6–8,5 %	58	34	8	256
8,6–9,5 %	55	34	11	170
yli 9,5 %	60	33	6	63
Toisten apua vaativia sokeriarvoja 12kk				
ei	55	36	9	586
kyllä	55	33	12	167
Luokiteltu työkykyindeksi				
huono	52	37	10	67
kohtalainen	60	30	10	178
hyvä	54	37	9	369
erinomainen	55	35	10	141
Diabeteksen salaaminen työuran aikana (työtovereilta/lähiesimieheltä)				
ei koskaan	55	36	9	536
joskus	58	32	10	158
usein	55	35	10	60
Diabeteksen salaaminen nykyisessä työyhteisössä				
ei	53	38	9	474
kyllä	59	32	10	261

Liitetaulukko 6. Minkä pistemäärän antaisit nykyiselle työkyvyillesi? Arviointiskaala 0-10 pistettä.
(Kys. 64)

Taustamuuttujittain	0-5 (huono) %	6-7 (kohtalainen) %	8-9 (hyvä) %	10 (erinomainen) %	n
Kaikki	9	19	55	17	776
Sukupuoli					
nainen	8	19	55	18	334
mies	10	18	55	16	438
Ikäluokka					
18–24	3	10	56	30	165
25–34	6	16	59	19	212
35–44	7	23	58	12	165
45–54	15	23	52	10	139
55–64	23	24	45	8	87
Koulutus					
ei ammatillista koulutusta – lukio	11	10	61	18	152
ammattikurssi	26	23	28	23	39
ammattikoulu	11	21	54	15	266
ammattiopisto tai AMK	7	22	56	15	218
yliopisto tai korkeakoulu	2	17	58	23	101
Työsuhde					
yrittäjä	18	14	58	11	73
palkansaaja (vakituinen)	8	22	54	16	481
palkansaaja (määräaik./keikkatyö)	9	13	57	21	217
Diabeteksen sairastamisaika vuosina					
0 – 5	18	14	58	11	189
6 – 10	8	22	54	16	243
11 – 15	9	13	57	21	300
16 -	18	14	58	11	41
Pitkäaikaissokeriarvo					
alle 7,5 %	7	14	58	21	265
7,6–8,5 %	10	16	58	16	261
8,6–9,5 %	10	24	49	17	174
yli 9,5 %	12	32	45	11	66
Toisten apua vaativia sokeriarvoja 12kk					
ei	8	19	54	18	595
kyllä	13	17	58	12	173
Luokiteltu työkyvyindeksi					
huono	68	21	8	3	66
kohtalainen	14	49	35	2	182
hyvä	0	11	75	14	383
erinomainen	0	0	49	51	144
Diabeteksen salaaminen työuran aikana (työtovereilta/lähiesimieheltä)					
ei koskaan	10	19	55	16	548
joskus	6	15	60	19	162
usein	12	25	45	18	60
Diabeteksen salaaminen nykyisessä työhteisössä					
ei	8	20	55	17	485
kyllä	8	16	57	19	259

Liitetaulukko 7. Arveletko, että diabeteksestäsi huolimatta jatkat normaaliin eläkeikäsi? (Kys. 78)

Taustamuuttujittain	kyllä %	ei %	n
Kaikki	72	28	797
Sukupuoli			
nainen	75	25	339
mies	70	30	454
Ikäluokka			
18–24	83	17	168
25–34	75	25	215
35–44	66	34	172
45–54	67	33	144
55–64	69	31	90
Koulutus			
ei ammatillista koulutusta – lukio	78	22	153
ammattikurssi	50	50	40
ammattikoulu	67	33	276
ammattiopisto tai AMK	72	28	224
yliopisto tai korkeakoulu	88	13	104
Työsuhde			
yrittäjä	74	26	74
palkansaaja (vakituinen)	70	30	491
palkansaaja (määräaik./keikkatyö)	77	23	221
Diabeteksen sairastamisaika vuosina			
0 – 5	72	28	194
6 – 10	68	32	256
11 – 15	77	23	303
16 –	63	37	41
Pitkäaikaissokeriarvo			
alle 7,5 %	77	23	272
7,6–8,5 %	76	24	268
8,6–9,5 %	69	31	179
yli 9,5 %	57	43	67
Toisten apua vaativia sokeriarvoja 12kk			
ei	74	26	614
kyllä	68	32	175
Luokiteltu työkykyindeksi			
huono	26	74	69
kohtalainen	61	39	193
hyvä	80	20	380
erinomainen	90	10	144
Diabeteksen salaaminen työuran aikana (työtovereilta/lähiesi- mieheltä)			
ei koskaan	72	28	558
joskus	76	24	164
usein	68	32	63
Diabeteksen salaaminen nykyisessä työyhteisössä			
ei	73	27	491
kyllä	72	28	265

Liitetaulukko 8. Onko työpaikallasi tehty muutoksia työjärjestelyissäsi diabeteksesi vuoksi? (Kys. 49)

Taustamuuttujittain	ei %	kyllä %	n
Kaikki	94	6	796
Sukupuoli			
nainen	92	8	343
mies	96	4	449
Ikäluokka			
18–24	95	5	169
25–34	93	7	219
35–44	94	6	172
45–54	92	8	142
55–64	97	3	86
Koulutus			
ei ammatillista koulutusta – lukio	94	6	153
ammattikurssi	97	3	37
ammattikoulu	91	9	275
ammattiopisto tai AMK	94	6	225
yliopisto tai korkeakoulu	99	1	106
Työsuhde			
yrittäjä	90	10	71
palkansaaja (vakituinen)	94	6	497
palkansaaja (määräaik./keikkatyö)	96	4	224
Diabeteksen sairastamisaika vuosina			
0 – 5	91	9	194
6 – 10	94	6	256
11 – 15	95	5	303
16 -	100	0	40
Pitkäaikaissokeriarvo			
alle 7,5 %	97	3	270
7,6–8,5 %	93	7	268
8,6–9,5 %	94	6	180
yli 9,5 %	91	9	67
Toisten apua vaativia sokeriarvoja 12kk			
ei	95	5	613
kyllä	91	9	175
Luokiteltu työkykyindeksi			
huono	92	8	72
kohtalainen	92	8	194
hyvä	93	7	382
erinomainen	99	1	144
Diabeteksen salaaminen työuran aikana (työtovereilta/lähiesimieheltä)			
ei koskaan	93	7	560
joskus	96	4	167
usein	100		63
Diabeteksen salaaminen nykyisessä työyhteisössä			
ei	92	8	497
kyllä	97	3	267

Liitetaulukko 9 a. Sisältääkö työsi...? (Kys. 42a-d)

Taustamuuttujittain	vuoro- työtä	yksin työ- kentelyä	korkealla työskente- lyä	fysisesti raskasta työtä	n
	%	%	%	%	
Kaikki	33	76	10	40	783
Sukupuoli					
nainen	39	70	2	37	
mies	28	80	17	42	
Iäluokka					
18–24	49	71	6	51	
25–34	35	79	9	37	
35–44	29	76	12	38	
45–54	25	82	12	39	
55–64	15	73	14	29	
Koulutus					
ei ammatillista koulutusta - lukio	45	69	9	45	
ammattikurssi	44	83	19	53	
ammattikoulu	38	74	18	57	
ammattiopisto tai AMK	28	79	4	28	
yliopisto tai korkeakoulu	10	82	3	10	
Työsuhde					
yrittäjä	23	86	23	48	
palkansaaja (vakituinen)	30	77	11	38	
palkansaaja (määräaik./keikkatyö)	42	71	5	42	
Diabeteksen sairastamisaika vuosina					
0 - 5	33	74	13	39	
6 - 10	33	77	11	41	
11 - 15	31	77	8	38	
16 -	39	73	10	49	
Pitkäaikaissokeriarvo					
alle 7,5 %	28	79	11	32	
7,6-8,5 %	33	72	11	38	
8,6-9,5 %	40	80	9	45	
yli 9,5 %	37	69	9	62	
Toisten apua vaativia sokeriarvoja 12kk					
ei	31	76	10	39	
kyllä	40	74	12	41	
Luokiteltu työkykyindeksi					
huono	34	81	20	56	
kohtalainen	38	75	11	46	
hyvä	32	75	9	40	
erinomainen	28	79	8	25	
Diabeteksen salaaminen työuran aikana (työtovereilta/lähiesimieheltä)					
ei koskaan	31	75	10	39	
joskus	36	78	12	45	
usein	38	78	8	37	
Diabeteksen salaaminen nykyisessä työ- yhteisössä					
ei	33	76	12	43	
kyllä	33	74	6	34	

Liitetaulukko 9 b. Sisältääkö työsi...? (Kys. 42 e-f)

Taustamuuttujittain	työkuormituksen ennakkoimatonta vaihtelua	tapaturma- altista työtä	ajoneuvon kuljetta- mista	ei mitään edellä ole- vista (42 a-g)	n
	%	%	%	%	
Kaikki	41	25	25	9	783
Sukupuoli					
nainen	31	13	6	12	
mies	48	33	39	6	
Ikäluokka					
18–24	30	25	20	9	
25–34	42	22	20	7	
35–44	45	25	25	11	
45–54	50	29	36	6	
55–64	36	24	31	11	
Koulutus					
ei ammatillista koulutusta - lukio	35	23	19	8	
ammattikurssi	58	36	36	3	
ammattikoulu	49	37	34	7	
ammattiopisto tai AMK	39	18	23	9	
yliopisto tai korkeakoulu	26	5	7	15	
Työsuhde					
yrittäjä	49	36	56	7	
palkansaaaja (vakituinen)	45	26	25	8	
palkansaaaja (määräaik./keikkatyö)	30	19	15	9	
Diabeteksen sairastamisaika vuosina					
0 - 5	42	24	25	9	
6 - 10	42	27	27	8	
11 - 15	40	23	23	10	
16 -	41	24	17	2	
Pitkäaikaissokeiarvo					
alle 7,5 %	38	22	27	8	
7,6-8,5 %	41	25	24	10	
8,6-9,5 %	41	25	22	7	
yli 9,5 %	47	26	22	12	
Toisten apua vaativia sokeiarvoja 12kk					
ei	41	25	25	9	
kyllä	41	25	22	6	
Luokiteltu työkykyindeksi					
huono	56	43	34	3	
kohtalainen	44	26	25	9	
hyvä	41	24	26	9	
erinomainen	28	14	18	9	
Diabeteksen salaaminen työuran aikana (työtovereilta/lähiesimieheltä)					
ei koskaan	43	26	26	9	
joskus	35	22	20	7	
usein	32	22	21	11	
Diabeteksen salaaminen nykyisessä työyhteisössä					
ei	45	25	25	8	
kyllä	33	23	22	10	

Liitetaulukko 10. Onko diabeteksestä haittaa nykyisessä työssäsi? (Kys. 48)

Taustamuuttujittain	ei haittaa lainkaan	aiheutuu oireita	joskus kevennettävä työtahtia	usein kevennettävä työtahtia	selviytyisin vain osa-aikatyöstä	täysin kykenemätön työhön	n
	%	%	%	%	%	%	
Kaikki	53	15	25	2	3	2	793
Sukupuoli							
nainen	54	15	24	3	4	1	343
mies	52	15	26	2	2	2	446
Ikäluokka							
18–24	59	15	24	1	1	1	169
25–34	56	17	24	1	1	0	218
35–44	56	15	22	3	1	3	171
45–54	44	15	28	6	6	1	143
55–64	44	12	27	1	12	4	84
Koulutus							
ei ammatillista koulutusta – lukio	56	10	26	3	3	1	153
ammattikurssi	32	19	38		5	5	37
ammattikoulu	48	18	28	2	4	1	272
ammattiopisto tai AMK	52	15	25	3	2	2	225
yliopisto tai korkeakoulu	70	13	14	1	2		106
Työsuhte							
yrittäjä	39	18	25	4	11	1	71
palkansaaja (vakituinen)	52	17	25	3	2	1	495
palkansaaja (määräaik./keikkatyö)	59	11	25	1	2	2	223
Diabeteksen sairastamis aika vuosina							
0 – 5	47	14	30	3	4	2	193
6 – 10	51	17	26	3	2	2	253
11 – 15	57	15	23	1	3		303
16 –	61	12	15	2	2	7	41
Pitkäaikaissokeriarvo							
alle 7,5 %	58	14	25	0	1	1	268
7,6–8,5 %	55	15	22	3	3	2	266
8,6–9,5 %	47	17	28	3	3	2	180
yli 9,5 %	43	15	28	4	9	1	68
Toisten apua vaativia sokeriarvoja 12kk							
ei	56	15	24	1	3	1	611
kyllä	42	15	30	6	5	2	175
Luokiteltu työkykyindeksi							
huono	18	11	25	11	22	13	72
kohtalainen	31	18	42	4	4	1	193
hyvä	58	17	24	1	0	0	382
erinomainen	87	7	6	0	0	0	142
Diabeteksen salaaminen työuran aikana (työtovereilta/lähiesimieheltä)							
ei koskaan	54	14	25	2	3	1	558
joskus	50	20	25	2	1	2	166
usein	49	16	27	2	5	2	63
Diabeteksen salaaminen nykyisessä työyhteisössä							
ei	52	15	28	2	2	1	495
kyllä	59	16	20	1	2	2	266

Liitetaulukko 11. Onko kahdessa edellisessä kysymyksessä ilmoittamistasi sairauksistasi tai vammoistasi haittaa nykyisessä työssäsi? (Kys. 73)

Taustamuuttujittain	ei haittaa lainkaan	aiheuttaa oireita	joskus kevennettävä työtahtia	usein kevennettävä työtahtia	selviytyisin vain osa-aikatyöstä	täysin kykenemätön työhön	n
	%	%	%	%	%	%	
Kaikki	61	21	19	3	4	2	756
Sukupuoli							
nainen	59	20	20	3	5	2	331
mies	62	21	18	3	4	2	421
Ikäluokka							
18–24	73	17	10	3	1	1	158
25–34	63	18	20	2	2	1	206
35–44	65	19	17	1	2	2	165
45–54	45	28	27	4	7	2	135
55–64	49	22	26	6	14	8	85
Koulutus							
ei ammatillista koulutusta - lukio	64	17	19	2	3	2	145
ammattikurssi	40	43	31	3	14	9	35
ammattikoulu	56	23	17	5	6	3	259
ammattiopisto tai AMK	61	20	20	2	2	1	215
yliopisto tai korkeakoulu	75	13	15	1	0	0	102
Työsuhde							
yrittäjä	49	24	27	3	10	3	70
palkansaaja (vakituinen)	60	21	19	3	3	2	467
palkansaaja (määräaik./keikkatyö)	65	19	16	3	4	3	215
Diabeteksen sairastamisaika vuosina							
0 - 5	56	23	24	3	5	2	180
6 - 10	63	18	16	2	4	3	246
11 - 15	63	21	17	3	4	1	289
16 -	55	21	24	5	5	3	38
Pitkäaikaissokeriarvo							
alle 7,5 %	66	19	16	1	3	1	259
7,6-8,5 %	65	18	16	3	4	3	251
8,6-9,5 %	53	25	21	4	4	2	173
yli 9,5 %	45	26	31	6	8	2	62
Toisten apua vaativia sokeriarvoja 12kk							
ei	62	20	18	2	4	2	582
kyllä	56	22	21	5	5	4	167
Luokiteltu työkykyindeksi							
huono	5	29	35	21	37	24	62
kohtalainen	36	33	36	4	4	1	180
hyvä	69	18	15	0	0	0	370
erinomainen	94	6	1	0	0	0	144
Diabeteksen salaaminen työuran aikana (työtovereilta/lähiesimieheltä)							
ei koskaan	61	20	19	3	5	2	531
joskus	62	23	18	1	3	3	159
usein	58	20	22	3	3	0	60
Diabeteksen salaaminen nykyisessä työyhteisössä							
ei	60	21	19	3	4	3	470
kyllä	65	18	17	2	3	1	257

Liitetäulukko 12. Onko sinulla diabeteksesi vuoksi vaikeuksia työpisteen järjestelyissä (välineet, laitteet)? (Kys. 47 a)

Taustamuuttujittain	ei %	kyllä, vähän %	kyllä, paljon %	n
Kaikki	95	5	0	713
Sukupuoli				
nainen	96	4	0	306
mies	95	5	0	405
Ikäluokka				
18–24	99	1	0	151
25–34	95	5	0	199
35–44	95	5	0	161
45–54	94	5	1	118
55–64	90	10	0	77
Koulutus				
ei ammatillista koulutusta - lukio	98	2	0	129
ammattikurssi	93	7	0	30
ammattikoulu	92	7	0	248
ammattiopisto tai AMK	96	4	0	207
yliopisto tai korkeakoulu	97	3	0	99
Työsuhde				
yrittäjä	96	4	0	50
palkansaaja (vakituinen)	94	5	0	468
palkansaaja (määräaik./keikkatyö)	96	4	0	193
Diabeteksen sairastamisaika vuosina				
0 - 5	95	4	1	177
6 - 10	97	3	0	233
11 - 15	95	5	0	264
16 -	84	16	0	37
Pitkäaikaissokeriarvo				
alle 7,5 %	97	3	0	239
7,6-8,5 %	94	5	0	246
8,6-9,5 %	95	5	0	156
yli 9,5 %	92	8	0	62
Toisten apua vaativia sokeriarvoja 12kk				
ei	97	3	0	546
kyllä	90	10	0	159
Luokiteltu työkykyindeksi				
huono	83	17	0	58
kohtalainen	90	10	0	171
hyvä	98	2	0	352
erinomainen	99	1	0	128
Diabeteksen salaaminen työuran aikana (työtovereilta/lähiesimieheltä)				
ei koskaan	95	5	0	511
joskus	98	2	0	147
usein	92	6	2	49
Diabeteksen salaaminen nykyisessä työyhteisössä				
ei	94	6	0	448
kyllä	97	2	0	248

Liitetaulukko 13. Onko sinulla diabeteksesi vuoksi vaikeuksia työmatkan kulkemisessa? (Kys. 47 b)

Taustamuuttujittain	ei %	kyllä, vähän %	kyllä, paljon %	n
Kaikki	92	7	1	798
Sukupuoli				
nainen	92	7	1	342
mies	93	6	1	452
Ikäluokka				
18–24	96	4		169
25–34	92	5	3	219
35–44	91	9	1	173
45–54	92	8	1	143
55–64	92	8		86
Koulutus				
ei ammatillista koulutusta - lukio	92	7	1	155
ammattikurssi	87	8	5	38
ammattikoulu	93	7	0	276
ammattiopisto tai AMK	91	8	2	224
yliopisto tai korkeakoulu	97	2	1	105
Työsuhte				
yrittäjä	95	5		74
palkansaaja (vakituinen)	92	7	1	496
palkansaaja (määräaik./keikkatyö)	92	6	2	224
Diabeteksen sairastamisaika vuosina				
0 - 5	92	6	2	194
6 - 10	92	8		254
11 - 15	93	6	1	306
16 -	90	7	2	41
Pitkäaikaisokeriarvo				
alle 7,5 %	96	4	0	270
7,6-8,5 %	90	9	1	269
8,6-9,5 %	93	6	1	180
yli 9,5 %	90	7	3	68
Toisten apua vaativia sokeriarvoja 12kk				
ei	94	6	1	615
kyllä	88	10	2	175
Luokiteltu työkykyindeksi				
huono	75	22	3	72
kohtalainen	88	10	2	195
hyvä	96	3	0	383
erinomainen	97	2	1	144
Diabeteksen salaaminen työuran aikana (työtovereilta/lähiesimieheltä)				
ei koskaan	93	7	1	564
joskus	95	5	1	166
usein	84	10	6	62
Diabeteksen salaaminen nykyisessä työyhteisössä				
ei	93	6	1	499
kyllä	92	6	2	265

Liitetaulukko 14. Onko sinulla diabeteksesi vuoksi vaikeuksia kontakteissa esimiesten kanssa?
(Kys. 47 c)

Taustamuuttujittain	ei %	kyllä, vähän %	kyllä, paljon %	n
Kaikki	95	4	1	791
Sukupuoli				
nainen	96	3	1	339
mies	95	4	1	448
Ikäluokka				
18–24	97	3	0	167
25–34	95	4	1	217
35–44	94	6	1	171
45–54	94	5	1	143
55–64	99	0	1	85
Koulutus				
ei ammatillista koulutusta - lukio	94	5	1	152
ammattikurssi	97	0	3	36
ammattikoulu	95	4	1	273
ammattiopisto tai AMK	95	5	0	224
yliopisto tai korkeakoulu	99	1	0	106
Työsuhde				
yrittäjä	99	0	1	71
palkansaaja (vakituinen)	95	4	1	496
palkansaaja (määräaik./keikkatyö)	95	5	0	220
Diabeteksen sairastamisaika vuosina				
0 - 5	94	6	0	192
6 - 10	96	4	1	253
11 - 15	96	3	1	302
16 -	98	2	0	41
Pitkäaikaissokeriarvo				
alle 7,5 %	96	3	0	270
7,6-8,5 %	96	3	1	265
8,6-9,5 %	97	3	1	179
yli 9,5 %	90	7	3	67
Toisten apua vaativia sokeriarvoja 12kk				
ei	97	3	0	611
kyllä	91	6	3	172
Luokiteltu työkykyindeksi				
huono	87	9	4	68
kohtalainen	91	7	2	195
hyvä	98	2	0	381
erinomainen	99	1	0	143
Diabeteksen salaaminen työuran aikana (työtovereilta/lähiesimieheltä)				
ei koskaan	96	3	1	559
joskus	95	4	1	165
usein	89	10	2	62
Diabeteksen salaaminen nykyisessä työyh- teisössä				
ei	95	4	1	495
kyllä	96	3	1	265

Liitetaulukko 15. Onko sinulla diabeteksesi vuoksi vaikeuksia kontakteissa työtovereiden kanssa?
(Kys. 47 d)

Taustamuuttujittain	ei %	kyllä, vähän %	kyllä, paljon %	n
Kaikki	95	5	1	795
Sukupuoli				
nainen	95	4	1	343
mies	95	5	0	448
Ikäluokka				
18–24	96	4	0	168
25–34	94	5	1	219
35–44	94	5	1	173
45–54	94	6	1	140
55–64	98	1	1	87
Koulutus				
ei ammatillista koulutusta - lukio	95	4	1	154
ammattikurssi	95	5	0	38
ammattikoulu	95	5	1	274
ammattiopisto tai AMK	93	6	1	223
yliopisto tai korkeakoulu	98	2	0	106
Työsuhte				
yrittäjä	96	4	0	72
palkansaaja (vakituinen)	95	4	1	498
palkansaaja (määräaik./keikkatyö)	94	5	1	221
Diabeteksen sairastamisaika vuosina				
0 - 5	95	4	1	192
6 - 10	96	4	0	253
11 - 15	94	5	1	306
16 -	95	5	0	41
Pitkäaikaisokeriarvo				
alle 7,5 %	95	5	0	271
7,6-8,5 %	95	5	0	268
8,6-9,5 %	96	2	2	179
yli 9,5 %	90	9	1	67
Toisten apua vaativia sokeriarvoja 12kk				
ei	96	4	1	612
kyllä	91	8	1	175
Luokiteltu työkykyindeksi				
huono	83	13	4	71
kohtalainen	89	9	2	194
hyvä	98	2	0	382
erinomainen	98	2	0	144
Diabeteksen salaaminen työuran aikana (työtovereilta/lähiesimieheltä)				
ei koskaan	97	3	1	560
joskus	93	6	1	166
usein	83	16	2	63
Diabeteksen salaaminen nykyisessä työyhteisössä				
ei	95	4	1	497
kyllä	94	5	1	267

Liitetaulukko 16. Onko sinulla diabeteksesi vuoksi vaikeuksia työtehtävien loppuun saattamisessa? (Kys. 47 e)

Taustamuuttujittain	ei %	kyllä, vähän %	kyllä, paljon %	n
Kaikki	88	12	0	795
Sukupuoli				
nainen	89	10	1	342
mies	87	13	0	449
Ikäluokka				
18–24	96	4	0	167
25–34	89	11	0	218
35–44	90	10	0	172
45–54	78	20	1	143
55–64	80	20	0	87
Koulutus				
ei ammatillista koulutusta - lukio	91	8	1	154
ammattikurssi	84	16	0	37
ammattikoulu	85	15	0	275
ammattiopisto tai AMK	89	11	0	223
yliopisto tai korkeakoulu	90	9	1	106
Työsuhde				
yrittäjä	85	14	1	74
palkansaaja (vakituinen)	87	13	0	496
palkansaaja (määräaik./keikkatyö)	90	9	0	221
Diabeteksen sairastamisaika vuosina				
0 - 5	85	14	1	192
6 - 10	88	12	0	256
11 - 15	90	10	0	303
16 -	88	10	2	41
Pitkäaikaissokeriarvo				
alle 7,5 %	91	9	0	269
7,6-8,5 %	87	13	0	269
8,6-9,5 %	87	13	1	179
yli 9,5 %	87	12	1	67
Toisten apua vaativia sokeriarvoja 12kk				
ei	91	9	0	612
kyllä	77	21	2	175
Luokiteltu työkykyindeksi				
huono	55	43	1	69
kohtalainen	79	21	1	196
hyvä	94	6	0	382
erinomainen	99	1	0	144
Diabeteksen salaaminen työuran aikana (työtovereilta/lähiesimieheltä)				
ei koskaan	87	13	1	560
joskus	90	10	0	167
usein	90	10	0	62
Diabeteksen salaaminen nykyisessä työyhteisössä				
ei	86	14	0	497
kyllä	94	6	0	265

Taulukko 17. Onko sinulla diabeteksesi vuoksi vaikeuksia työtehtävien suorittamisessa? (Kys. 47 f)

Taustamuuttujittain	ei %	kyllä, vähän %	kyllä, paljon %	n
Kaikki	84	16	1	798
Sukupuoli				
nainen	83	16	1	343
mies	84	15	0	451
Ikäluokka				
18–24	90	10	0	168
25–34	86	14	0	218
35–44	86	13	1	173
45–54	74	26	1	144
55–64	78	20	2	87
Koulutus				
ei ammatillista koulutusta - lukio	84	14	1	153
ammattikurssi	79	21	0	38
ammattikoulu	83	16	0	276
ammattiopisto tai AMK	82	18	0	225
yliopisto tai korkeakoulu	91	8	1	106
Työsuhde				
yrittäjä	82	18	0	74
palkansaaja (vakituinen)	84	15	1	497
palkansaaja (määräaik./keikkatyö)	85	15	0	223
Diabeteksen sairastamisaika vuosina				
0 - 5	82	17	1	192
6 - 10	84	16	0	256
11 - 15	86	14	1	306
16 -	83	17	0	41
Pitkäaikaissokeriarvo				
alle 7,5 %	87	12	1	271
7,6-8,5 %	83	17	0	269
8,6-9,5 %	84	16	0	179
yli 9,5 %	78	19	3	68
Toisten apua vaativia sokeriarvoja 12kk				
ei	87	13	0	616
kyllä	73	25	2	174
Luokiteltu työkykyindeksi				
huono	52	42	6	71
kohtalainen	74	26	0	196
hyvä	90	10	0	383
erinomainen	99	1	0	144
Diabeteksen salaaminen työuran aikana (työtovereilta/lähiesimieheltä)				
ei koskaan	84	16	1	562
joskus	86	14	0	167
usein	83	17	0	63
Diabeteksen salaaminen nykyisessä työyhteisössä				
ei	82	17	1	497
kyllä	89	11	0	267

Liitetäulukko 18. Onko sinulla vaikeuksia sairautesi (diabetes) hyväksymisessä? (Kys. 47 g)

Taustamuuttujittain	ei %	kyllä, vähän %	kyllä, paljon %	n
Kaikki	73	21	5	793
Sukupuoli				
nainen	68	23	9	341
mies	77	20	3	448
Ikäluokka				
18–24	77	17	6	169
25–34	74	21	5	219
35–44	72	26	2	172
45–54	72	22	6	142
55–64	70	20	10	83
Koulutus				
ei ammatillista koulutusta - lukio	74	19	7	152
ammattikurssi	71	26	3	38
ammattikoulu	73	23	4	274
ammattiopisto tai AMK	71	21	8	223
yliopisto tai korkeakoulu	78	20	2	106
Työsuhde				
yrittäjä	76	15	8	72
palkansaaja (vakituinen)	73	21	5	494
palkansaaja (määräaik./keikkatyö)	72	23	5	223
Diabeteksen sairastamisaika vuosina				
0 - 5	66	29	5	194
6 - 10	72	21	7	251
11 - 15	78	17	5	304
16 -	83	17	0	41
Pitkäaikaissokeriarvo				
alle 7,5 %	78	20	2	268
7,6-8,5 %	78	18	4	268
8,6-9,5 %	68	26	7	179
yli 9,5 %	54	30	16	67
Toisten apua vaativia sokeriarvoja 12kk				
ei	74	22	4	614
kyllä	72	19	9	171
Luokiteltu työkykyindeksi				
huono	53	34	13	70
kohtalainen	65	28	7	192
hyvä	77	19	4	383
erinomainen	84	13	3	144
Diabeteksen salaaminen työuran aikana (työtovereilta/lähiesimieheltä)				
ei koskaan	75	20	5	559
joskus	72	25	2	167
usein	61	23	16	61
Diabeteksen salaaminen nykyisessä työyhteisössä				
ei	76	19	5	495
kyllä	68	26	5	265

Liitetaulukko 19. Onko sinulla diabeteksesi vuoksi vaikeuksia työn ja kotielämän tasapainon löytämisessä)? (Kys. 47 h)

Taustamuuttujittain	ei %	kyllä, vähän %	kyllä, paljon %	n
Kaikki	64	30	6	796
Sukupuoli				
nainen	55	36	10	343
mies	71	25	3	449
Ikäluokka				
18–24	67	30	3	169
25–34	67	28	6	218
35–44	61	31	8	173
45–54	61	31	8	143
55–64	67	26	7	85
Koulutus				
ei ammatillista koulutusta - lukio	63	31	7	153
ammattikurssi	63	32	5	38
ammattikoulu	63	32	5	276
ammattiopisto tai AMK	60	31	9	224
yliopisto tai korkeakoulu	77	21	2	105
Työsuhde				
yrittäjä	64	23	12	73
palkansaaja (vakituinen)	64	31	5	496
palkansaaja (määräaik./keikkatyö)	64	30	6	223
Diabeteksen sairastamisaika vuosina				
0 - 5	63	32	5	192
6 - 10	66	27	6	256
11 - 15	61	32	7	305
16 -	75	20	5	40
Pitkäaikaisokeriarvo				
alle 7,5 %	77	22	1	269
7,6-8,5 %	65	28	7	268
8,6-9,5 %	54	37	9	180
yli 9,5 %	37	49	15	68
Toisten apua vaativia sokeriarvoja 12kk				
ei	65	30	5	614
kyllä	59	30	10	174
Luokiteltu työkykyindeksi				
huono	35	35	30	71
kohtalainen	50	42	8	194
hyvä	68	29	3	383
erinomainen	87	12	1	144
Diabeteksen salaaminen työuran aikana (työtovereilta/lähiesimieheltä)				
ei koskaan	64	30	6	560
joskus	66	31	3	167
usein	57	32	11	63
Diabeteksen salaaminen nykyisessä työyhteisössä				
ei	63	31	6	497
kyllä	67	28	5	267

Liitetaulukko 20. Miten olet varautunut työpaikallasi äkilliseen matalaa verensokeritasoon? (Kys. 51)

Taustamuuttujittain	ei koskaan matalia vs.-arvoja	mukana vs.-tasoa nostavaa syötävää	työpaikalla Glucagen-pistos	työyhteisö osaa toimia hätätilanteessa	en ole varautunut matalaan vs.-tasoon	n
	%	%	%	%	%	
Kaikki	4	94	4	39	4	797
Sukupuoli						
nainen	2	97	6	48	3	
mies	6	92	3	32	4	
Ikäluokka						
18–24	2	93	5	40	5	
25–34	2	97	4	38	2	
35–44	6	91	3	43	3	
45–54	3	96	5	35	4	
55–64	8	92	5	40	3	
Koulutus						
ei ammatillista koulutusta - lukio	3	92	2	38	5	
ammattikurssi	8	86	5	38	3	
ammattikoulu	2	95	5	44	4	
ammattiopisto tai AMK	6	95	5	37	3	
yliopisto tai korkeakoulu	4	95	5	32	3	
Työsuhte						
yrittäjä	8	89	0	29	4	
palkansaaja (vakituinen)	4	94	4	41	3	
palkansaaja (määräaik./keikkatyö)	3	95	5	37	4	
Diabeteksen sairastamis aika vuosina						
0 - 5	7	91	5	44	4	
6 - 10	4	95	5	36	4	
11 - 15	2	96	4	38	3	
16 -	5	88	5	39	5	
Pitkäaikaissokeriarvo						
alle 7,5 %	5	92	1	34	4	
7,6-8,5 %	3	94	6	40	4	
8,6-9,5 %	3	96	7	46	1	
yli 9,5 %	6	94	1	34	6	
Toisten apua vaativia sokeriarvoja 12kk						
ei	5	94	3	37	3	
kyllä	0	93	9	46	5	
Luokiteltu työkykyindeksi						
huono	6	87	6	37	11	
kohtalainen	4	92	6	40	5	
hyvä	3	96	4	40	2	
erinomainen	3	95	3	38	3	
Diabeteksen salaaminen työuran aikana (työtovereilta/lähiesimieheltä)						
ei koskaan	4	94	5	45	4	
joskus	5	92	2	31	4	
usein	3	95	6	8	5	
Diabeteksen salaaminen nykyisessä työyhteisössä						
ei	3	94	4	48	2	
kyllä	5	94	4	25	6	

Liitetaulukko 21. Esiintyykö työssäsi tärinää? (Kys. 55)

Taustamuuttujittain	ei esiinny / ei haittaa	haittaa jonkin verran	haittaa paljon	n
	%	%	%	
Kaikki	85	12	4	794
Sukupuoli				
nainen	94	5	1	341
mies	77	17	6	449
Iäluokka				
18–24	88	9	3	167
25–34	85	13	2	218
35–44	85	12	3	172
45–54	82	13	5	143
55–64	84	8	8	86
Koulutus				
ei ammatillista koulutusta - lukio	85	10	6	155
ammattikurssi	81	16	3	37
ammattikoulu	76	19	5	274
ammattiopisto tai AMK	91	6	2	223
yliopisto tai korkeakoulu	95	5	0	105
Työsuhde				
yrittäjä	77	16	7	73
palkansaaja (vakituinen)	84	13	3	494
palkansaaja (määräaik./keikkatyö)	89	8	4	223
Diabeteksen sairastamisaika vuosina				
0 – 5	84	13	3	193
6 – 10	82	14	4	253
11 - 15	88	9	3	304
16 -	85	12	2	41
Pitkäaikaissokeriarvo				
alle 7,5 %	85	11	3	270
7,6-8,5 %	85	11	4	268
8,6-9,5 %	88	10	2	177
yli 9,5 %	74	22	4	68
Toisten apua vaativia sokeriarvoja 12kk				
ei	86	11	3	615
kyllä	83	13	5	172
Luokiteltu työkykyindeksi				
huono	69	13	18	72
kohtalainen	81	17	2	191
hyvä	87	11	2	383
erinomainen	92	6	2	144
Diabeteksen salaaminen työuran aikana (työtovereilta/lähiesimieheltä)				
ei koskaan	85	12	3	559
joskus	84	12	4	167
usein	85	10	5	62
Diabeteksen salaaminen nykyisessä työyhteisössä				
ei	85	12	3	495
kyllä	86	10	3	266

Liitetaulukko 22. Esiintyykö omassa työympäristössäsi tai työssäsi kylmyyttä tai vetoa? (Kys. 56)

Taustamuuttujittain	ei esiinny / ei haittaa	haittaa jon- kin verran	haittaa paljon	n
	%	%	%	
Kaikki	47	39	14	797
Sukupuoli				
nainen	51	40	8	342
mies	44	38	18	451
Ikäluokka				
18–24	47	41	11	167
25–34	52	37	11	219
35–44	49	35	16	172
45–54	42	44	15	144
55–64	41	39	20	87
Koulutus				
ei ammatillista koulutusta - lukio	51	38	11	154
ammattikurssi	42	45	13	38
ammattikoulu	33	44	22	276
ammattiopisto tai AMK	50	39	11	223
yliopisto tai korkeakoulu	75	25	1	106
Työsuhte				
yrittäjä	35	43	22	74
palkansaaja (vakituinen)	46	40	15	496
palkansaaja (määräaik./keikkatyö)	54	37	9	223
Diabeteksen sairastamisaika vuosina				
0 – 5	45	39	16	194
6 – 10	45	40	16	255
11 - 15	51	39	10	304
16 -	49	34	17	41
Pitkäaikaissokeriarvo				
alle 7,5 %	53	34	13	272
7,6-8,5 %	45	42	13	269
8,6-9,5 %	41	43	16	179
yli 9,5 %	52	35	14	66
Toisten apua vaativia sokeriarvoja 12kk				
ei	47	39	14	614
kyllä	49	38	13	175
Luokiteltu työkykyindeksi				
huono	29	39	32	72
kohtalainen	37	47	15	196
hyvä	48	39	13	384
erinomainen	67	29	3	144
Diabeteksen salaaminen työuran aikana (työ- tovereilta/lähiesimieheltä)				
ei koskaan	48	38	14	561
joskus	48	41	11	167
usein	40	43	17	63
Diabeteksen salaaminen nykyisessä työyhteisössä				
ei	49	38	14	496
kyllä	46	42	12	267

Liitetaulukko 23. Esiintykö omassa työympäristössäsi tai työssäsi riittämätöntä valaistusta tai häikäisyä? (Kys. 57)

Taustamuuttujittain	ei esiinny / ei haittaa	haittaa jonkin verran	haittaa paljon	n
	%	%	%	
Kaikki	63	30	7	796
Sukupuoli				
nainen	70	26	4	342
mies	58	33	9	450
Ikäluokka				
18–24	74	20	5	167
25–34	66	30	4	219
35–44	60	32	8	172
45–54	55	36	8	143
55–64	53	36	11	87
Koulutus				
ei ammatillista koulutusta - lukio	73	21	5	154
ammattikurssi	55	39	5	38
ammattikoulu	49	40	11	276
ammattiopisto tai AMK	66	28	6	222
yliopisto tai korkeakoulu	83	16	1	106
Työsuhde				
yrittäjä	45	47	8	73
palkansaaja (vakituinen)	62	32	6	496
palkansaaja (määräaik./keikkatyö)	71	21	8	223
Diabeteksen sairastamisaika vuosina				
0 – 5	64	26	10	194
6 – 10	59	34	7	254
11 - 15	66	29	5	304
16 -	63	32	5	41
Pitkäaikaissokeriarvo				
alle 7,5 %	67	25	8	272
7,6-8,5 %	63	32	6	269
8,6-9,5 %	62	34	4	178
yli 9,5 %	59	32	9	66
Toisten apua vaativia sokeriarvoja 12kk				
ei	64	30	6	613
kyllä	59	32	9	175
Luokiteltu työkykyindeksi				
huono	40	40	19	72
kohtalainen	55	35	10	195
hyvä	65	30	5	384
erinomainen	81	19	0	144
Diabeteksen salaaminen työuran aikana (työtöve- reilta/lähiesimieheltä)				
ei koskaan	63	30	7	560
joskus	66	29	5	167
usein	62	30	8	63
Diabeteksen salaaminen nykyisessä työyhteisössä				
ei	61	32	7	496
kyllä	69	26	6	267

Liitetaulukko 24. Ovatko työtilat työsi sujuvuuden kannalta toimivia ja käytännöllisiä? (Kys. 58 a)

Taustamuuttujittain	kyllä %	ei %	n
Kaikki	61	39	789
Sukupuoli			
nainen	60	40	338
mies	61	39	447
Ikäluokka			
18–24	62	38	166
25–34	63	37	219
35–44	57	43	172
45–54	61	39	141
55–64	58	42	83
Koulutus			
ei ammatillista koulutusta - lukio	60	40	153
ammattikurssi	61	39	38
ammattikoulu	56	44	273
ammattiopisto tai AMK	61	39	220
yliopisto tai korkeakoulu	71	29	105
Työsuhde			
yrittäjä	66	34	71
palkansaaja (vakituinen)	59	41	492
palkansaaja (määräaik./keikkatyö)	62	38	222
Diabeteksen sairastamisaika vuosina			
0 - 5	62	38	193
6 - 10	59	41	251
11 - 15	62	38	301
16 -	56	44	41
Pitkäaikaissokeriarvo			
alle 7,5 %	67	33	269
7,6-8,5 %	56	44	268
8,6-9,5 %	56	44	176
yli 9,5 %	65	35	65
Toisten apua vaativia sokeriarvoja 12kk			
ei	60	40	607
kyllä	61	39	174
Luokiteltu työkykyindeksi			
huono	39	61	69
kohtalainen	51	49	193
hyvä	64	36	383
erinomainen	74	26	143
Diabeteksen salaaminen työuran aikana (työtovereilta/ lähiesimieheltä)			
ei koskaan	59	41	554
joskus	63	37	167
usein	63	37	62
Diabeteksen salaaminen nykyisessä työyhteisössä			
ei	60	40	492
kyllä	63	37	265

Liitetaulukko 25. Ovatko työmenetelmät työsi sujuvuuden kannalta toimivia ja käytännöllisiä?
(Kys. 58 b)

Taustamuuttujittain	kyllä %	ei %	n
Kaikki	65	35	790
Sukupuoli			
nainen	66	34	339
mies	65	35	447
Ikäluokka			
18–24	68	32	166
25–34	65	35	217
35–44	65	35	172
45–54	64	36	143
55–64	67	33	84
Koulutus			
ei ammatillista koulutusta - lukio	67	33	153
ammattikurssi	64	36	36
ammattikoulu	60	40	274
ammattiopisto tai AMK	66	34	221
yliopisto tai korkeakoulu	77	23	106
Työsuhde			
yrittäjä	70	30	71
palkansaaja (vakituinen)	63	37	495
palkansaaja (määräaik./keikkatyö)	69	31	220
Diabeteksen sairastamisaika vuosina			
0 - 5	66	34	193
6 - 10	66	34	253
11 - 15	65	35	300
16 -	66	34	41
Pitkäaikaissokeriarvo			
alle 7,5 %	69	31	270
7,6-8,5 %	66	34	268
8,6-9,5 %	65	35	177
yli 9,5 %	53	47	64
Toisten apua vaativia sokeriarvoja 12kk			
ei	66	34	608
kyllä	63	37	174
Luokiteltu työkykyindeksi			
huono	42	58	69
kohtalainen	49	51	193
hyvä	72	28	383
erinomainen	81	19	144
Diabeteksen salaaminen työuran aikana (työtovereilta/ lähiesimieheltä)			
ei koskaan	65	35	556
joskus	68	32	167
usein	57	43	61
Diabeteksen salaaminen nykyisessä työyhteisössä			
ei	67	33	494
kyllä	63	37	264

Liitetäulukko 26. Ovatko työvälineet työsi sujuvuuden kannalta toimivia ja käytännöllisiä? (Kys. 58 c)

Taustamuuttujittain	kyllä %	ei %	n
Kaikki	68	32	790
Sukupuoli			
nainen	69	31	340
mies	67	33	446
Ikäluokka			
18–24	70	30	165
25–34	68	32	219
35–44	67	33	171
45–54	65	35	142
55–64	68	32	85
Koulutus			
ei ammatillista koulutusta - lukio	70	30	151
ammattikurssi	71	29	38
ammattikoulu	62	38	273
ammattiopisto tai AMK	67	33	222
yliopisto tai korkeakoulu	81	19	106
Työsuhde			
yrittäjä	70	30	71
palkansaaja (vakituinen)	66	34	494
palkansaaja (määräaik./keikkatyö)	72	28	222
Diabeteksen sairastamisaika vuosina			
0 - 5	71	29	193
6 - 10	69	31	252
11 - 15	65	35	301
16 -	68	32	41
Pitkäaikaissokeriarvo			
alle 7,5 %	72	28	272
7,6-8,5 %	68	32	267
8,6-9,5 %	66	34	175
yli 9,5 %	62	38	65
Toisten apua vaativia sokeriarvoja 12kk			
ei	67	33	609
kyllä	71	29	173
Luokiteltu työkykyindeksi			
huono	49	51	70
kohtalainen	53	47	192
hyvä	73	27	384
erinomainen	84	16	143
Diabeteksen salaaminen työuran aikana (työtovereilta/lähiesimieheltä)			
ei koskaan	69	31	556
joskus	66	34	166
usein	58	42	62
Diabeteksen salaaminen nykyisessä työyhteisössä			
ei	69	31	493
kyllä	68	32	265

Liitetaulukko 27. Miten palaudut työn aiheuttamasta kuormituksesta työpäivän jälkeen? (Kys. 59 a)

Taustamuuttujittain	hyvin %	kohtalaisesti %	huonosti %	n
Kaikki	39	54	7	789
Sukupuoli				
nainen	36	58	7	336
mies	42	51	7	449
Ikäluokka				
18–24	51	47	2	167
25–34	41	54	5	215
35–44	33	59	8	170
45–54	35	55	11	142
55–64	34	55	10	87
Koulutus				
ei ammatillista koulutusta - lukio	48	44	8	153
ammattikurssi	27	68	5	37
ammattikoulu	36	56	7	272
ammattiopisto tai AMK	35	58	7	221
yliopisto tai korkeakoulu	47	51	2	106
Työsuhte				
yrittäjä	38	53	9	74
palkansaaja (vakituinen)	37	56	7	490
palkansaaja (määräaik./keikkatyö)	44	51	5	221
Diabeteksen sairastamisaika vuosina				
0 - 5	40	55	5	193
6 - 10	35	59	6	253
11 - 15	42	52	7	299
16 -	41	44	15	41
Pitkäaikaissokeriarvo				
alle 7,5 %	49	46	5	270
7,6-8,5 %	39	54	6	268
8,6-9,5 %	30	64	7	176
yli 9,5 %	26	63	11	65
Toisten apua vaativia sokeriarvoja 12kk				
ei	40	55	5	608
kyllä	36	53	11	173
Luokiteltu työkykyindeksi				
huono	6	58	37	71
kohtalainen	15	75	10	193
hyvä	45	53	2	382
erinomainen	73	27	0	142
Diabeteksen salaaminen työuran aikana (työtovereilta/lähiesimieheltä)				
ei koskaan	41	53	7	554
joskus	38	58	4	166
usein	29	60	11	63
Diabeteksen salaaminen nykyisessä työhyteisössä				
ei	38	55	7	489
kyllä	42	52	6	266

Liitetaulukko 28. Miten palaudut työn aiheuttamasta kuormituksesta vapaapäivien aikana? (Kys. 59 b)

Taustamuuttujittain	hyvin %	kohtalaisesti %	huonosti %	n
Kaikki	65	32	3	788
Sukupuoli				
nainen	65	31	4	335
mies	66	32	2	449
Ikäluokka				
18–24	81	19	1	167
25–34	67	31	2	216
35–44	62	34	4	169
45–54	56	39	5	143
55–64	55	41	4	85
Koulutus				
ei ammatillista koulutusta - lukio	70	28	3	152
ammattikurssi	59	38	3	37
ammattikoulu	66	32	2	273
ammattiopisto tai AMK	61	35	4	220
yliopisto tai korkeakoulu	68	30	2	106
Työsuhde				
yrittäjä	53	38	8	73
palkansaaja (vakituinen)	66	32	2	490
palkansaaja (määräaik./keikkatyö)	69	29	2	221
Diabeteksen sairastamisaika vuosina				
0 - 5	64	35	1	192
6 - 10	68	28	4	253
11 - 15	65	32	3	299
16 -	61	32	7	41
Pitkäaikaissokeriarvo				
alle 7,5 %	72	27	1	271
7,6-8,5 %	66	32	2	267
8,6-9,5 %	60	36	4	176
yli 9,5 %	58	36	6	64
Toisten apua vaativia sokeriarvoja 12kk				
ei	67	30	2	607
kyllä	60	36	4	173
Luokiteltu työkykyindeksi				
huono	28	53	19	72
kohtalainen	44	54	3	194
hyvä	74	25	1	379
erinomainen	92	8	0	142
Diabeteksen salaaminen työuran aikana (työtovereilta/lähiesimieheltä)				
ei koskaan	66	31	2	555
joskus	67	30	3	164
usein	54	41	5	63
Diabeteksen salaaminen nykyisessä työyhteisössä				
ei	66	31	3	489
kyllä	68	31	2	265

Liitetaulukko 29. Tunnetko nykyisin stressiä? (Kys. 60)

Taustamuuttujittain	en lainkaan/ vain vähän	jonkin verran	paljon	n
	%	%	%	
Kaikki	37	41	22	796
Sukupuoli				
nainen	31	42	27	341
mies	41	40	19	451
Ikäluokka				
18–24	40	41	19	167
25–34	37	44	19	218
35–44	37	40	23	172
45–54	28	41	31	144
55–64	46	32	22	87
Koulutus				
ei ammatillista koulutusta - lukio	41	37	23	153
ammattikurssi	34	50	16	38
ammattikoulu	42	37	21	276
ammattiopisto tai AMK	34	43	23	223
yliopisto tai korkeakoulu	27	47	25	106
Työsuhde				
yrittäjä	36	34	30	74
palkansaaja (vakituinen)	37	42	21	496
palkansaaja (määräaik./keikkatyö)	37	40	23	222
Diabeteksen sairastamisaika vuosina				
0 - 5	35	43	22	194
6 - 10	38	41	22	255
11 - 15	38	40	23	303
16 -	37	41	22	41
Pitkäaikaissokeriarvo				
alle 7,5 %	44	38	18	272
7,6-8,5 %	34	46	20	269
8,6-9,5 %	31	42	27	179
yli 9,5 %	35	29	35	65
Toisten apua vaativia sokeriarvoja 12kk				
ei	37	41	21	614
kyllä	34	39	27	174
Luokiteltu työkykyindeksi				
huono	10	33	57	72
kohtalainen	24	43	34	195
hyvä	40	45	15	384
erinomainen	60	32	8	144
Diabeteksen salaaminen työuran aikana (työtovereilta/lähiesimieheltä)				
ei koskaan	39	40	21	560
joskus	37	41	22	167
usein	22	46	32	63
Diabeteksen salaaminen nykyisessä työyhteisössä				
ei	38	41	22	495
kyllä	36	40	23	267

Liitetaulukko 30. Kuinka usein tunnet itsesi vahvaksi ja tarmokkaaksi työssäsi? (Kys. 61)

Taustamuuttujittain	en koskaan/ harvoin	silloin tällöin	usein	n
	%	%	%	
Kaikki	10	37	54	794
Sukupuoli				
nainen	9	37	55	341
mies	10	37	53	449
Ikäluokka				
18–24	10	35	55	167
25–34	9	38	53	218
35–44	8	34	58	172
45–54	11	35	54	142
55–64	13	43	45	87
Koulutus				
ei ammatillista koulutusta - lukio	11	41	47	152
ammattikurssi	16	37	47	38
ammattikoulu	10	35	55	275
ammattiopisto tai AMK	9	38	54	223
yliopisto tai korkeakoulu	6	32	62	106
Työsuhte				
yrittäjä	11	34	55	74
palkansaaja (vakituinen)	10	36	54	494
palkansaaja (määräaik./keikkatyö)	9	39	52	222
Diabeteksen sairastamisaika vuosina				
0 - 5	10	38	52	193
6 - 10	9	35	56	255
11 - 15	8	39	53	302
16 -	20	27	54	41
Pitkäaikaissokeriarvo				
alle 7,5 %	8	34	58	271
7,6-8,5 %	7	38	54	268
8,6-9,5 %	11	39	50	179
yli 9,5 %	15	40	45	65
Toisten apua vaativia sokeriarvoja 12kk				
ei	9	37	54	613
kyllä	10	35	54	173
Luokiteltu työkykyindeksi				
huono	33	49	19	70
kohtalainen	15	55	30	195
hyvä	5	34	61	384
erinomainen	3	13	83	144
Diabeteksen salaaminen työuran aikana (työtovereilta/lähiesimieheltä)				
ei koskaan	9	37	54	559
joskus	8	34	58	167
usein	19	47	34	62
Diabeteksen salaaminen nykyisessä työyhteisössä				
ei	7	35	57	493
kyllä	13	39	49	267

Liitetaulukko 31. Kuinka usein olet innostunut työstäsi? (Kys. 62)

Taustamuuttujittain	en kos- kaan/ harvoin %	silloin tällöin %	usein %	n
Kaikki	9	35	56	796
Sukupuoli				
nainen	7	31	62	342
mies	11	38	52	450
Ikäluokka				
18–24	13	37	51	167
25–34	7	35	57	218
35–44	8	31	62	172
45–54	8	33	60	144
55–64	11	37	52	87
Koulutus				
ei ammatillista koulutusta - lukio	16	36	49	154
ammattikurssi	13	34	53	38
ammattikoulu	9	38	52	275
ammattiopisto tai AMK	6	35	59	223
yliopisto tai korkeakoulu	5	23	73	106
Työsuhde				
yrittäjä	5	27	68	74
palkansaaaja (vakituinen)	10	36	54	495
palkansaaaja (määräaik./keikkatyö)	8	35	57	223
Diabeteksen sairastamisaika vuosina				
0 - 5	8	35	57	194
6 - 10	9	38	53	254
11 - 15	9	33	58	304
16 -	15	20	66	41
Pitkäaikaissokeriarvo				
alle 7,5 %	11	32	58	272
7,6-8,5 %	7	36	57	269
8,6-9,5 %	9	37	54	178
yli 9,5 %	12	39	48	66
Toisten apua vaativia sokeriarvoja 12kk				
ei	9	35	56	613
kyllä	9	33	58	175
Luokiteltu työkykyindeksi				
huono	22	56	22	72
kohtalainen	12	49	39	195
hyvä	7	30	63	384
erinomainen	6	17	77	144
Diabeteksen salaaminen työuran aikana (työtovereilta /lähiesimieheltä)				
ei koskaan	8	35	57	560
joskus	8	33	59	167
usein	19	38	43	63
Diabeteksen salaaminen nykyisessä työhy- teisössä				
ei	6	33	61	495
kyllä	15	38	47	267

Liitetaulukko 32. Kuinka tyytyväinen olet työhösi? (Kys. 63)

Taustamuuttujittain	tyytyväinen	en tyytyväinen enkä tyytymätön	tyytymätön	n
	%	%	%	
Kaikki	63	20	17	803
Sukupuoli				
nainen	64	20	16	344
mies	62	20	18	455
Ikäluokka				
18–24	60	21	19	168
25–34	63	19	18	218
35–44	63	18	19	172
45–54	62	21	17	146
55–64	70	19	11	91
Koulutus				
ei ammatillista koulutusta - lukio	59	23	18	155
ammattikurssi	59	21	21	39
ammattikoulu	62	22	16	276
ammattiopisto tai AMK	64	19	17	226
yliopisto tai korkeakoulu	71	10	19	107
Työsuhde				
yrittäjä	73	12	15	74
palkansaaja (vakituinen)	61	21	18	495
palkansaaja (määräaik./keikkatyö)	64	20	16	223
Diabeteksen sairastamisaika vuosina				
0 - 5	58	21	21	196
6 - 10	61	21	18	256
11 - 15	67	20	13	306
16 -	74	7	19	42
Pitkäaikaissokeriarvo				
alle 7,5 %	62	19	19	273
7,6-8,5 %	60	21	18	272
8,6-9,5 %	66	20	14	180
yli 9,5 %	67	19	13	67
Toisten apua vaativia sokeriarvoja 12kk				
ei	62	21	17	617
kyllä	66	17	17	178
Luokiteltu työkykyindeksi				
huono	42	31	28	72
kohtalainen	50	29	21	195
hyvä	70	16	14	384
erinomainen	73	12	15	144
Diabeteksen salaaminen työuran aikana (työtovereilta/lähiesimieheltä)				
ei koskaan	63	19	18	560
joskus	65	20	15	167
usein	52	29	19	63
Diabeteksen salaaminen nykyisessä työyhteisössä				
ei	65	18	18	495
kyllä	58	24	17	267

Liitetaulukko 33. Missä tilanteessa olet kertonut diabeteksestäsi nykyisellä työpaikallasi? (Kys. 88)

Taustamuuttujittain	en ole kertonut	työnhaku- vaiheessa	työpaikka- palaverissa	esimies- alaises- kustelussa	epäviralli- sessa ti- lanteessa	n
	%	%	%	%	%	
Kaikki	6	27	10	25	82	754
Sukupuoli						
nainen	6	29	10	25	83	
mies	7	26	10	26	81	
Ikäluokka						
18-24	5	39	6	12	80	
25-34	5	31	8	24	86	
35-44	10	27	11	33	78	
45-54	6	17	16	31	83	
55-64	4	10	10	33	81	
Koulutus						
ei ammatillista koulutusta - lukio	6	31	5	14	84	
ammattikurssi		31	9	28	81	
ammattikoulu	4	34	11	29	80	
ammattiopisto tai AMK	8	25	12	27	81	
yliopisto tai korkeakoulu	10	10	9	27	86	
Työsuhde						
yrittäjä	15	0	8	8	83	
palkansaaja (vakituinen)	4	26	12	32	84	
palkansaaja (määräaik./keikkatyö)	9	35	6	15	77	
Diabeteksen sairastamisaika vuosina						
0 - 5	3	15	12	34	88	
6 - 10	8	29	9	21	80	
11 - 15	7	32	9	24	81	
16 -	3	37	8	24	74	
Pitkäaikaisokeriarvo						
alle 7,5 %	8	17	8	24	83	
7,6-8,5 %	5	30	8	27	82	
8,6-9,5 %	7	33	11	27	81	
yli 9,5 %	3	43	14	16	79	
Toisten apua vaativia sokeriarvoja 12kk						
ei	7	27	8	24	82	
kyllä	5	30	16	30	80	
Luokiteltu työkykyindeksi						
huono	3	29	17	34	83	
kohtalainen	7	31	15	27	80	
hyvä	6	25	7	26	82	
erinomainen	6	26	7	18	82	
Diabeteksen salaaminen työuran aikana (työtovereilta ja lähiesimieheltä)						
ei koskaan	1	29	12	30	88	
joskus	7	28	6	16	79	
usein	51	13	0	8	43	
Diabeteksen salaaminen nykyisessä työyhteisössä						
ei	0	29	13	30	88	
kyllä	17	25	3	16	71	

Liitetaulukko 34. Millaisia seurauksia kertomisellasi oli? (Kys. 89)

Taustamuuttujittain	työaiko- jani muu- tettiin %	työteh- täviäni muu- tettiin %	tilan- nettani ymmär- rettiin %	tunsin helpo- tusta %	suhtautumi- nen muuttui huonom- maksi %	n
Kaikki	6	5	66	45	2	475
Sukupuoli						
nainen	7	4	64	50	4	
mies	5	5	68	41	1	
Ikäluokka						
18-24	3	2	65	50	1	
25-34	8	8	65	50	4	
35-44	9	3	67	45		
45-54	6	6	70	31	3	
55-64	4	2	64	42	2	
Koulutus						
ei ammatillista koulutusta - lukio	2	3	66	50	3	
ammattikurssi	8	4	61	52		
ammattikoulu	9	6	59	45	3	
ammattiopisto tai AMK	7	4	75	37	1	
yliopisto tai korkeakoulu	2	6	75	50	2	
Työsuhte						
yrittäjä			82	18	5	
palkansaaja (vakituinen)	7	6	66	44	2	
palkansaaja (määräaik./keikkatyö)	6	3	64	49	4	
Diabeteksen sairastamisaika vuosina						
0 - 5	7	5	69	47	3	
6 - 10	4	4	68	44	2	
11 - 15	8	5	64	44	2	
16 -	5	10	57	43	5	
Pitkäaikaissokeriarvo						
alle 7,5 %	4	5	71	41	1	
7,6-8,5 %	6	4	69	44	1	
8,6-9,5 %	8	4	61	48	3	
yli 9,5 %	9	9	54	48	9	
Toisten apua vaativia sokeriarvoja 12kk						
ei	6	4	66	45	2	
kyllä	7	8	66	44	3	
Luokiteltu työkykyindeksi						
huono	6	10	61	43	6	
kohtalainen	7	6	66	43	5	
hyvä	7	4	67	47	1	
erinomainen	3	2	71	40		
Diabeteksen salaaminen työuran aikana (työtovereilta ja lähiesimie- heltä)						
ei koskaan	7	5	71	40	2	
joskus	4	3	55	60	3	
usein	0	6	41	59	12	
Diabeteksen salaaminen nykyisessä työyhteisössä						
ei	8	5	69	44	2	
kyllä	2	5	60	48	3	

Liitetaulukko 35. Kuinka tarkasti arvioit noudattavasi kotona lääkärin ohjeita, jotka koskevat diabeteslääkkeiden ottamista? Arviointiskaalana 1-10 pistettä. (Kys. 21 a/a-osa)

Taustamuuttujittain	huono/välttävä (1-6 pist.) %	hyvä (7-8 pist.) %	erinomainen (9-10 pist.) %	n
Kaikki	16	37	47	793
Sukupuoli				
nainen	16	32	53	339
mies	17	41	42	450
Ikäluokka				
18–24	21	41	38	165
25–34	18	42	40	214
35–44	14	38	48	170
45–54	16	27	57	144
55–64	8	30	62	92
Koulutus				
ei ammatillista koulutusta - lukio	22	44	34	154
ammattikurssi	21	23	56	39
ammattikoulu	16	34	50	269
ammattiopisto tai AMK	16	37	47	228
yliopisto tai korkeakoulu	9	39	52	103
Työsuhde				
yrittäjä	22	38	41	74
palkansaaja (vakituinen)	14	37	49	490
palkansaaja (määräaik./keikkatyö)	20	37	44	218
Diabeteksen sairastamisaika vuosina				
0 - 5	10	32	58	194
6 - 10	19	42	40	250
11 - 15	18	37	44	305
16 -	17	27	56	41
Pitkäaikaissokeriarvo				
alle 7,5 %	7	33	60	268
7,6-8,5 %	15	38	47	269
8,6-9,5 %	23	44	33	177
yli 9,5 %	39	30	30	69
Toisten apua vaativia sokeriarvoja 12kk				
ei	16	37	47	609
kyllä	17	39	44	176
Luokiteltu työkykyindeksi				
huono	19	37	44	70
kohtalainen	22	35	44	193
hyvä	15	40	45	375
erinomainen	10	32	58	142
Diabeteksen salaaminen työuran aikana (työtovereilta/lähiesimieheltä)				
ei koskaan	15	37	49	558
joskus	18	40	43	162
usein	31	31	38	61
Diabeteksen salaaminen nykyisessä työyhteisössä				
ei	17	35	48	490
kyllä	16	39	45	261

Liitetäulukko 36. Kuinka tarkasti arvioit noudattavasi työssä lääkärin ohjeita, jotka koskevat diabeteslääkkeiden ottamista? Arviointiskaalana 1-10 pistettä. (Kys. 21 a/b-osa)

Taustamuuttujittain	huono/välttävä (1-6 pist.) %	hyvä (7-8 pist.) %	erinomainen (9-10 pist.) %	n
Kaikki	27	36	37	761
Sukupuoli				
nainen	26	32	42	325
mies	27	39	33	432
Ikäluokka				
18–24	33	40	27	162
25–34	34	39	28	202
35–44	19	38	43	166
45–54	25	28	47	137
55–64	15	34	51	86
Koulutus				
ei ammatillista koulutusta - lukio	37	38	25	146
ammattikurssi	22	32	46	37
ammattikoulu	26	35	39	257
ammattiopisto tai AMK	26	37	37	218
yliopisto tai korkeakoulu	16	39	46	103
Työsuhde				
yrittäjä	33	36	30	69
palkansaaja (vakituinen)	24	35	41	470
palkansaaja (määräaik./keikkatyö)	31	38	31	211
Diabeteksen sairastamisaika vuosina				
0 - 5	19	35	46	181
6 - 10	33	39	28	238
11 - 15	25	36	39	299
16 -	33	28	40	40
Pitkäaikaissokeriarvo				
alle 7,5 %	15	34	51	257
7,6-8,5 %	26	38	37	257
8,6-9,5 %	37	37	26	172
yli 9,5 %	46	38	15	65
Toisten apua vaativia sokeriarvoja 12kk				
ei	26	36	38	581
kyllä	28	36	35	173
Luokiteltu työkykyindeksi				
huono	42	30	27	66
kohtalainen	31	38	32	184
hyvä	26	37	37	363
erinomainen	16	34	50	137
Diabeteksen salaaminen työuran aikana (työtovereilta/lähiesimieheltä)				
ei koskaan	26	34	40	530
joskus	27	42	31	158
usein	36	36	28	61
Diabeteksen salaaminen nykyisessä työyhteisössä				
ei	24	35	40	462
kyllä	30	38	33	258

Liitetaulukko 37. Kuinka tarkasti arvioit noudattavasi kotona sinulle diabeteksen vuoksi suositeltua ruokavaliota? Arviointiskaalana 1-10 pistettä. (Kys. 21 b/a-osa)

Taustamuuttujittain	huono/välttävä (1-6 pist.) %	hyvä (7-8 pist.) %	erinomainen (9-10 pist.) %	n
Kaikki	45	42	13	769
Sukupuoli				
nainen	40	43	17	324
mies	48	42	10	441
Ikäluokka				
18–24	52	36	11	162
25–34	49	39	12	202
35–44	45	45	10	165
45–54	42	43	15	142
55–64	22	56	22	90
Koulutus				
ei ammatillista koulutusta - lukio	50	40	10	149
ammattikurssi	41	46	14	37
ammattikoulu	46	43	11	265
ammattiopisto tai AMK	42	41	17	221
yliopisto tai korkeakoulu	40	46	13	97
Työsuhde				
yrittäjä	53	38	10	72
palkansaaja (vakituinen)	42	44	14	474
palkansaaja (määräaik./keikkatyö)	49	40	11	212
Diabeteksen sairastamisaika vuosina				
0 - 5	36	46	19	188
6 - 10	48	41	12	244
11 - 15	48	43	9	295
16 -	46	28	26	39
Pitkäaikaissokeriarvo				
alle 7,5 %	38	47	15	260
7,6-8,5 %	43	44	13	261
8,6-9,5 %	51	38	11	170
yli 9,5 %	59	29	12	68
Toisten apua vaativia sokeriavoja 12kk				
ei	44	43	13	591
kyllä	47	39	15	171
Luokiteltu työkykyindeksi				
huono	49	43	8	72
kohtalainen	49	38	13	186
hyvä	47	41	11	361
erinomainen	31	50	19	137
Diabeteksen salaaminen työuran aikana (työtovereilta/lähiesimieheltä)				
ei koskaan	42	44	14	546
joskus	53	39	8	156
usein	53	36	11	55
Diabeteksen salaaminen nykyisessä työyhteisössä				
ei	42	45	13	479
kyllä	51	37	13	247

Liitetaulukko 38. Kuinka tarkasti arvioit noudattavasi työssä sinulle diabeteksen vuoksi suositeltua ruokavaliota? Arviointiskaalana 1-10 pistettä. (Kys. 21 b/b-osa)

Taustamuuttujittain	huono/välttävä (1-6 pist.) %	hyvä (7-8 pist.) %	erinomainen (9-10 pist.) %	n
Kaikki	46	40	14	740
Sukupuoli				
nainen	38	40	22	314
mies	52	39	9	422
Ikäluokka				
18–24	55	34	11	158
25–34	50	37	13	190
35–44	46	42	12	162
45–54	40	42	18	137
55–64	26	49	25	85
Koulutus				
ei ammatillista koulutusta - lukio	58	30	12	142
ammattikurssi	41	41	18	34
ammattikoulu	46	41	13	253
ammattiopisto tai AMK	43	42	16	214
yliopisto tai korkeakoulu	37	46	16	97
Työsuhte				
yrittäjä	60	33	7	67
palkansaaja (vakituinen)	43	42	16	457
palkansaaja (määräaik./keikkatyö)	48	38	14	205
Diabeteksen sairastamisaika vuosina				
0 - 5	41	41	18	175
6 - 10	48	39	13	233
11 - 15	47	41	13	291
16 -	53	32	16	38
Pitkäaikaissokeriarvo				
alle 7,5 %	39	44	17	252
7,6-8,5 %	43	43	14	249
8,6-9,5 %	52	35	13	165
yli 9,5 %	66	23	11	64
Toisten apua vaativia sokeriarvoja 12kk				
ei	46	39	15	567
kyllä	46	41	13	167
Luokiteltu työkykyindeksi				
huono	68	25	7	68
kohtalainen	51	36	14	177
hyvä	44	42	13	351
erinomainen	32	46	22	133
Diabeteksen salaaminen työuran aikana (työtovereilta/lähiesimieheltä)				
ei koskaan	42	41	16	519
joskus	52	38	10	154
usein	60	33	7	55
Diabeteksen salaaminen nykyisessä työyhteisössä				
ei	42	43	15	453
kyllä	51	35	14	245

Liitetaulukko 39. Kuinka tarkasti arvioit noudattavasi kotona sinulle diabeteksen vuoksi suosittelua liikuntaohjeita? Arviointiskaalana 1-10 pistettä. (Kys. 21 c/a-osa)

Taustamuuttujittain	huono/välttävä (1-6 pist.) %	hyvä (7-8 pist.) %	erinomainen (9-10 pist.) %	n
Kaikki	44	35	21	749
Sukupuoli				
nainen	42	36	23	319
mies	45	35	20	426
Ikäluokka				
18–24	49	28	22	158
25–34	46	34	20	192
35–44	45	42	13	159
45–54	42	34	24	142
55–64	29	43	29	91
Koulutus				
ei ammatillista koulutusta - lukio	47	31	22	144
ammattikurssi	38	43	19	37
ammattikoulu	46	37	18	256
ammattiopisto tai AMK	45	33	22	218
yliopisto tai korkeakoulu	32	41	27	94
Työsuhde				
yrittäjä	46	38	16	69
palkansaaja (vakituinen)	43	36	21	458
palkansaaja (määräaik./keikkatyö)	45	33	21	212
Diabeteksen sairastamisaika vuosina				
0 - 5	36	46	18	184
6 - 10	45	32	22	237
11 - 15	48	33	20	288
16 -	43	24	32	37
Pitkäaikaisokeriarvo				
alle 7,5 %	39	37	24	255
7,6-8,5 %	39	39	22	255
8,6-9,5 %	53	30	17	164
yli 9,5 %	55	28	17	65
Toisten apua vaativia sokeriarvoja 12kk				
ei	43	36	21	576
kyllä	47	31	22	165
Luokiteltu työkykyindeksi				
huono	55	25	19	67
kohtalainen	50	35	15	186
hyvä	44	37	19	351
erinomainen	30	35	36	132
Diabeteksen salaaminen työuran aikana (työtovereilta/lähiesimieheltä)				
ei koskaan	43	35	22	533
joskus	46	38	16	152
usein	53	26	21	53
Diabeteksen salaaminen nykyisessä työyhteisössä				
ei	42	37	22	468
kyllä	47	33	21	239

Liitetaulukko 40. Kuinka tarkasti arvioit noudattavasi työssä sinulle diabeteksen vuoksi suositeltuja liikuntaohjeita? Arviointiskaalana 1-10 pistettä. (Kys. 21 c/b-osa)

Taustamuuttujittain	huono/välttävä (1-6 pist.) %	hyvä (7-8 pist.) %	erinomainen (9-10 pist.) %	n
Kaikki	52	30	17	686
Sukupuoli				
nainen	51	30	19	288
mies	53	30	16	395
Ikäluokka				
18–24	59	22	19	148
25–34	55	28	16	176
35–44	52	36	12	148
45–54	50	29	21	126
55–64	40	41	20	81
Koulutus				
ei ammatillista koulutusta - lukio	55	27	17	132
ammattikurssi	35	38	26	34
ammattikoulu	51	34	14	232
ammattiopisto tai AMK	56	24	20	198
yliopisto tai korkeakoulu	51	33	16	90
Työsuhde				
yrittäjä	50	33	17	64
palkansaaja (vakituinen)	53	31	15	417
palkansaaja (määräaik./keikkatyö)	52	27	21	195
Diabeteksen sairastamisaika vuosina				
0 - 5	47	38	15	162
6 - 10	51	32	17	215
11 - 15	56	26	18	270
16 -	61	17	22	36
Pitkäaikaissokeriarvo				
alle 7,5 %	47	34	19	236
7,6-8,5 %	51	31	17	226
8,6-9,5 %	62	21	17	155
yli 9,5 %	56	30	15	61
Toisten apua vaativia sokeriarvoja 12kk				
ei	52	31	17	526
kyllä	54	27	19	154
Luokiteltu työkykyindeksi				
huono	62	21	16	61
kohtalainen	59	28	13	172
hyvä	53	33	14	320
erinomainen	39	30	32	122
Diabeteksen salaaminen työuran aikana (työtovereilta/lähiesimieheltä)				
ei koskaan	52	30	18	479
joskus	51	34	14	145
usein	63	21	15	52
Diabeteksen salaaminen nykyisessä työyhteisössä				
ei	50	32	19	424
kyllä	58	27	15	223

Liitetaulukko 41. Miten helppoa sinun on järjestää työpaikallasi ruokailu? (Kys. 46 a)

Taustamuuttujittain	erittäin helppoa	melko helppoa	ei helppoa eikä vaikeaa	melko vaikeaa	erittäin vaikeaa	n
	%	%	%	%	%	
Kaikki	40	40	13	5	2	797
Sukupuoli						
nainen	40	39	15	6	1	342
mies	41	40	12	5	2	451
Ikäluokka						
18–24	36	45	12	5	1	169
25–34	42	38	14	5	1	219
35–44	42	39	14	5	1	173
45–54	41	38	13	6	2	141
55–64	41	40	10	5	3	87
Koulutus						
ei ammatillista koulutusta - lukio	33	46	11	7	3	153
ammattikurssi	47	26	18	5	3	38
ammattikoulu	41	37	16	4	1	276
ammattiopisto tai AMK	39	42	12	6	1	224
yliopisto tai korkeakoulu	48	39	8	4	1	106
Työsuhde						
yrittäjä	31	34	23	11	1	74
palkansaaja (vakituinen)	42	42	11	4	2	496
palkansaaja (määräaik./keikkatyö)	39	37	16	6	1	223
Diabeteksen sairastamisaika vuosina						
0 - 5	39	41	13	5	1	193
6 - 10	38	41	15	4	2	255
11 - 15	41	39	12	6	1	305
16 -	49	32	10	10	0	41
Pitkäaikaisokeriarvo						
alle 7,5 %	46	38	10	4	1	270
7,6-8,5 %	39	43	12	4	2	269
8,6-9,5 %	35	41	17	6	1	179
yli 9,5 %	37	28	22	10	3	68
Toisten apua vaativia sokeriarvoja 12kk						
ei	41	41	12	4	1	615
kyllä	38	34	17	9	2	174
Luokiteltu työkykyindeksi						
huono	24	31	29	13	4	72
kohtalainen	30	44	17	8	2	195
hyvä	42	43	10	4	1	382
erinomainen	57	31	8	1	2	144
Diabeteksen salaaminen työuran aikana (työtovereilta/lähiesimieheltä)						
ei koskaan	43	38	12	5	2	562
joskus	35	45	15	4	1	167
usein	27	39	19	13	2	62
Diabeteksen salaaminen nykyisessä työyhteisössä						
ei	42	39	14	4	1	498
kyllä	39	43	11	6	2	265

Liitetaulukko 42. Miten helppoa sinun on järjestää työpaikallasi välipalat? (Kys. 46 b)

Taustamuuttujittain	erittäin helppoa	melko helppoa	ei helppoa eikä vaikeaa	melko vaikeaa	erittäin vaikeaa	n
	%	%	%	%	%	
Kaikki	40	39	13	7	1	788
Sukupuoli						
nainen	36	38	16	9	1	338
mies	42	41	11	6	1	446
Ikäluokka						
18–24	37	40	12	10	1	169
25–34	39	39	17	4	0	218
35–44	44	37	11	8	1	169
45–54	38	40	13	8	1	140
55–64	44	44	6	4	2	84
Koulutus						
ei ammatillista koulutusta - lukio	33	39	16	11	1	150
ammattikurssi	42	45	8	3	3	38
ammattikoulu	39	42	11	7	1	274
ammattiopisto tai AMK	40	37	14	8	1	221
yliopisto tai korkeakoulu	49	38	10	2	1	105
Työsuhde						
yrittäjä	35	43	14	8	0	72
palkansaaja (vakituinen)	43	38	11	7	1	490
palkansaaja (määräaik./keikkatyö)	34	42	16	7	1	222
Diabeteksen sairastamisaika vuosina						
0 - 5	44	38	13	5	1	191
6 - 10	37	42	12	8	1	251
11 - 15	38	40	14	6	1	302
16 -	49	27	12	10	2	41
Pitkäaikaissokeriarvo						
alle 7,5 %	48	37	10	3	1	267
7,6-8,5 %	39	42	12	6	1	267
8,6-9,5 %	31	44	13	13		175
yli 9,5 %	34	26	26	10	3	68
Toisten apua vaativia sokeriarvoja 12kk						
ei	41	41	12	6	1	607
kyllä	36	35	17	9	2	173
Luokiteltu työkykyindeksi						
huono	23	42	13	20	1	69
kohtalainen	28	48	16	7	1	195
hyvä	42	39	13	5	1	379
erinomainen	55	30	9	6	0	141
Diabeteksen salaaminen työuran aikana (työtovereilta/lähiesimieheltä)						
ei koskaan	42	38	12	6	1	556
joskus	34	44	15	8	0	164
usein	32	39	18	10	2	62
Diabeteksen salaaminen nykyisessä työyhteisössä						
ei	42	39	12	7	1	493
kyllä	37	41	14	7	1	263

Liitetaulukko 43. Miten helppoa sinun on järjestää työpaikallasi verensokerin mittaaminen? (Kys. 46 c)

Taustamuuttujittain	erittäin helppoa	melko helppoa	ei helppoa eikä vaikeaa	melko vaikeaa	erittäin vaikeaa	n
	%	%	%	%	%	
Kaikki	39	31	16	12	3	797
Sukupuoli						
nainen	31	36	16	15	2	342
mies	44	28	16	10	3	451
Ikäluokka						
18–24	31	36	16	15	2	169
25–34	44	28	16	10	3	219
35–44	31	36	16	15	2	172
45–54	44	28	16	10	3	144
55–64	31	36	16	15	2	85
Koulutus						
ei ammatillista koulutusta - lukio	34	28	24	12	2	154
ammattikurssi	42	21	13	16	8	38
ammattikoulu	38	32	15	12	3	276
ammattiopisto tai AMK	40	34	13	11	2	224
yliopisto tai korkeakoulu	43	32	11	11	2	105
Työsuhte						
yrittäjä	42	22	16	19	0	73
palkansaaja (vakituinen)	41	34	14	10	2	496
palkansaaja (määräaik./keikkatyö)	33	29	20	13	4	224
Diabeteksen sairastamisaika vuosina						
0 - 5	50	28	12	8	3	194
6 - 10	38	33	15	13	2	254
11 - 15	32	34	18	13	2	305
16 -	34	27	17	12	10	41
Pitkäaikaisokeriarvo						
alle 7,5 %	48	30	11	10	1	271
7,6-8,5 %	37	32	17	10	4	267
8,6-9,5 %	30	36	16	17	1	180
yli 9,5 %	28	26	26	13	6	68
Toisten apua vaativia sokeriarvoja 12kk						
ei	39	33	15	11	2	615
kyllä	39	25	17	16	3	174
Luokiteltu työkykyindeksi						
huono	24	32	14	25	6	72
kohtalainen	28	36	19	14	3	195
hyvä	42	29	16	10	2	383
erinomainen	51	31	9	8	1	143
Diabeteksen salaaminen työuran aikana (työtovereilta/lähiesimieheltä)						
ei koskaan	44	30	14	10	2	562
joskus	28	38	21	11	2	167
usein	16	27	18	31	8	62
Diabeteksen salaaminen nykyisessä työyhteisössä						
ei	43	29	15	10	2	498
kyllä	32	35	15	14	3	266

Liitetäulukko 44. Miten helppoa sinun on järjestää työpaikallasi insuliinin pistäminen? (Kys. 46 d)

Taustamuuttujittain	erittäin helppoa	melko helppoa	ei helppoa eikä vaikeaa	melko vaikeaa	erittäin vaikeaa	ei koske minua	n
	%	%	%	%	%	%	
Kaikki	47	32	11	6	1	3	787
Sukupuoli							
nainen	40	36	10	8	1	4	340
mies	52	29	11	5	1	2	443
Ikäluokka							
18–24	45	33	9	7	1	5	169
25–34	43	34	14	7	2	1	218
35–44	50	31	11	5	1	2	170
45–54	52	27	9	7	1	4	140
55–64	48	35	10	2	2	2	82
Koulutus							
ei ammatillista koulutusta - lukio	44	29	14	9	1	3	154
ammattikurssi	61	29	3	5		3	38
ammattikoulu	45	33	12	6	2	3	274
ammattiopisto tai AMK	48	35	11	4	1	2	217
yliopisto tai korkeakoulu	49	31	8	8	1	4	104
Työsuhde							
yrittäjä	53	28	13	4	1	1	72
palkansaaja (vakituinen)	49	33	10	5	1	3	488
palkansaaja (määräaik./keikkatyö)	39	31	13	11	3	3	223
Diabeteksen sairastamisaika vuosina							
0 - 5	52	33	9	3	1	2	190
6 - 10	44	35	11	7	1	3	255
11 - 15	46	30	13	6	2	4	298
16 -	49	27	5	12	5	2	41
Pitkäaikaissokeriarvo							
alle 7,5 %	55	28	10	5	1	2	267
7,6-8,5 %	43	36	9	6	2	5	263
8,6-9,5 %	42	35	13	7	1	1	179
yli 9,5 %	39	25	16	10	4	4	67
Toisten apua vaativia sokeri- arvoja 12kk							
ei	47	33	10	6	1	3	605
kyllä	47	28	12	9	3	2	174
Luokiteltu työkykyindeksi							
huono	30	30	12	19	4	4	69
kohtalainen	34	40	15	7	1	4	193
hyvä	49	33	11	4	1	2	380
erinomainen	67	20	5	4	1	3	141
Diabeteksen salaaminen työ- uran aikana (työtovereilta/ lähiesimieheltä)							
ei koskaan	52	31	9	4	1	3	554
joskus	39	35	14	6	1	4	164
usein	21	32	19	24	3	2	63
Diabeteksen salaaminen nykyi- sessä työyhteisössä							
ei	51	32	10	4	1	2	490
kyllä	40	32	13	8	3	5	263

Liitetaulukko 45. Miten helppoa sinun on järjestää työpaikkasi insuliinin annostelu pumpulla?
(Kys. 46 e)

Taustamuuttujittain	erittäin helppoa	melko helppoa	ei helppoa eikä vaikeaa	melko vaikeaa	erittäin vaikeaa	ei koske minua	n
	%	%	%	%	%	%	
Kaikki	14	4	1	1	1	79	538
Sukupuoli							
nainen	13	4	1	1	0	81	224
mies	14	5	2	1	1	78	311
Ikäluokka							
18–24	14	4	1	1		79	137
25–34	12	4	1	1	1	82	165
35–44	14	3	3	2	1	78	108
45–54	21	4	2	0	1	72	82
55–64	5	8	0	0	0	88	40
Koulutus							
ei ammatillista koulutusta - lukio	15	2	0	2	2	80	122
ammattikurssi	33	10	0	0	0	57	21
ammattikoulu	8	6	3	1	1	82	176
ammattiopisto tai AMK	16	3	2	1	0	79	146
yliopisto tai korkeakoulu	15	4	0	1	1	78	73
Työsuhde							
yrittäjä	15	4	7	2	2	70	46
palkansaaja (vakituinen)	15	5	2	1	1	77	318
palkansaaja (määräaik./keikkatyö)	9	3	0	1	1	86	171
Diabeteksen sairastamisaika vuosina							
0 - 5	10	3	1	2	1	84	116
6 - 10	10	4	2	1	1	82	171
11 - 15	16	5	2	0	0	75	220
16 -	29	0	0	0	0	71	28
Pitkäaikaissokeriarvo							
alle 7,5 %	13	4	0	1	1	82	174
7,6-8,5 %	15	3	3	1	1	78	193
8,6-9,5 %	15	5	1	1	0	78	114
yli 9,5 %	12	8	4	2	0	75	52
Toisten apua vaativia sokeriarvoja 12kk							
ei	13	4	1	1	1	80	421
kyllä	15	3	3	1	1	77	115
Luokiteltu työkykyindeksi							
huono	14	12	0	0	2	72	43
kohtalainen	10	3	2	2	1	83	123
hyvä	13	3	2	1	1	80	265
erinomainen	18	4	0	0	0	78	103
Diabeteksen salaaminen työuran aikana (työtovereilta/lähiesimieheltä)							
ei koskaan	15	3	1	1	0	80	368
joskus	12	7	3	2	2	75	114
usein	6	6	0	2	4	83	52
Diabeteksen salaaminen nykyisessä työyhteisössä							
ei	15	3	2	1	0	80	315
kyllä	11	5	1	1	1	80	201

Liitetaulukko 46. Miten helppoa sinun on järjestää työpaikallasi diabeteshoitajan tai – lääkärin vastaanotolla käynti? (Kys. 46 f)

Taustamuuttujittain	erittäin helppoa	melko helppoa	ei helppoa eikä vaikeaa	melko vaikeaa	erittäin vaikeaa	n
	%	%	%	%	%	
Kaikki	31	35	18	10	5	795
Sukupuoli						
nainen	29	36	16	14	5	340
mies	33	35	19	8	5	451
Ikäluokka						
18–24	31	37	18	8	6	167
25–34	26	37	20	11	5	219
35–44	36	29	21	12	2	173
45–54	31	37	15	9	7	142
55–64	36	37	8	13	6	86
Koulutus						
ei ammatillista koulutusta - lukio	29	35	21	7	8	153
ammattikurssi	39	32	13	11	5	38
ammattikoulu	31	37	17	9	5	275
ammattiopisto tai AMK	32	32	16	15	5	223
yliopisto tai korkeakoulu	28	40	18	10	4	106
Työsuhde						
yrittäjä	30	31	16	11	12	74
palkansaaja (vakituinen)	32	38	17	10	3	496
palkansaaja (määräaik./keikkatyö)	29	33	21	10	7	222
Diabeteksen sairastamisaika vuosina						
0 - 5	37	32	18	9	4	193
6 - 10	31	38	17	9	6	255
11 - 15	27	38	17	12	6	304
16 -	38	20	23	18	3	40
Pitkäaikaissokeriarvo						
alle 7,5 %	36	34	17	9	4	270
7,6-8,5 %	32	34	14	13	6	268
8,6-9,5 %	22	41	23	9	5	178
yli 9,5 %	28	35	22	10	4	68
Toisten apua vaativia sokeriarvoja 12kk						
ei	31	37	17	10	5	613
kyllä	29	30	21	11	8	174
Luokiteltu työkykyindeksi						
huono	28	24	17	18	14	72
kohtalainen	24	32	23	15	6	195
hyvä	29	43	16	9	4	383
erinomainen	50	27	14	5	4	141
Diabeteksen salaaminen työuran aikana (työtovereilta/lähiesimieheltä)						
ei koskaan	34	34	18	10	5	561
joskus	26	41	13	12	8	166
usein	23	35	27	10	5	62
Diabeteksen salaaminen nykyisessä työyhteisössä						
ei	34	34	17	9	5	498
kyllä	27	40	17	13	3	263

Liitetaulukko 47. Miten helppoa sinun on järjestää työpaikkasi hoitotarvikejakelussa asiointi?
(Kys. 46 g)

Taustamuuttujittain	erittäin helppoa	melko helppoa	ei helppoa eikä vaikeaa	melko vaikeaa	erittäin vaikeaa	n
	%	%	%	%	%	
Kaikki	30	33	17	13	7	792
Sukupuoli						
nainen	28	31	15	17	9	339
mies	32	34	18	10	6	449
Ikäluokka						
18–24	29	31	23	11	6	166
25–34	24	36	17	17	6	218
35–44	34	29	17	13	7	172
45–54	33	31	15	10	11	142
55–64	35	40	7	13	6	86
Koulutus						
ei ammatillista koulutusta - lukio	26	34	22	12	5	154
ammattikurssi	47	29	8	5	11	38
ammattikoulu	29	34	20	12	5	275
ammattiopisto tai AMK	30	32	12	16	11	219
yliopisto tai korkeakoulu	33	30	16	16	5	106
Työsuhde						
yrittäjä	27	36	16	12	8	73
palkansaaja (vakituinen)	30	33	17	13	6	493
palkansaaja (määräaik./keikkatyö)	30	31	18	14	8	222
Diabeteksen sairastamisaika vuosina						
0 - 5	36	29	16	13	6	191
6 - 10	30	35	16	14	6	254
11 - 15	27	34	18	13	8	304
16 -	33	28	15	10	15	40
Pitkäaikaisokeriarvo						
alle 7,5 %	37	30	15	12	5	268
7,6-8,5 %	27	34	15	15	9	267
8,6-9,5 %	23	34	21	16	7	179
ylti 9,5 %	33	34	19	9	4	67
Toisten apua vaativia sokeriarvoja 12kk						
ei	31	33	16	13	6	610
kyllä	26	32	18	14	9	174
Luokiteltu työkykyindeksi						
huono	24	28	14	23	11	71
kohtalainen	25	31	18	16	9	195
hyvä	28	39	17	11	6	381
erinomainen	45	21	17	11	5	141
Diabeteksen salaaminen työuran aikana (työtovereilta/lähiesimieheltä)						
ei koskaan	32	32	17	13	6	559
joskus	25	37	15	15	8	165
usein	24	26	21	18	11	62
Diabeteksen salaaminen nykyisessä työyhteisössä						
ei	33	32	16	13	6	496
kyllä	26	34	18	14	8	262

Liitetäulukko 48. Miten helppoa sinun on järjestää työpaikallasi laboratoriokäynnit? (Kys. 46 h)

Taustamuuttujittain	erittäin helppoa	melko helppoa	ei helppoa eikä vaikeaa	melko vaikeaa	erittäin vaikeaa	n
	%	%	%	%	%	
Kaikki	32	38	15	10	5	794
Sukupuoli						
nainen	31	37	13	14	4	339
mies	33	37	18	8	5	451
Ikäluokka						
18–24	32	38	14	13	4	167
25–34	26	40	19	11	5	219
35–44	31	37	18	10	4	172
45–54	37	36	13	9	5	142
55–64	41	34	10	9	6	86
Koulutus						
ei ammatillista koulutusta - lukio	31	36	18	10	5	154
ammattikurssi	45	32	11	8	5	38
ammattikoulu	29	40	15	11	5	274
ammattiopisto tai AMK	33	35	14	13	5	222
yliopisto tai korkeakoulu	32	41	19	6	3	106
Työsuhde						
yrittäjä	31	31	20	9	8	74
palkansaaja (vakituinen)	32	40	14	9	4	495
palkansaaja (määräaik./keikkatyö)	31	34	17	13	6	221
Diabeteksen sairastamisaika vuosina						
0 - 5	37	35	16	9	4	193
6 - 10	32	38	15	9	6	255
11 - 15	28	41	15	13	4	304
16 -	38	26	21	8	8	39
Pitkäaikaissokeriarvo						
alle 7,5 %	36	36	16	9	4	270
7,6-8,5 %	34	35	15	12	5	268
8,6-9,5 %	24	43	16	12	6	178
yli 9,5 %	29	40	16	12	3	68
Toisten apua vaativia sokeriarvoja 12kk						
ei	33	38	14	10	5	613
kyllä	29	35	20	11	5	173
Luokiteltu työkykyindeksi						
huono	29	26	14	19	11	72
kohtalainen	22	41	15	17	5	195
hyvä	30	42	16	8	4	383
erinomainen	51	29	14	4	3	140
Diabeteksen salaaminen työuran aikana (työtovereilta/lähiesimieheltä)						
ei koskaan	35	36	16	10	4	561
joskus	27	42	13	12	6	166
usein	21	40	21	13	5	62
Diabeteksen salaaminen nykyisessä työyhteisössä						
ei	35	35	15	10	5	499
kyllä	26	43	15	12	3	261

Liitetaulukko 49. Ovatko diabeteksen mittaus- ja hoitomahdollisuudet työsi sujuvuuden kannalta toimivia ja käytännöllisiä? (Kys. 58 d)

Taustamuuttujittain	kyllä %	ei %	n
Kaikki	69	31	789
Sukupuoli			
nainen	64	36	339
mies	72	28	446
Ikäluokka			
18–24	72	28	166
25–34	65	35	217
35–44	74	26	172
45–54	68	32	142
55–64	69	31	84
Koulutus			
ei ammatillista koulutusta - lukio	66	34	152
ammattikurssi	59	41	37
ammattikoulu	67	33	273
ammattiopisto tai AMK	73	27	222
yliopisto tai korkeakoulu	73	27	105
Työsuhde			
yrittäjä	61	39	71
palkansaaja (vakituinen)	72	28	494
palkansaaja (määräaik./keikkatyö)	65	35	220
Diabeteksen sairastamisaika vuosina			
0 - 5	73	27	192
6 - 10	70	30	253
11 - 15	67	33	300
16 -	63	37	41
Pitkäaikaissokeriarvo			
alle 7,5 %	75	25	269
7,6-8,5 %	69	31	268
8,6-9,5 %	65	35	177
yli 9,5 %	56	44	64
Toisten apua vaativia sokeriarvoja 12kk			
ei	70	30	607
kyllä	64	36	174
Luokiteltu työkykyindeksi			
huono	41	59	71
kohtalainen	64	36	192
hyvä	74	26	382
erinomainen	79	21	143
Diabeteksen salaaminen työuran aikana (työtovereilta/ lähiesimieheltä)			
ei koskaan	73	27	554
joskus	64	36	167
usein	45	55	62
Diabeteksen salaaminen nykyisessä työyhteisössä			
ei	72	28	493
kyllä	66	34	264

Liitetaulukko 50. Haittaako työmotivaation tai työhalujen väheneminen työssä jaksamistasi tai työssä selviytymistäsi? (Kys. 53 e)

Taustamuuttujittain	ei esiinny/ ei haittaa %	haittaa %	n
Kaikki	44	56	786
Sukupuoli			
nainen	43	57	338
mies	44	56	444
Ikäluokka			
18–24	46	54	166
25–34	45	55	216
35–44	39	61	171
45–54	43	57	140
55–64	49	51	85
Koulutus			
ei ammatillista koulutusta - lukio	47	53	152
ammattikurssi	49	51	37
ammattikoulu	40	60	272
ammattiopisto tai AMK	43	57	221
yliopisto tai korkeakoulu	49	51	104
Työsuhte			
yrittäjä	49	51	73
palkansaaja (vakituinen)	42	58	488
palkansaaja (määräaik./keikkatyö)	47	53	221
Diabeteksen sairastamisaika vuosina			
0 – 5	47	53	191
6 – 10	41	59	251
11 – 15	44	56	301
16 -	51	49	41
Pitkäaikaissokeriarvo			
alle 7,5 %	51	49	269
7,6-8,5 %	44	56	263
8,6-9,5 %	35	65	176
yli 9,5 %	37	63	67
Toisten apua vaativia sokeriarvoja 12kk			
ei	44	56	606
kyllä	42	58	172
Luokiteltu työkykyindeksi			
huono	14	86	70
kohtalainen	28	72	194
hyvä	48	52	376
erinomainen	70	30	142
Diabeteksen salaaminen työuran aikana (työtovereilta/ lähiesimieheltä)			
ei koskaan	44	56	552
joskus	44	56	165
usein	35	65	63
Diabeteksen salaaminen nykyisessä työyhteisössä			
ei	45	55	492
kyllä	41	59	261

Liitetaulukko 51. Haittaavatko työyhteisön ja henkisen kuormituksen ongelmat työssä jaksamistasi tai työssä selviytymistäsi? (Kys. 53 d)

Taustamuuttujittain	ei esiinny/ ei haittaa %	haittaa %	n
Kaikki	51	49	788
Sukupuoli			
nainen	42	58	338
mies	58	42	446
Ikäluokka			
18–24	64	36	165
25–34	46	54	218
35–44	46	54	168
45–54	48	52	144
55–64	51	49	85
Koulutus			
ei ammatillista koulutusta - lukio	60	40	153
ammattikurssi	57	43	37
ammattikoulu	51	49	274
ammattiopisto tai AMK	47	53	221
yliopisto tai korkeakoulu	43	57	103
Työsuhde			
yrittäjä	60	40	73
palkansaaja (vakituinen)	48	52	491
palkansaaja (määräaik./keikkatyö)	54	46	220
Diabeteksen sairastamisaika vuosina			
0 – 5	57	43	192
6 – 10	48	52	251
11 – 15	50	50	302
16 -	49	51	41
Pitkäaikaissokeriarvo			
alle 7,5 %	58	42	270
7,6-8,5 %	48	52	264
8,6-9,5 %	46	54	176
ylä 9,5 %	45	55	67
Toisten apua vaativia sokeriarvoja 12kk			
ei	52	48	607
kyllä	45	55	173
Luokiteltu työkykyindeksi			
huono	30	70	71
kohtalainen	31	69	193
hyvä	56	44	380
erinomainen	76	24	140
Diabeteksen salaaminen työuran aikana (työtovereilta/lähiesimieheltä)			
ei koskaan	52	48	553
joskus	51	49	166
usein	40	60	63
Diabeteksen salaaminen nykyisessä työyhteisössä			
ei	50	50	494
kyllä	52	48	262

*Liitetaulukko 52. Haittaavatko terveyteen tai toimintakykyyn liittyvät ongelmat työssä jaksamis-
tasi tai työssä selviytymistäsi? (Kys. 53 a)*

Taustamuuttujittain	ei esiinny/ ei haittaa %	haittaa %	n
Kaikki	53	47	796
Sukupuoli			
nainen	49	51	341
mies	57	43	451
Ikäluokka			
18–24	62	38	169
25–34	58	42	219
35–44	51	49	172
45–54	43	57	143
55–64	47	53	85
Koulutus			
ei ammatillista koulutusta - lukio	60	40	154
ammattikurssi	54	46	37
ammattikoulu	53	47	276
ammattiopisto tai AMK	48	52	224
yliopisto tai korkeakoulu	57	43	105
Työsuhde			
yrittäjä	59	41	74
palkansaaja (vakituinen)	54	46	495
palkansaaja (määräaik./keikkatyö)	50	50	223
Diabeteksen sairastamisaika vuosina			
0 – 5	52	48	193
6 – 10	54	46	254
11 – 15	54	46	305
16 -	51	49	41
Pitkäaikaissokeriarvo			
alle 7,5 %	61	39	271
7,6-8,5 %	54	46	269
8,6-9,5 %	48	52	177
yli 9,5 %	35	65	68
Toisten apua vaativia sokeriarvoja 12kk			
ei	56	44	615
kyllä	45	55	174
Luokiteltu työkykyindeksi			
huono	21	79	70
kohtalainen	34	66	195
hyvä	58	42	384
erinomainen	85	15	143
Diabeteksen salaaminen työuran aikana (työtovereilta/ lähiesimieheltä)			
ei koskaan	55	45	560
joskus	55	45	167
usein	37	63	63
Diabeteksen salaaminen nykyisessä työyhteisössä			
ei	55	45	496
kyllä	51	49	266

Liitetaulukko 53. Haittaavatko työn ulkopuoliset vaikeudet (perheessä, taloudellisessa tilanteessa yms.) työssä jaksamistasi tai työssä selviytymistäsi? (Kys. 53 f)

Taustamuuttujittain	ei esiinny/ ei haittaa %	haittaa %	n
Kaikki	56	44	786
Sukupuoli			
nainen	52	48	339
mies	59	41	443
Ikäluokka			
18–24	61	39	166
25–34	53	47	216
35–44	51	49	169
45–54	53	47	142
55–64	67	33	85
Koulutus			
ei ammatillista koulutusta - lukio	59	41	152
ammattikurssi	47	53	36
ammattikoulu	52	48	272
ammattiopisto tai AMK	54	46	224
yliopisto tai korkeakoulu	67	33	102
Työsuhde			
yrittäjä	56	44	71
palkansaaja (vakituinen)	60	40	492
palkansaaja (määräaik./keikkatyö)	47	53	219
Diabeteksen sairastamisaika vuosina			
0 – 5	58	42	191
6 – 10	56	44	249
11 – 15	53	47	303
16 -	66	34	41
Pitkäaikaissokeriarvo			
alle 7,5 %	65	35	267
7,6-8,5 %	60	40	265
8,6-9,5 %	43	57	175
ylä 9,5 %	37	63	68
Toisten apua vaativia sokeri-arvoja 12kk			
ei	57	43	606
kyllä	52	48	173
Luokiteltu työkykyindeksi			
huono	31	69	71
kohtalainen	38	62	191
hyvä	63	37	380
erinomainen	76	24	140
Diabeteksen salaaminen työuran aikana (työ- vereilta/lähiesimieheltä)			
ei koskaan	56	44	554
joskus	60	40	163
usein	44	56	63
Diabeteksen salaaminen nykyisessä työyhteisössä			
ei	55	45	494
kyllä	57	43	259

Liitetaulukko 54. Haittaavatko työympäristön tai työn fyysisen kuormituksen ongelmat työssä jaksamistasi tai työssä selviytymistäsi? (Kys. 53 c)

Taustamuuttujittain	ei esiinny/ ei haittaa %	haittaa %	n
Kaikki	58	42	794
Sukupuoli			
nainen	56	44	340
mies	59	41	450
Ikäluokka			
18–24	69	31	167
25–34	57	43	217
35–44	60	40	171
45–54	48	52	144
55–64	51	49	87
Koulutus			
ei ammatillista koulutusta - lukio	64	36	153
ammattikurssi	39	61	38
ammattikoulu	47	53	275
ammattiopisto tai AMK	63	38	224
yliopisto tai korkeakoulu	74	26	104
Työsuhte			
yrittäjä	49	51	74
palkansaaja (vakituinen)	57	43	495
palkansaaja (määräaik./keikkatyö)	63	37	221
Diabeteksen sairastamisaika vuosina			
0 – 5	57	43	194
6 – 10	57	43	253
11 – 15	59	41	304
16 -	61	39	41
Pitkäaikaissokeriarvo			
alle 7,5 %	63	37	272
7,6-8,5 %	59	41	267
8,6-9,5 %	50	50	177
yli 9,5 %	57	43	67
Toisten apua vaativia sokeriarvoja 12kk			
ei	60	40	612
kyllä	52	48	174
Luokiteltu työkykyindeksi			
huono	22	78	72
kohtalainen	39	61	194
hyvä	64	36	382
erinomainen	85	15	142
Diabeteksen salaaminen työuran aikana (työtovereilta/ lähiesimieheltä)			
ei koskaan	59	41	558
joskus	59	41	167
usein	46	54	63
Diabeteksen salaaminen nykyisessä työyhteisössä			
ei	57	43	496
kyllä	62	38	264

Liitetaulukko 55. Haittaavatko koulutukseen tai osaamiseen liittyvät ongelmat työssä jaksamista-
si tai työssä selviytymistäsi? (Kys. 53 b)

Taustamuuttujittain	ei esiinny/ ei haittaa %	haittaa %	n
Kaikki	74	26	789
Sukupuoli			
nainen	73	27	340
mies	74	26	445
Ikäluokka			
18–24	77	23	168
25–34	74	26	217
35–44	78	22	169
45–54	64	36	144
55–64	73	27	83
Koulutus			
ei ammatillista koulutusta - lukio	76	24	154
ammattikurssi	67	33	36
ammattikoulu	73	27	272
ammattiopisto tai AMK	73	27	224
yliopisto tai korkeakoulu	75	25	103
Työsuhte			
yrittäjä	73	27	71
palkansaaja (vakituinen)	76	24	491
palkansaaja (määräaik./keikkatyö)	69	31	223
Diabeteksen sairastamisaika vuosina			
0 - 5	77	23	191
6 - 10	74	26	252
11 - 15	71	29	302
16 -	73	27	41
Pitkäaikaissokeriarvo			
alle 7,5 %	77	23	269
7,6-8,5 %	75	25	264
8,6-9,5 %	71	29	177
ylä 9,5 %	65	35	68
Toisten apua vaativia sokeri-arvoja 12kk			
ei	74	26	610
kyllä	72	28	172
Luokiteltu työkykyindeksi			
huono	48	52	69
kohtalainen	66	34	195
hyvä	77	23	380
erinomainen	89	11	141
Diabeteksen salaaminen työuran aikana (työ- vereilta/lähiesimieheltä)			
ei koskaan	74	26	554
joskus	75	25	166
usein	65	35	63
Diabeteksen salaaminen nykyisessä työyhteisössä			
ei	75	25	492
kyllä	71	29	264

Liitetaulukko 56. Kuinka paljon voit vaikuttaa työpäivän alkamis- ja loppumisajankohtaan? (Kys. 54 b)

Taustamuuttujittain	erittäin paljon %	melko paljon %	jonkin verran %	melko vähän %	erittäin vähän %	n
Kaikki	14	18	22	19	27	795
Sukupuoli						
nainen	10	14	23	21	33	340
mies	18	21	21	18	22	451
Ikäluokka						
18–24	11	13	23	22	32	168
25–34	14	18	25	20	24	219
35–44	16	24	18	14	27	173
45–54	14	16	22	20	28	143
55–64	18	19	23	18	23	84
Koulutus						
ei ammatillista koulutusta - lukio	13	13	25	23	27	154
ammattikurssi	11	19	11	19	41	37
ammattikoulu	13	13	18	21	34	275
ammattiopisto tai AMK	13	24	25	17	21	224
yliopisto tai korkeakoulu	20	26	29	11	14	105
Työsuhde						
yrittäjä	35	26	23	9	7	74
palkansaaja (vakituinen)	13	20	22	18	28	496
palkansaaja (määräaik./keikkatyö)	10	12	24	24	31	221
Diabeteksen sairastamisaika vuosina						
0 - 5	14	20	26	16	24	193
6 - 10	18	18	19	21	24	254
11 - 15	11	17	23	19	29	304
16 -	15	15	12	20	39	41
Pitkäaikaissokeriarvo						
alle 7,5 %	18	20	23	13	26	272
7,6-8,5 %	12	18	23	18	28	268
8,6-9,5 %	14	14	23	25	24	177
yli 9,5 %	6	19	16	24	34	67
Toisten apua vaativia sokeriarvoja 12kk						
ei	15	18	22	19	26	613
kyllä	11	18	25	17	29	174
Luokiteltu työkykyindeksi						
huono	4	20	20	13	44	71
kohtalainen	8	16	24	23	29	195
hyvä	13	19	24	20	24	381
erinomainen	29	17	17	14	23	144
Diabeteksen salaaminen työuran aikana (työtovereilta/lähiesimieheltä)						
ei koskaan	14	19	22	19	26	560
joskus	14	17	19	20	30	166
usein	10	19	33	11	27	63
Diabeteksen salaaminen nykyisessä työyhteisössä						
ei	14	18	23	19	26	496
kyllä	13	17	21	20	29	265

Liitetaulukko 57. Kuinka paljon voit vaikuttaa taukojen pitämiseen työpäivän kuluessa? (Kys. 54 c)

Taustamuuttujittain	erittäin paljon %	melko paljon %	jonkin verran %	melko vähän %	erittäin vähän %	n
Kaikki	24	30	27	9	10	795
Sukupuoli						
nainen	18	21	32	15	14	340
mies	28	36	23	5	7	451
Ikäluokka						
18–24	20	32	26	10	12	168
25–34	25	28	27	11	9	218
35–44	26	31	28	6	9	173
45–54	20	35	24	10	10	143
55–64	29	18	33	11	9	85
Koulutus						
ei ammatillista koulutusta - lukio	19	30	28	10	13	155
ammattikurssi	32	30	22	5	11	37
ammattikoulu	23	30	28	9	11	275
ammattiopisto tai AMK	26	30	27	11	6	223
yliopisto tai korkeakoulu	27	27	28	7	12	105
Työsuhde						
yrittäjä	45	26	19	7	4	74
palkansaaja (vakituinen)	23	31	29	9	8	498
palkansaaja (määräaik./keikkatyö)	18	29	27	11	15	219
Diabeteksen sairastamisaika vuosina						
0 – 5	26	31	26	8	9	193
6 – 10	26	28	24	13	9	254
11 – 15	19	31	31	8	11	304
16 -	34	22	24	7	12	41
Pitkäaikaissokeriarvo						
alle 7,5 %	28	33	23	7	9	272
7,6-8,5 %	23	30	27	12	9	267
8,6-9,5 %	23	26	32	9	10	177
yli 9,5 %	16	22	37	9	16	68
Toisten apua vaativia sokeriarvoja 12kk						
ei	24	31	26	10	9	612
kyllä	21	26	32	9	12	175
Luokiteltu työkykyindeksi						
huono	11	18	38	13	20	71
kohtalainen	19	26	33	9	13	195
hyvä	24	35	25	10	7	382
erinomainen	37	27	22	6	9	143
Diabeteksen salaaminen työuran aikana (työtovereilta/lähiesimieheltä)						
ei koskaan	26	30	25	10	9	559
joskus	19	30	31	9	11	167
usein	19	27	33	6	14	63
Diabeteksen salaaminen nykyisessä työyhteisössä						
ei	25	29	26	9	10	496
kyllä	22	31	29	8	10	265

Liitetaulukko 58. Kuinka paljon voit vaikuttaa yksityisasioiden hoitamiseen työpäivän kuluessa?

Taustamuuttujittain	erittäin paljon %	melko paljon %	jonkin verran %	melko vähän %	erittäin vähän %	n
Kaikki	14	26	28	16	16	798
Sukupuoli						
nainen	11	15	27	23	24	343
mies	16	34	28	11	10	451
Ikäluokka						
18–24	10	28	29	18	16	168
25–34	14	26	28	18	14	219
35–44	16	27	24	18	15	173
45–54	13	26	31	14	17	144
55–64	19	19	31	10	21	86
Koulutus						
ei ammatillista koulutusta - lukio	12	23	30	17	19	155
ammattikurssi	8	30	32	8	22	37
ammattikoulu	11	25	29	18	17	275
ammattiopisto tai AMK	16	27	25	18	14	225
yliopisto tai korkeakoulu	20	28	28	11	12	106
Työsuhde						
yrittäjä	36	26	22	8	8	74
palkansaaja (vakituinen)	12	27	31	17	13	498
palkansaaja (määräaik./keikkatyö)	10	23	25	17	25	222
Diabeteksen sairastamisaika vuosina						
0 - 5	15	26	29	16	15	193
6 - 10	15	25	27	19	15	255
11 - 15	11	28	29	16	16	306
16 -	22	20	20	12	27	41
Pitkäaikaissokeriarvo						
alle 7,5 %	18	29	28	13	12	272
7,6-8,5 %	13	23	28	21	16	268
8,6-9,5 %	12	27	26	15	20	179
yli 9,5 %	7	18	35	16	24	68
Toisten apua vaativia sokeriarvoja 12kk						
ei	14	27	28	14	17	615
kyllä	13	23	29	23	12	175
Luokiteltu työkykyindeksi						
huono	3	22	22	19	33	72
kohtalainen	9	24	32	16	18	195
hyvä	14	28	29	17	12	383
erinomainen	25	25	22	14	14	144
Diabeteksen salaaminen työuran aikana (työtovereilta/lähiesimieheltä)						
ei koskaan	15	26	27	15	16	562
joskus	11	23	32	20	14	167
usein	5	32	25	17	21	63
Diabeteksen salaaminen nykyisessä työyhteisössä						
ei	15	25	28	17	16	498
kyllä	10	28	29	16	17	266

Liitetaulukko 59. Kuinka paljon voit vaikuttaa työvuorojärjestelyihin? (Kys. 54 e)

Taustamuuttujittain	erittäin paljon %	melko paljon %	jonkin verran %	melko vähän %	erittäin vähän %	n
Kaikki	19	20	25	16	20	745
Sukupuoli						
nainen	17	17	25	20	22	325
mies	21	22	25	12	20	416
Ikäluokka						
18–24	15	20	25	20	20	162
25–34	17	21	30	15	17	206
35–44	23	21	21	13	21	156
45–54	20	18	23	18	20	132
55–64	26	15	25	7	27	81
Koulutus						
ei ammatillista koulutusta - lukio	16	17	25	20	22	149
ammattikurssi	17	11	28	19	25	36
ammattikoulu	16	21	24	15	24	263
ammattiopisto tai AMK	23	23	25	13	15	208
yliopisto tai korkeakoulu	26	17	27	13	17	89
Työsuhde						
yrittäjä	55	16	17	7	4	69
palkansaaja (vakituinen)	18	21	26	15	20	457
palkansaaja (määräaik./keikkatyö)	12	17	25	20	26	215
Diabeteksen sairastamisaika vuosina						
0 - 5	23	16	24	17	19	184
6 - 10	21	22	22	15	20	237
11 - 15	14	21	28	15	22	284
16 -	27	14	24	14	22	37
Pitkäaikaissokeriarvo						
alle 7,5 %	26	16	25	11	22	249
7,6-8,5 %	17	22	25	18	19	251
8,6-9,5 %	17	22	26	19	16	170
yli 9,5 %	11	22	22	14	32	65
Toisten apua vaativia sokeriarvoja 12kk						
ei	21	21	23	16	20	572
kyllä	15	17	31	15	22	166
Luokiteltu työkykyindeksi						
huono	15	13	18	25	29	68
kohtalainen	14	18	25	21	22	184
hyvä	18	24	27	13	19	359
erinomainen	35	13	23	11	18	130
Diabeteksen salaaminen työuran aikana (työtovereilta/lähiesimieheltä)						
ei koskaan	21	20	25	13	21	522
joskus	14	15	30	21	20	160
usein	14	28	17	24	17	58
Diabeteksen salaaminen nykyisessä työyhteisössä						
ei	20	21	25	13	21	466
kyllä	15	19	26	20	20	247

Liitetaulukko 60. Oletko koskaan työurasi varrella salannut diabeteksen muulta esimieheltä? (Kys. 29 c)

Taustamuuttujittain	en koskaan %	joskus %	usein %	n
Kaikki	79	14	7	795
Sukupuoli				
nainen	78	13	9	339
mies	80	14	5	452
Ikäluokka				
18–24	72	20	8	168
25–34	77	14	9	218
35–44	81	14	6	170
45–54	87	9	4	144
55–64	87	7	6	87
Koulutus				
ei ammatillista koulutusta - lukio	73	19	7	154
ammattikurssi	74	18	8	39
ammattikoulu	83	12	5	275
ammattiopisto tai AMK	82	11	7	223
yliopisto tai korkeakoulu	75	13	12	104
Työsuhde				
yrittäjä	86	11	3	71
palkansaaja (vakituinen)	82	13	5	498
palkansaaja (määräaik./keikkatyö)	71	16	13	221
Diabeteksen sairastamisaika vuosina				
0 - 5	85	10	5	194
6 - 10	78	15	8	252
11 - 15	78	15	7	306
16 -	73	18	10	40
Pitkäaikaissokeriarvo				
alle 7,5 %	79	15	6	272
7,6-8,5 %	81	11	7	268
8,6-9,5 %	78	13	8	178
yli 9,5 %	77	17	6	66
Toisten apua vaativia sokeriarvoja 12kk				
ei	79	14	7	613
kyllä	82	13	5	174
Luokiteltu työkykyindeksi				
huono	80	11	8	71
kohtalainen	80	12	8	196
hyvä	80	13	7	378
erinomainen	77	18	5	143
Diabeteksen salaaminen työuran aikana (työtovereilta/lähiesimieheltä)				
ei koskaan	98	2	0	567
joskus	43	54	4	166
usein	8	13	79	61
Diabeteksen salaaminen nykyisessä työyhteisössä				
ei	88	10	1	497
kyllä	61	20	19	262

Liitetaulukko 61. Oletko koskaan työurasi varrella salannut diabeteksen työsuojeluhenkilöstöltä?
(Kys. 29 d)

Taustamuuttujittain	en koskaan %	joskus %	usein %	n
Kaikki	87	8	5	790
Sukupuoli				
nainen	84	10	6	335
mies	89	7	4	451
Ikäluokka				
18–24	83	13	4	167
25–34	83	9	8	218
35–44	89	6	5	169
45–54	92	3	5	143
55–64	92	7	1	85
Koulutus				
ei ammatillista koulutusta - lukio	84	10	6	154
ammattikurssi	87	13	0	39
ammattikoulu	89	7	3	273
ammattiopisto tai AMK	86	8	6	221
yliopisto tai korkeakoulu	84	7	9	103
Työsuhte				
yrittäjä	90	7	3	71
palkansaaja (vakituinen)	89	8	3	492
palkansaaja (määräaik./keikkatyö)	80	10	10	222
Diabeteksen sairastamisaika vuosina				
0 – 5	91	5	4	191
6 – 10	85	10	5	251
11 – 15	86	8	6	306
16 -	82	13	5	39
Pitkäaikaissokeriarvo				
alle 7,5 %	86	8	6	271
7,6-8,5 %	89	6	5	267
8,6-9,5 %	85	10	5	175
yli 9,5 %	83	12	5	66
Toisten apua vaativia sokeriarvoja 12kk				
ei	86	9	5	607
kyllä	90	5	5	175
Luokiteltu työkykyindeksi				
huono	87	8	4	71
kohtalainen	86	7	6	192
hyvä	87	7	6	378
erinomainen	85	12	3	142
Diabeteksen salaaminen työuran aikana (työtovereilta/lähiesimieheltä)				
ei koskaan	99	1	0	563
joskus	66	30	3	164
usein	30	14	56	63
Diabeteksen salaaminen nykyisessä työhy- teisössä				
ei	94	6	1	493
kyllä	73	13	15	261

Liitetaulukko 62. Oletko koskaan työurasi varrella salannut diabeteksen työterveyshuollolta? (Kys. 29 e)

Taustamuuttujittain	en koskaan %	joskus %	usein %	n
Kaikki	98	1	1	798
Sukupuoli				
nainen	98	1	1	342
mies	98	1	1	452
Ikäluokka				
18–24	97	2	1	166
25–34	98	1	1	219
35–44	99	0	1	172
45–54	100	0	0	145
55–64	99	0	1	88
Koulutus				
ei ammatillista koulutusta – lukio	95	3	1	155
ammattikurssi	97	3	0	39
ammattikoulu	100	0	0	274
ammattiopisto tai AMK	99	0	1	226
yliopisto tai korkeakoulu	99	1	0	104
Työsuhde				
yrittäjä	99	0	1	75
palkansaaja (vakituinen)	99	0	0	497
palkansaaja (määräaik./keikkatyö)	96	2	1	221
Diabeteksen sairastamisaika vuosina				
0 – 5	99	0	1	194
6 – 10	98	1	1	255
11 – 15	98	2	1	305
16 -	100	0	0	41
Pitkäaikaissokeriarvo				
alle 7,5 %	99	0	1	273
7,6-8,5 %	99	1	0	271
8,6-9,5 %	99	0	1	178
yli 9,5 %	95	5	0	65
Toisten apua vaativia sokeriarvoja 12kk				
ei	98	1	1	615
kyllä	99	0	1	175
Luokiteltu työkykyindeksi				
huono	97	3	0	71
kohtalainen	98	1	1	196
hyvä	98	1	1	381
erinomainen	99	1	0	144
Diabeteksen salaaminen työuran aikana (työtovereilta/lähiesimieheltä)				
ei koskaan	100	0	0	564
joskus	98	2	0	167
usein	87	5	8	62
Diabeteksen salaaminen nykyisessä työyhteisössä				
ei	100	0	0	497
kyllä	0	0	0	265

Liitetaulukko 63. Kuinka laajasti olet kertonut diabeteksestasi ja sen oireista nykyisille työtovereillesi? (Kys. 86 a)

Taustamuuttujittain	en ollen- kaan %	vähäi- sesti %	jossain määrin %	melko laajasti %	hyvin laajasti %	n
Kaikki	9	13	34	31	13	759
Sukupuoli						
nainen	10	14	32	29	15	333
mies	8	13	36	32	12	422
Ikäluokka						
18–24	12	16	34	29	8	169
25–34	8	13	34	31	14	213
35–44	8	13	33	31	15	165
45–54	5	12	38	29	16	126
55–64	9	10	29	35	17	78
Koulutus						
ei ammatillista koulutusta – lukio	9	23	30	28	10	146
ammattikurssi	0	23	27	30	20	30
ammattikoulu	6	10	35	33	16	264
ammattiopisto tai AMK	11	8	38	31	12	214
yliopisto tai korkeakoulu	13	16	30	27	14	105
Työsuhde						
yrittäjä	6	21	23	28	21	47
palkansaaja (vakituinen)	7	11	35	33	13	486
palkansaaja (määräaik./keikkatyö)	14	16	33	26	11	221
Diabeteksen sairastamisaika vuosina						
0 – 5	6	11	30	34	20	183
6 – 10	7	15	32	31	15	246
11 – 15	11	13	40	27	9	291
16 -	19	17	22	33	8	36
Pitkäaikaisokeriarvo						
alle 7,5 %	10	14	32	29	14	260
7,6-8,5 %	6	13	36	31	15	255
8,6-9,5 %	9	12	37	30	12	171
yli 9,5 %	14	13	29	37	8	63
Toisten apua vaativia sokeriarvoja 12kk						
ei	9	15	35	30	12	586
kyllä	8	9	30	34	20	167
Luokiteltu työkykyindeksi						
huono	2	16	29	40	14	58
kohtalainen	10	11	34	32	13	184
hyvä	9	13	36	29	14	374
erinomainen	11	15	29	31	14	139
Diabeteksen salaaminen työuran aikana (työtovereilta/lähiesimieheltä)						
ei koskaan	3	10	33	37	18	533
joskus	11	20	44	21	4	160
usein	57	25	15	3	0	61
Diabeteksen salaaminen nykyisessä työyhteisössä						
ei	0	8	33	39	19	497
kyllä	26	23	35	14	3	262

Liitetaulukko 64. Kuinka laajasti olet kertonut nykyisille työtovereillesi keinoista (esim. insuliini, ruokavalio), joilla selviät diabeteksesi kanssa työssä? (Kys. 86 b)

Taustamuuttujittain	en ollen- kaan %	vähäi- sesti %	jossain määrin %	melko laajasti %	hyvin laajasti %	n
Kaikki	11	16	32	28	13	761
Sukupuoli						
nainen	13	12	33	28	15	336
mies	11	19	31	28	12	421
Ikäluokka						
18–24	14	17	31	28	10	166
25–34	10	16	36	28	10	214
35–44	10	18	30	30	13	165
45–54	9	11	34	28	18	129
55–64	13	13	29	25	20	79
Koulutus						
ei ammatillista koulutusta - lukio	14	21	27	27	11	146
ammattikurssi	3	26	29	21	21	34
ammattikoulu	10	14	30	32	14	263
ammattiopisto tai AMK	11	12	37	28	12	213
yliopisto tai korkeakoulu	14	17	34	23	11	105
Työsuhde						
yrittäjä	11	21	26	28	15	47
palkansaaja (vakituinen)	10	15	32	29	15	488
palkansaaja (määräaik./keikkatyö)	15	16	33	27	8	221
Diabeteksen sairastamisaika vuosina						
0 - 5	8	13	30	33	16	183
6 - 10	11	17	30	29	14	247
11 - 15	13	17	36	25	9	291
16 -	22	11	30	19	19	37
Pitkäaikaissokeriarvo						
alle 7,5 %	13	17	31	26	14	262
7,6-8,5 %	10	16	33	27	14	255
8,6-9,5 %	10	14	35	30	11	172
yli 9,5 %	16	11	29	34	10	62
Toisten apua vaativia sokeriarvoja 12kk						
ei	12	16	32	27	12	588
kyllä	10	13	29	31	17	166
Luokiteltu työkykyindeksi						
huono	10	14	27	31	19	59
kohtalainen	11	18	32	25	14	187
hyvä	11	14	33	29	12	373
erinomainen	14	15	30	29	12	138
Diabeteksen salaaminen työuran aikana (työtovereilta/lähiesimieheltä)						
ei koskaan	4	13	33	32	17	534
joskus	14	25	34	23	4	159
usein	60	16	19	5	0	63
Diabeteksen salaaminen nykyisessä työyhteisössä						
ei	2	12	32	37	17	497
kyllä	30	23	32	11	5	263

Liitetaulukko 65. Kuinka laajasti olet kertonut nykyisille työtovereillesi diabeteksen vaikutuksesta työhösi (esim. työtehtävistä selviytyminen)? (Kys. 86 c)

Taustamuuttujittain	en ollen- kaan %	vähäi- sesti %	jossain määrin %	melko laajasti %	hyvin laajasti %	n
Kaikki	24	22	28	18	9	761
Sukupuoli						
nainen	25	21	30	16	8	335
mies	23	22	26	20	9	422
Ikäluokka						
18–24	27	22	25	20	6	168
25–34	23	25	29	15	8	213
35–44	21	20	36	16	8	165
45–54	22	23	23	22	9	128
55–64	30	14	24	18	14	79
Koulutus						
ei ammatillista koulutusta - lukio	31	24	24	16	5	147
ammattikurssi	12	29	29	12	18	34
ammattikoulu	18	18	32	22	10	265
ammattiopisto tai AMK	26	20	27	19	8	211
yliopisto tai korkeakoulu	31	28	23	11	8	104
Työsuhte						
yrittäjä	26	19	19	26	11	47
palkansaaja (vakituinen)	22	21	30	19	9	488
palkansaaja (määräaik./keikkatyö)	30	24	25	15	6	221
Diabeteksen sairastamisaika vuosina						
0 - 5	23	19	27	19	11	183
6 - 10	23	19	27	22	9	247
11 - 15	26	25	30	14	5	292
16 -	22	31	22	8	17	36
Pitkäaikaisokeriarvo						
alle 7,5 %	28	20	26	15	11	261
7,6-8,5 %	24	22	27	18	9	255
8,6-9,5 %	21	20	30	22	6	171
yli 9,5 %	19	27	31	20	3	64
Toisten apua vaativia sokeriarvoja 12kk						
ei	26	22	27	17	8	587
kyllä	19	19	29	21	11	167
Luokiteltu työkykyindeksi						
huono	15	12	33	27	13	60
kohtalainen	20	23	30	21	6	186
hyvä	26	22	28	16	8	375
erinomainen	29	24	21	16	10	136
Diabeteksen salaaminen työuran aikana (työtovereilta/lähiesimie- heltä)						
ei koskaan	17	21	30	21	11	533
joskus	28	28	28	14	3	160
usein	68	16	13	3	0	63
Diabeteksen salaaminen nykyisessä työyhteisössä						
ei	13	19	31	24	12	495
kyllä	44	27	21	6	2	266

Liitetaulukko 66. Kuinka laajasti olet kertonut nykyisille työtovereillesi diabetekseesi liittyvistä poissaoloista? (Kys. 86 d)

Taustamuuttujittain	en ollen- kaan %	vähäi- sesti %	jossain määrin %	melko laajasti %	hyvin laajasti %	n
Kaikki	40	17	19	15	10	731
Sukupuoli						
nainen	44	15	18	14	10	314
mies	37	18	20	15	10	413
Ikäluokka						
18–24	42	15	18	15	10	163
25–34	36	19	22	15	8	209
35–44	43	14	20	14	8	159
45–54	38	19	18	15	10	121
55–64	48	17	11	10	14	71
Koulutus						
ei ammatillista koulutusta - lukio	48	20	15	10	8	141
ammattikurssi	38	19	13	16	16	32
ammattikoulu	31	17	22	17	12	254
ammattiopisto tai AMK	43	16	17	15	8	205
yliopisto tai korkeakoulu	48	11	21	12	7	99
Työsuhde						
yrittäjä	42	20	9	16	13	45
palkansaaja (vakituinen)	38	16	20	17	9	465
palkansaaja (määräaik./keikkatyö)	45	17	19	10	9	216
Diabeteksen sairastamisaika vuosina						
0 – 5	34	20	19	15	11	176
6 – 10	42	13	19	15	12	236
11 – 15	42	19	19	14	7	281
16 -	46	14	17	14	9	35
Pitkäaikaissokeriarvo						
alle 7,5 %	45	14	16	12	12	249
7,6-8,5 %	42	20	16	13	9	245
8,6-9,5 %	34	17	22	19	9	164
yli 9,5 %	33	11	31	17	8	64
Toisten apua vaativia sokeriarvoja 12kk						
ei	41	17	18	14	9	563
kyllä	37	14	20	17	12	161
Luokiteltu työkykyindeksi						
huono	18	23	28	19	12	57
kohtalainen	37	21	16	18	8	179
hyvä	41	17	20	14	9	360
erinomainen	55	7	16	10	12	131
Diabeteksen salaaminen työuran aikana (työtovereilta/lähiesimieheltä)						
ei koskaan	33	15	22	18	13	508
joskus	47	24	16	9	4	156
usein	73	16	5	5	2	62
Diabeteksen salaaminen nykyisessä työyhteisössä						
ei	29	17	22	19	14	473
kyllä	60	17	14	7	2	258

Liitetaulukko 67. Kuinka laajasti olet kertonut diabeteksestasi ja sen oireista nykyiselle lähiesimiehellesi? (Kys. 87 a)

Taustamuuttujittain	en ollen- kaan %	vähäi- sesti %	jossain määrin %	melko laajasti %	hyvin laajasti %	n
Kaikki	18	23	26	21	12	718
Sukupuoli						
nainen	21	24	23	17	15	324
mies	16	22	28	24	10	390
Ikäluokka						
18–24	20	29	23	18	9	166
25–34	20	23	24	23	10	201
35–44	18	21	28	21	13	154
45–54	15	17	32	22	15	116
55–64	15	25	23	19	18	73
Koulutus						
ei ammatillista koulutusta - lukio	21	31	19	20	9	137
ammattikurssi	10	33	20	20	17	30
ammattikoulu	17	19	31	21	13	247
ammattiopisto tai AMK	18	19	27	23	11	201
yliopisto tai korkeakoulu	20	28	22	17	13	103
Työsuhde						
yrittäjä	67	0	0	0	33	3
palkansaaja (vakituinen)	14	22	28	23	12	490
palkansaaja (määräaik./keikkatyö)	26	28	21	15	9	220
Diabeteksen sairastamisaika vuosina						
0 – 5	11	16	29	24	19	172
6 - 10	19	25	22	21	13	228
11 - 15	22	25	27	19	7	279
16 -	22	25	28	14	11	36
Pitkäaikaisokeriarvo						
alle 7,5 %	18	22	28	19	13	244
7,6-8,5 %	20	21	26	22	12	243
8,6-9,5 %	19	26	25	20	10	161
yli 9,5 %	13	27	25	22	13	60
Toisten apua vaativia sokeriarvoja 12kk						
ei	19	25	27	19	11	551
kyllä	17	18	22	28	16	159
Luokiteltu työkykyindeksi						
huono	13	24	20	24	20	55
kohtalainen	16	22	30	20	12	179
hyvä	19	24	26	20	11	351
erinomainen	21	23	23	21	12	129
Diabeteksen salaaminen työuran aikana (työtovereilta/lähiesimieheltä)						
ei koskaan	13	18	29	24	16	503
joskus	18	42	22	15	3	153
usein	66	20	8	5	0	59
Diabeteksen salaaminen nykyisessä työyhteisössä						
ei		23	32	28	17	459
kyllä	51	24	15	7	3	259

Liitetaulukko 68. Kuinka laajasti olet kertonut nykyiselle lähiesimiehellesi keinoista (esim. insuliini, ruokavalio), joilla selviät diabeteksesi kanssa työssä? (Kys. 87 b)

Taustamuuttujittain	en ollen- kaan %	vähäi- sesti %	jossain määrin %	melko laajasti %	hyvin laajasti %	n
Kaikki	22	20	26	20	12	718
Sukupuoli						
nainen	25	21	24	18	13	326
mies	19	20	28	22	11	388
Ikäluokka						
18–24	25	22	26	19	8	165
25–34	24	20	28	18	10	203
35–44	19	21	26	21	13	154
45–54	18	17	25	23	16	115
55–64	19	19	25	23	14	73
Koulutus						
ei ammatillista koulutusta - lukio	28	20	20	24	8	138
ammattikurssi	10	30	27	10	23	30
ammattikoulu	19	18	32	20	11	248
ammattiopisto tai AMK	22	19	27	21	12	199
yliopisto tai korkeakoulu	23	27	19	17	14	103
Työsuhde						
yrittäjä	67	0	0	0	33	3
palkansaaja (vakituinen)	19	18	29	21	12	487
palkansaaja (määräaik./keikkatyö)	28	26	20	18	9	223
Diabeteksen sairastamisaika vuosina						
0 - 5	16	14	31	21	18	172
6 - 10	22	22	24	22	11	227
11 - 15	24	23	26	19	7	280
16 -	31	17	22	11	19	36
Pitkäaikaissokeriarvo						
alle 7,5 %	22	20	27	18	13	247
7,6-8,5 %	23	20	26	20	11	239
8,6-9,5 %	23	20	28	20	9	161
yli 9,5 %	13	25	25	26	11	61
Toisten apua vaativia sokeriarvoja 12kk						
ei	22	22	27	18	10	549
kyllä	20	14	24	27	16	161
Luokiteltu työkykyindeksi						
huono	16	22	24	22	16	55
kohtalainen	21	16	32	22	9	180
hyvä	22	22	26	19	12	352
erinomainen	27	22	20	19	12	127
Diabeteksen salaaminen työuran ai- kana (työtovereilta/lähiesimieheltä)						
ei koskaan	15	17	28	24	15	504
joskus	25	32	27	13	4	151
usein	70	13	10	7	0	60
Diabeteksen salaaminen nykyisessä työyhteisössä						
ei	5	20	32	27	16	459
kyllä	52	21	16	7	4	258

Liitetaulukko 69. Kuinka laajasti olet kertonut nykyiselle lähiesimiehellesi diabeteksen vaikutuksesta työhösi (esim. työtehtävistä selviytyminen)? (Kys. 87 c)

Taustamuuttujittain	en ollen- kaan %	vähäi- sesti %	jossain määrin %	melko laajasti %	hyvin laajasti %	n
Kaikki	30	20	23	17	10	715
Sukupuoli						
nainen	32	19	24	14	11	322
mies	28	20	22	20	10	389
Ikäluokka						
18–24	33	18	25	18	7	163
25–34	32	19	24	15	9	203
35–44	27	22	22	17	12	152
45–54	28	18	22	20	12	115
55–64	27	22	20	16	15	74
Koulutus						
ei ammatillista koulutusta - lukio	35	16	22	22	5	137
ammattikurssi	19	32	23	6	19	31
ammattikoulu	25	18	27	19	11	248
ammattiopisto tai AMK	30	19	22	17	11	197
yliopisto tai korkeakoulu	37	25	16	11	12	102
Työsuhde						
yrittäjä	67	0	0	0	33	3
palkansaaja (vakituinen)	28	19	24	18	11	484
palkansaaja (määräaik./keikkatyö)	35	21	21	15	8	223
Diabeteksen sairastamisaika vuosina						
0 - 5	25	17	26	17	15	170
6 - 10	27	19	24	19	11	226
11 - 15	35	22	20	17	6	280
16 -	36	17	19	8	19	36
Pitkäaikaisokeriarvo						
alle 7,5 %	33	19	22	14	12	243
7,6-8,5 %	31	18	23	16	12	241
8,6-9,5 %	30	19	25	18	9	160
yli 9,5 %	16	30	21	28	5	61
Toisten apua vaativia sokeriarvoja 12kk						
ei	31	20	24	16	9	548
kyllä	26	18	19	22	14	159
Luokiteltu työkykyindeksi						
huono	20	20	25	23	13	56
kohtalainen	25	17	29	22	8	178
hyvä	31	21	22	15	11	351
erinomainen	40	20	15	14	11	126
Diabeteksen salaaminen työuran aikana (työtovereilta/lähiesimieheltä)						
ei koskaan	23	18	24	21	14	499
joskus	33	29	25	10	3	153
usein	73	13	8	5	0	60
Diabeteksen salaaminen nykyisessä työyhteisössä						
ei	13	21	28	24	15	456
kyllä	61	16	15	6	3	259

Liitetaulukko 70. Kuinka laajasti olet kertonut nykyiselle lähiesimiehellesi diabetekseesi liittyvistä poissaoloista? (Kys. 87 d)

Taustamuuttujittain	en ollen- kaan %	vähäi- sesti %	jossain määrin %	melko laajasti %	hyvin laajasti %	n
Kaikki	34	17	16	18	16	696
Sukupuoli						
nainen	37	17	13	18	16	311
mies	32	17	18	17	16	381
Ikäluokka						
18–24	34	19	13	20	14	162
25–34	31	20	15	18	15	201
35–44	36	12	18	17	17	151
45–54	33	13	19	19	16	108
55–64	41	20	14	6	20	66
Koulutus						
ei ammatillista koulutusta - lukio	40	20	10	19	10	134
ammattikurssi	36	14	11	11	29	28
ammattikoulu	28	18	18	18	18	244
ammattiopisto tai AMK	34	16	17	19	15	192
yliopisto tai korkeakoulu	41	14	14	15	15	98
Työsuhde						
yrittäjä	67	0	0	0	33	3
palkansaaja (vakituinen)	31	16	17	20	17	470
palkansaaja (määräaik./keikkatyö)	41	18	13	14	13	218
Diabeteksen sairastamisaika vuosina						
0 - 5	26	17	20	17	21	167
6 - 10	34	17	15	18	16	223
11 - 15	38	17	14	19	13	269
16 -	44	15	15	9	18	34
Pitkäaikaissokeriarvo						
alle 7,5 %	40	16	17	13	14	237
7,6-8,5 %	37	15	16	17	15	231
8,6-9,5 %	27	21	12	21	19	156
yli 9,5 %	21	19	13	27	19	62
Toisten apua vaativia sokeriarvoja 12kk						
ei	34	18	15	18	15	536
kyllä	34	13	16	17	20	152
Luokiteltu työkykyindeksi						
huono	21	17	25	15	23	53
kohtalainen	32	18	16	22	11	174
hyvä	33	18	14	18	17	341
erinomainen	46	11	16	10	16	124
Diabeteksen salaaminen työuran ai- kana (työtovereilta/lähiesimieheltä)						
ei koskaan	28	14	18	20	20	484
joskus	38	27	12	15	9	150
usein	68	15	7	8	2	59
Diabeteksen salaaminen nykyisessä työyhteisössä						
ei	21	17	20	22	20	443
kyllä	58	16	8	10	8	253

Liitetaulukko 71. Onko työpaikallasi taho, jolle et ole kertonut diabeteksestasi? (Kys. 90)

Taustamuuttujittain	työtoveri %	lähiesi- mies %	muu esimies %	työsuojelu %	työter- veyshuolto %	n
Kaikki	55	21	47	50	19	360
Sukupuoli						
nainen	50	17	45	56	21	
mies	59	24	48	43	18	
Ikäluokka						
18-24	63	21	40	40	24	
25-34	58	25	55	49	20	
35-44	46	19	51	60	15	
45-54	56	17	34	54	7	
55-64	35	8	38	54	15	
Koulutus						
ei ammatillista koulutusta - lukio	65	26	40	42	28	
ammattikurssi	73	18	36	18	18	
ammattikoulu	42	14	46	52	16	
ammattiopisto tai AMK	55	21	53	52	17	
yliopisto tai korkeakoulu	63	27	50	58	16	
Työsuhde						
yrittäjä	80	20	20	10		
palkansaaja (vakituinen)	53	17	47	50	14	
palkansaaja (määräaik./keikkatyö)	57	27	49	52	28	
Diabeteksen sairastamisaika vuosina						
0 - 5	44	10	43	49	15	
6 - 10	62	27	50	47	21	
11 - 15	53	22	47	51	20	
16 -	64	18	41	64	18	
Pitkäaikaissokeriarvo						
alle 7,5 %	60	25	46	49	19	
7,6-8,5 %	54	20	48	49	20	
8,6-9,5 %	51	22	47	53	21	
yli 9,5 %	47	6	44	50	16	
Toisten apua vaativia sokeriarvoja 12kk						
ei	59	21	45	50	20	
kyllä	42	19	52	48	18	
Luokiteltu työkykyindeksi						
huono	46	13	42	42	4	
kohtalainen	48	21	48	43	16	
hyvä	58	19	51	53	20	
erinomainen	60	28	37	53	25	
Diabeteksen salaaminen työuran aikana (työtovereilta ja lähiesimieheltä)						
ei koskaan	40	8	36	52	19	
joskus	59	21	56	45	16	
usein	95	62	64	52	22	
Diabeteksen salaaminen nykyisessä työyhteisössä						
ei	0	0	52	65	19	
kyllä	85	32	44	41	19	

Liitetaulukko 72. Missä työterveyshuoltosi on järjestetty? (Kys. 101)

Taustamuuttujittain	yri-tyk- sen tai työpai- kan oma työterve- ysasema	terveys- keskus / kun- nallinen työterve- ysasema	yksityinen lääkäri- keskus	työn- antajien yhteinen työter- veysase- ma	on järjes- tetty, en tiedä missä	työ- terveys- huolto ei ole järjes- tetty	n
Kaikki	19	24	31	6	10	10	787
Sukupuoli							
nainen	21	28	23	7	11	10	340
mies	17	21	37	6	9	9	443
Ikäluokka							
18–24	11	27	26	5	20	11	167
25–34	17	29	33	5	8	9	218
35–44	24	17	38	6	8	7	171
45–54	19	24	26	12	3	16	140
55–64	30	22	28	5	8	7	83
Koulutus							
ei ammatillista koulutusta - lukio	16	25	24	4	15	15	147
ammattikurssi	13	24	24	5	16	18	38
ammattikoulu	20	27	25	9	10	10	276
ammattiopisto tai AMK	18	23	41	5	7	7	222
yliopisto tai korkeakoulu	26	17	37	6	8	7	104
Työsuhde							
yrittäjä	4	34	22	1	3	34	67
palkansaaja (vakituinen)	24	20	35	8	8	5	495
palkansaaja (määräaik./ keikkatyö)	12	30	24	3	17	14	220
Diabeteksen sairasta- misaika vuosina							
0 - 5	25	18	31	9	7	25	190
6 - 10	18	29	28	6	10	18	255
11 - 15	16	25	31	5	11	16	300
16 -	21	13	46	3	10	21	39
Pitkäaikaissokeriarvo							
alle 7,5 %	19	16	35	9	9	11	265
7,6-8,5 %	19	27	31	6	9	8	263
8,6-9,5 %	16	29	28	4	11	12	180
yli 9,5 %	24	31	21	4	12	9	68
Toisten apua vaativia sokeriarvoja 12kk							
ei	18	24	31	7	10	11	606
kyllä	20	27	30	5	9	9	173
Luokiteltu työkykyin- deksi							
huono	15	27	27	6	8	17	66
kohtalainen	15	27	28	7	11	12	195
hyvä	22	21	34	6	9	8	380
erinomainen	18	27	27	5	11	11	142
Diabeteksen salaaminen työuran aikana (työtöve- reilta/lähiesimieheltä)							
ei koskaan	19	25	31	6	10	19	556
joskus	22	22	32	6	8	22	162
usein	11	24	25	6	13	11	63
Diabeteksen salaaminen nykyisessä työyhteisössä							
ei	22	25	29	7	8	9	496
kyllä	16	24	35	6	13	6	265

Liitetaulukko 73. Voitko hakeutua myös sairauksien takia työterveyslääkärin tai työterveyshoitajan vastaanotolle? (Kys. 102)

Taustamuuttujittain	en %	kyllä %	en tiedä %	n
Kaikki	9	72	19	709
Sukupuoli				
nainen	11	69	21	307
mies	7	75	18	400
Ikäluokka				
18–24	6	57	37	150
25–34	11	65	24	197
35–44	9	83	8	159
45–54	8	83	9	119
55–64	10	82	8	77
Koulutus				
ei ammatillista koulutusta - lukio	9	56	35	127
ammattikurssi	13	84	3	31
ammattikoulu	8	76	16	248
ammattiopisto tai AMK	8	76	15	207
yliopisto tai korkeakoulu	10	72	18	96
Työsuhte				
yrittäjä	16	68	16	44
palkansaaja (vakituinen)	8	79	12	471
palkansaaja (määräaik./keikkatyö)	7	57	36	191
Diabeteksen sairastamisaika vuosina				
0 - 5	9	80	10	173
6 - 10	9	68	22	234
11 - 15	7	72	21	264
16 -	14	64	22	36
Pitkäaikaissokeriarvo				
alle 7,5 %	8	76	16	237
7,6-8,5 %	7	70	23	243
8,6-9,5 %	11	70	19	158
yli 9,5 %	10	74	16	61
Toisten apua vaativia sokeriarvoja 12kk				
ei	8	73	19	545
kyllä	11	69	21	156
Luokiteltu työkykyindeksi				
huono	15	69	17	54
kohtalainen	11	73	17	171
hyvä	7	73	20	352
erinomainen	8	73	20	128
Diabeteksen salaaminen työuran aikana (työtovereilta/lähiesimieheltä)				
ei koskaan	10	73	17	507
joskus	3	71	25	146
usein	8	70	22	50
Diabeteksen salaaminen nykyisessä työhyteisössä				
ei	10	75	16	451
kyllä	6	68	26	248

Liitetaulukko 74. Kuinka laajasti olet kertonut työterveyshenkilöstölle keinoista (esim. insuliini, ruokavalio), joilla selviät diabeteksesi kanssa työssä? (Kys. 103 b)

Taustamuuttujittain	en ollen- kaan %	vähäi- sesti %	jossain määrin %	melko laajasti %	hyvin laajasti %	n
Kaikki	28	10	21	24	17	681
Sukupuoli						
nainen	34	11	18	22	15	298
mies	24	9	23	25	19	381
Ikäluokka						
18–24	52	12	14	12	9	145
25–34	32	11	22	24	12	189
35–44	16	9	24	28	23	152
45–54	16	9	23	29	23	117
55–64	15	7	21	30	27	71
Koulutus						
ei ammatillista koulutusta - lukio	52	8	17	14	9	122
ammattikurssi	13	7	20	47	13	30
ammattikoulu	24	8	24	26	17	238
ammattiopisto tai AMK	23	11	19	27	20	197
yliopisto tai korkeakoulu	26	16	20	16	22	94
Työsuhde						
yrittäjä	26	6	21	24	24	34
palkansaaja (vakituinen)	20	11	23	26	20	457
palkansaaja (määräaik./keikkatyö)	50	9	14	17	10	187
Diabeteksen sairastamisaika vuosina						
0 - 5	25	6	22	23	23	167
6 - 10	27	11	20	23	18	222
11 - 15	32	10	20	25	13	256
16 -	35	18	18	15	15	34
Pitkäaikaissokeriarvo						
alle 7,5 %	28	8	19	24	21	231
7,6-8,5 %	28	10	22	26	15	231
8,6-9,5 %	30	13	21	21	15	149
yli 9,5 %	32	8	25	18	17	60
Toisten apua vaativia sokeriarvoja 12kk						
ei	29	10	22	23	16	523
kyllä	26	11	16	25	22	151
Luokiteltu työkykyindeksi						
huono	14	14	24	29	20	51
kohtalainen	24	11	23	29	13	166
hyvä	30	10	20	23	17	340
erinomainen	38	7	17	16	23	120
Diabeteksen salaaminen työuran aikana (työtovereilta/lähiesimieheltä)						
ei koskaan	25	11	21	25	18	490
joskus	36	7	22	23	11	137
usein	37	8	16	16	22	49
Diabeteksen salaaminen nykyisessä työyhteisössä						
ei	20	10	23	27	20	435
kyllä	43	10	17	17	12	241

Liitetaulukko 75. Kuinka laajasti olet kertonut työterveyshenkilöstölle diabeteksen vaikutuksesta työhösi (esim. työtehtävistä selviytyminen)? (Kys. 103 c)

Taustamuuttujittain	en ollen- kaan %	vähäi- sesti %	jossain määrin %	melko laajasti %	hyvin laajasti %	n
Kaikki	33	12	19	21	15	675
Sukupuoli						
nainen	38	13	17	18	14	295
mies	29	12	20	23	16	378
Ikäluokka						
18–24	54	13	13	11	10	142
25–34	36	14	19	20	12	189
35–44	21	11	20	26	22	153
45–54	26	11	23	22	17	115
55–64	20	9	20	30	20	69
Koulutus						
ei ammatillista koulutusta - lukio	55	12	12	13	8	119
ammattikurssi	17	10	17	43	13	30
ammattikoulu	28	10	22	25	15	235
ammattiopisto tai AMK	27	12	20	20	20	197
yliopisto tai korkeakoulu	36	18	16	13	17	94
Työsuhde						
yrittäjä	35	12	21	12	21	34
palkansaaja (vakituinen)	26	12	21	23	18	453
palkansaaja (määräaik./keikkatyö)	51	12	12	16	9	185
Diabeteksen sairastamisaika vuosina						
0 – 5	32	9	22	15	21	168
6 – 10	30	13	18	22	16	219
11 – 15	36	13	17	24	11	253
16 -	39	12	21	12	15	33
Pitkäaikaisokeriarvo						
alle 7,5 %	34	12	17	20	18	230
7,6-8,5 %	34	10	20	22	14	229
8,6-9,5 %	32	16	18	19	16	148
yli 9,5 %	28	14	28	21	10	58
Toisten apua vaativia sokeriarvoja 12kk						
ei	34	12	20	19	15	519
kyllä	30	13	14	24	18	149
Luokiteltu työkykyindeksi						
huono	14	14	24	33	14	49
kohtalainen	28	14	19	26	12	166
hyvä	34	12	19	19	15	337
erinomainen	46	8	13	13	20	119
Diabeteksen salaaminen työuran aikana (työtovereilta/lähiesimie- heltä)						
ei koskaan	30	12	20	22	16	485
joskus	40	12	20	18	10	137
usein	42	15	6	15	23	48
Diabeteksen salaaminen nykyises- sä työyhteisössä						
ei	25	12	21	24	17	431
kyllä	48	12	14	14	12	240

Liitetaulukko 76. Kuinka laajasti olet kertonut työterveyshenkilöstölle diabetekseesi liittyvistä poissaoloista? (Kys. 103 d)

Taustamuuttujittain	en ollen- kaan %	vähäi- sesti %	jossain määrin %	melko laajasti %	hyvin laajasti %	n
Kaikki	46	11	14	14	14	647
Sukupuoli						
nainen	53	10	12	13	12	280
mies	41	12	16	15	16	365
Ikäluokka						
18–24	62	12	10	8	9	139
25–34	46	12	14	17	11	185
35–44	40	11	12	18	19	149
45–54	39	12	17	15	17	107
55–64	38	8	22	12	20	60
Koulutus						
ei ammatillista koulutusta - lukio	66	6	10	9	9	115
ammattikurssi	26	7	19	33	15	27
ammattikoulu	41	12	18	15	15	231
ammattiopisto tai AMK	43	11	13	15	17	185
yliopisto tai korkeakoulu	48	18	9	11	13	89
Työsuhde						
yrittäjä	59	6	6	13	16	32
palkansaaja (vakituinen)	39	13	16	16	16	434
palkansaaja (määräaik./keikkatyö)	62	9	10	10	10	178
Diabeteksen sairastamisaika vuosina						
0 - 5	36	10	20	12	21	162
6 - 10	45	12	13	15	15	213
11 - 15	53	11	10	16	9	239
16 -	58	10	16	3	13	31
Pitkäaikaissokeriarvo						
alle 7,5 %	46	10	14	12	18	221
7,6-8,5 %	49	12	12	15	12	218
8,6-9,5 %	44	13	13	16	13	141
yli 9,5 %	46	5	25	14	11	57
Toisten apua vaativia sokeriarvoja 12kk						
ei	47	12	15	13	13	498
kyllä	46	8	9	18	0	142
Luokiteltu työkykyindeksi						
huono	31	7	31	13	18	45
kohtalainen	42	13	12	20	12	158
hyvä	46	13	15	12	14	324
erinomainen	59	6	7	12	16	116
Diabeteksen salaaminen työuran aikana (työtovereilta/lähiesimieheltä)						
ei koskaan	43	12	14	16	15	462
joskus	54	8	17	12	9	134
usein	59	11	2	9	20	46
Diabeteksen salaaminen nykyisessä työyhteisössä						
ei	37	12	18	17	17	411
kyllä	62	10	8	10	10	232

Liitetaulukko 77. Kuinka monta kertaa olet käynyt diabetekseen liittyen työterveyshuollon vastaanotolla viimeisten 12 kuukauden aikana? (Kys. 104)

Taustamuuttujittain	en kertaakaan	kerran	2 kertaa tai useammin	n
	%	%	%	
Kaikki	79	9	12	703
Sukupuoli				
nainen	83	7	10	302
mies	76	10	14	399
Ikäluokka				
18–24	84	8	7	148
25–34	82	9	10	196
35–44	81	8	12	155
45–54	76	10	14	119
55–64	64	13	23	78
Koulutus				
ei ammatillista koulutusta - lukio	79	7	14	129
ammattikurssi	60	10	30	30
ammattikoulu	79	12	9	243
ammattiopisto tai AMK	79	10	11	204
yliopisto tai korkeakoulu	85	2	13	97
Työsuhde				
yrittäjä	80	9	11	45
palkansaaja (vakituinen)	76	11	14	465
palkansaaja (määräaik./keikkatyö)	87	5	8	191
Diabeteksen sairastamisaika vuosina				
0 - 5	73	11	16	170
6 - 10	77	8	14	230
11 - 15	82	9	9	266
16 -	94	6	0	35
Pitkäaikaissokeieravo				
alle 7,5 %	76	10	14	238
7,6-8,5 %	83	9	8	238
8,6-9,5 %	78	8	15	156
yli 9,5 %	77	11	11	61
Toisten apua vaativia sokeiervoja 12kk				
ei	80	9	11	541
kyllä	77	9	14	154
Luokiteltu työkykyindeksi				
huono	65	7	27	55
kohtalainen	76	12	12	167
hyvä	81	9	10	349
erinomainen	85	5	9	129
Diabeteksen salaaminen työuran aikana (työtovereilta/lähiesimieheltä)				
ei koskaan	77	10	13	505
joskus	85	8	8	143
usein	80	8	12	50
Diabeteksen salaaminen nykyisessä työyhteisössä				
ei	78	9	13	446
kyllä	81	9	11	247

Liitetaulukko 78. Otettiin vastaanottokäynnillä kantaa diabetekseen työn kannalta? (Kys. 105)

Taustamuuttujittain	ei %	kyllä %	n
Kaikki	53	47	465
Sukupuoli			
nainen	62	38	179
mies	47	53	285
Ikäluokka			
18–24	51	49	88
25–34	55	45	134
35–44	56	44	108
45–54	51	49	77
55–64	47	53	53
Koulutus			
ei ammatillista koulutusta - lukio	58	42	81
ammattikurssi	33	67	18
ammattikoulu	45	55	167
ammattiopisto tai AMK	57	43	130
yliopisto tai korkeakoulu	64	36	69
Työsuhde			
yrittäjä	60	40	25
palkansaaja (vakituinen)	47	53	318
palkansaaja (määräaik./keikkatyö)	67	33	119
Diabeteksen sairastamisaika vuosina			
0 - 5	54	46	113
6 - 10	51	49	158
11 - 15	53	47	171
16 -	64	36	22
Pitkäaikaissokeriarvo			
alle 7,5 %	54	46	161
7,6-8,5 %	52	48	152
8,6-9,5 %	49	51	101
yli 9,5 %	61	39	46
Toisten apua vaativia sokeriarvoja 12kk			
ei	54	46	353
kyllä	50	50	105
Luokiteltu työkykyindeksi			
huono	52	48	44
kohtalainen	57	43	119
hyvä	48	52	225
erinomainen	61	39	72
Diabeteksen salaaminen työuran aikana (työtovereilta/lähiesimieheltä)			
ei koskaan	51	49	327
joskus	54	46	100
usein	64	36	36
Diabeteksen salaaminen nykyisessä työyhteisössä			
ei	47	53	299
kyllä	63	37	158

Liitetaulukko 79. Onko joku työterveyshuollon henkilöstöstä käynyt työpisteessäsi perehtymässä sinun työoloihisi? (Kys. 106)

Taustamuuttujittain	ei %	kyllä %	n
Kaikki	84	16	746
Sukupuoli			
nainen	85	15	320
mies	83	17	423
Ikäluokka			
18–24	96	4	161
25–34	83	17	203
35–44	80	20	162
45–54	80	20	132
55–64	75	25	81
Koulutus			
ei ammatillista koulutusta - lukio	91	9	139
ammattikurssi	88	12	34
ammattikoulu	83	17	259
ammattiopisto tai AMK	81	19	212
yliopisto tai korkeakoulu	79	21	102
Työsuhde			
yrittäjä	81	19	53
palkansaaja (vakituinen)	80	20	477
palkansaaja (määräaik./keikkatyö)	92	8	207
Diabeteksen sairastamisaika vuosina			
0 - 5	84	16	181
6 - 10	82	18	240
11 - 15	85	15	285
16 -	84	16	37
Pitkäaikaissokeriarvo			
alle 7,5 %	81	19	248
7,6-8,5 %	83	17	254
8,6-9,5 %	87	13	167
yli 9,5 %	85	15	67
Toisten apua vaativia sokeriarvoja 12kk			
ei	84	16	572
kyllä	81	19	166
Luokiteltu työkykyindeksi			
huono	86	14	59
kohtalainen	87	13	183
hyvä	82	18	364
erinomainen	81	19	130
Diabeteksen salaaminen työuran aikana (työtovereilta/lähiesimieheltä)			
ei koskaan	82	18	529
joskus	87	13	147
usein	88	12	59
Diabeteksen salaaminen nykyisessä työyhteisössä			
ei	80	20	472
kyllä	89	11	253

Liitetaulukko 80. Saatko diabeteksen takia tukea ja apua työsuojeluhenkilöiltä? (Kys. 96)

Taustamuuttujittain	paljon	jonkin verran	vähän	en tarvitse tukea	ei ole työsuojeluhenkilöitä	n
	%	%	%	%		
Kaikki	3	5	17	76	18	722
Sukupuoli						
nainen	3	4	20	74	16	320
mies	3	5	14	77	19	398
Ikäluokka						
18–24	1	2	11	86	23	161
25–34	3	6	14	77	18	204
35–44	4	1	20	76	12	157
45–54	3	7	23	68	20	120
55–64	6	11	21	63	14	72
Koulutus						
ei ammatillista koulutusta - lukio	1	4	14	81	26	137
ammattikurssi	9	18	18	55	9	33
ammattikoulu	5	4	17	74	19	246
ammattiopisto tai AMK	2	4	23	71	15	202
yliopisto tai korkeakoulu	1	4	8	88	11	104
Työsuhde						
yrittäjä	14	14	0	71	43	14
palkansaaja (vakituinen)	4	4	19	73	14	484
palkansaaja (määräaik./keikkatyö)	1	5	12	82	23	219
Diabeteksen sairastamisaika vuosina						
0 - 5	5	8	15	72	12	172
6 - 10	3	3	19	76	18	228
11 - 15	2	4	15	79	20	281
16 -	3	3	24	71	26	38
Pitkäaikaissokeriarvo						
alle 7,5 %	2	5	13	80	17	246
7,6-8,5 %	4	5	14	78	16	240
8,6-9,5 %	2	4	22	72	21	161
yli 9,5 %	6	5	25	64	19	64
Toisten apua vaativia sokeriarvoja 12kk						
ei	3	3	15	78	18	555
kyllä	3	8	20	69	17	159
Luokiteltu työkykyindeksi						
huono	9	9	31	52	28	58
kohtalainen	2	3	28	67	21	178
hyvä	3	5	13	79	15	349
erinomainen	2	3	7	88	15	133
Diabeteksen salaaminen työuran aikana (työtovereilta/lähiesimieheltä)						
ei koskaan	3	4	19	74	16	507
joskus	3	8	14	76	16	154
usein	2	2	9	88	33	58
Diabeteksen salaaminen nykyisessä työyhteisössä						
ei	4	6	18	72	18	463
kyllä	2	3	13	82	17	256

Liitetaulukko 81. Pidätkö verensokeritasosi työssä tavanomaista korkeamana? (Kys. 52)

Sairauden salaaminen	n	en koskaan %	melko harvoin %	silloin tällöin %	melko usein %	aina %
Kaikki	790	18	27	30	20	5
Ei koskaan	560	20	26	29	20	4
Joskus	167	14	29	32	20	4
Usein	63	13	25	29	24	10

Liitetaulukko 82. Tunnetko nykyisin stressiä? (Kys. 60)

Sairauden salaaminen	n	en lainkaan tai vähän %	jonkin verran %	melko tai erittäin paljon %
Kaikki	790	37	41	22
Ei koskaan	560	39	40	21
Joskus	167	37	41	22
Usein	63	22	46	32

Liitetaulukko 83. Kuinka usein tunnet itsesi vahvaksi ja tarmokkaaksi työssäsi? (Kys. 61)

Sairauden salaaminen	n	en koskaan tai harvoin %	silloin tällöin %	usein %
Kaikki	788	10	37	54
Ei koskaan	559	9	37	54
Joskus	167	8	34	58
Usein	62	19	47	34

Liitetaulukko 84. Kuinka usein olet innostunut työstäsi? (Kys. 62)

Sairauden salaaminen	n	en koskaan tai harvoin %	silloin tällöin %	usein %
Kaikki	790	9	35	56
Ei koskaan	560	8	35	57
Joskus	167	8	33	59
Usein	63	19	38	43

Liitetaulukko 85. Kuinka tyytyväinen olet työhösi? (Kys. 63)

Sairauden salaaminen	n	tyytyväinen	en tyytyväinen enkä tyytymätön	tyytymätön
		%	%	%
Kaikki	790	63	20	17
Ei koskaan	560	63	19	18
Joskus	167	65	20	15
Usein	63	52	29	19

Liitetaulukko 86. Uskotko, että terveytesi puolesta pystyisit työskentelemään nykyisessä ammattissasi kahden vuoden kuluttua? (Kys. 76)

Sairauden salaaminen	n	tuskin	en ole varma	melko varmasti
		%	%	%
Kaikki	783	4	10	86
Ei	555	4	10	86
Joskus	166	2	7	90
Usein	62	2	19	79

Liitetaulukko 87. Millaiseksi arvioit nykyisen työkykysi työsi sosiaalisten vaatimusten (ihmisten kanssa toimiminen) kannalta? (Kys. 67)

Sairauden salaaminen	n	erittäin hyvä	melko hyvä	kohtalainen	melko huono	erittäin huono
		%	%	%	%	%
Kaikki	791	36	47	15	2	1
Ei	561	38	46	13	2	1
Joskus	167	33	50	14	2	1
Usein	63	25	43	29	3	

Liitetaulukko 88. Oletko viimeisen kuukauden aikana usein ollut huolissasi tuntemastasi alakulosta, masentuneisuudesta tai toivottomuudesta? (Kys. 82)

Sairauden salaaminen	n	kyllä	ei
		%	%
Kaikki	795	30	70
Ei	567	30	70
Joskus	165	27	73
Usein	63	43	57

**PIRJO HAKKARAINEN,
LEENA MOILANEN,
VILMA HÄNNINEN,
JARMO HEIKKINEN,
ERJA HUTTUNEN,
KIMMO RÄSÄNEN**
*Tyypin 1 diabetesta
sairastava työelämässä*

UNIVERSITY OF
EASTERN FINLAND

PUBLICATIONS OF THE UNIVERSITY OF EASTERN FINLAND

Reports and Studies in Health Sciences

ISBN: 978-952-61-0542-0 (print)

ISBN: 978-952-61-0521-5 (pdf)

ISSN: 1798-5722 (print)

ISSN: 1798-5730 (pdf)

ISSNL: 1798-5722